

politički
ZATVORENIK

GODINA XIII. - SIJEČANJ 2003. CIJENA 15 KN

BROJ **130**

**Političkim
uznicima
otkazi jer su bili
kažnjavani?!**

**Vlada krši odluke
o žrtvama rata
i porača**

**Britansko izvješće
o stradanju
Hrvata (1932.)**

**Dayton u konjičkoj
verziji**

**U Hrvatskoj
pjeva ptičica
KOS**

politički **ZATVORENIK**

**GLASILO HRVATSKOG
DRUŠTVA POLITIČKIH
ZATVORENIKA**

PREDSJEDNIK DRUŠTVA
Jure Knežović

UREĐNIČKI ODBOR GLASILA
Višnja Sever, Andrija Vučemil,
Ljubomir Brdar, Zorka Zane,
Jure Knežović

OVAJ BROJ UREĐIO
Tomislav Jonjić

UREĐNIŠTVO I UPRAVA
10000 Zagreb
Masarykova 22/IV.
tel: 01/48 72 433, fax: 01/48 72 466

PRIJELOM I TISAK
TIVA Tiskara Varaždin, Trg bana Jelačića 21

CIJENA LISTA
Za Hrvatsku 15 kn

Godišnja pretplata za Hrvatsku 180 kn
za inozemstvo: Europa 310 kn
ili odgovarajući iznos u drugoj valuti;
prekomorske zemlje: 510 kn
ili odgovarajući iznos u drugoj valuti

Žiro račun: 2503007-1100009317
kod Volksbank d.d. Zagreb
Devizni račun: 416446-7101 S.W.I.F.T.
Code **VBCRHR22** kod Volksbank d.d. Zagreb

Rukopisi se ne vraćaju,
list uredjuje Urednički odbor, sva prava pridržava
Hrvatsko društvo političkih zatvorenika.

Uredništvo ne odgovara za navode
i gledišta iznesena u pojedinim prilozima

Za sve informacije i kontakte u svezi
suradnje i pretplate tel.: 01/48 72 433
radnim danom od 11-13 sati.

ISSN 1331-4688

Cijena oglasnog prostora:
posljednja stranica u boji: 4.000,00 kn
predposljednja stranica u boji: 3.500,00 kn
unutarnja crno-bijela stranica: 2.500,00 kn
1/2 crno bijelo: 1.250,00 kn
1/4 crno bijelo 700,00 kn

WWW: <http://www.hdpz.tel.hr/>

Slika na naslovnoj stranici:
Hrvatska na beogradskoj lomači
A.D. MMII

"NI L' TO NAŠIH JAUK TUROBNI?"

O Božiću se i pjeva "Radujte se narodi", ali samo kod Hrvata katolika, drugi snuju o uništenju baš tih i takvih Hrvata. Jauk iz naše Bosne i Hercegovine zaglušio je pjesmu radosnicu hitcima muslimana-vjernika u vjernike-katolike na Badnju večer, koji se istom Bogu moli. Teško ranjen, bez jednog oka i ruke, Marinko Anđelić ne pokazuje nikakve znakove osvete ili mržnje, a na drugoj strani od zločinca se njegovi istovjernici mlako ili nikako ograđuju. To jako podsjeća na držanje "lojalnih Srba" za vrijeme srbske agresije na Hrvatsku, a ja se ne mogu oteti razmišljanju da nam je svima Biblija iskon vjerovanja, a da mi jedini pružamo i drugi obraz.

Budući nas, ne samo u Bosni i Hercegovini, sve manje i manje biva, odgovor je potrebno potražiti kod katoličkih teologa i naravno pitati ih, kane li, kad Hrvata u BiH nestane, vjeronauk predavati Muameru Topaloviću ili sakupljačima pomoći za njegovu obranu?

Ucviljenih ima u BiH guberniji puno više nego mi s ovu stranu Une i slutimo. Odpuštaju se iz državnih službi ljudi uz obrazloženje da su kažnjavani, a bili su proganjani i zatvarani, jer su njihova ljudska prava kao građana i Hrvata u komunističkoj Jugoslaviji bila ugrožena. Ostaju toliko djeca povrijedena i bez skrbi na koju i po povelji UN-a imaju pravo. Predsjednik i Vlada tih svojih državlja utihuše. Sad se beru plodovi poruke o otvorenom odstrjelu Hrvata, koju je odasao baš njihov građanin-predsjednik. Osokolili se bivši udbaši i pred mnoštvom objašnjavaju da bivši hrvatski politički uzničari ne mogu raditi u službi, jer su kažnjavani. To se još nigdje nije dogodilo i upravo je zastrašujući primjer što je sve moguće očekivati od bivših komunista i od nazovilista ogreznog u uništavanju svega hrvatskoga. Takve su, nakon pada jugoslavenskoga komunističkog sustava, poštadjeli, pa čak i one koji su bili izravno odgovorni za likvidacije Hrvata. Oni koji su ih poštadjeli danas se ne javljaju, nadaju li se možda da će sve završiti u jametini europskih gubavaca - Balkaniji?

Jure KNEZOVIĆ
*predsjednik Hrvatskog društva
političkih zatvorenika*

ISPRAVAK: Tehničkom pogreškom u prošlom je broju izostavljeno ime autora vitraja s naslovne stranice. To je Josip Botteri-Dini. Ispričavamo se!

LOGIKA SLUŽINČADI

Već samo postojanje, a pogotovo praksa Međunarodnoga kaznenog suda u Den Haagu kao da sili svakog Hrvata na jasno svrstavanje ili u njegove bezuvjetne pobornike, ili u bezuvjetne protivnike. No, objema je stranama uglavnom zajedničko to da o sudu i o njegovim pravorijecima sude, a da nikad nisu pročitali ni njegove temeljne dokumente, a ni njegove odluke. To što su ti tekstovi svakomu dostupni, ništa ne znači. U Hrvatskoj je – po običaju - ignorancija prednost, a ne nedostatak, pa je posvemašnje odobravanje rada tribunala, ili njegovo apsolutno negiranje, vrlo popularno, dakako, u različitim ili politički različito raspoloženim dijelovima javnosti. Utoliko je lagodnije izabratи jednu od tih strana, negoli pokušati racionalno suditi o toj instituciji, njezinoj ulozi i poslanju, kao i hrvatskom odnosu prema njoj. Tko hoće biti popularan, treba nastojati što manje misliti. Tim prije što bi racionalno analizirano tih čimbenika nametalo, između ostalog, obvezu da se zaštite i nacionalni interesi i interesi optuženika. Plakati i parole ne nameću nikakve obveze, njima se sve rješava.

Može se, na akademskoj razini, raspravljati o tome je li sud ustanovljen u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda. Može se, također, ukazivati na manjkavosti njegova Statuta, Pravila o postupku i dokazima, te o načinu njihova mijenjanja i dopunjavanja. No, ne može se ignorirati činjenica da taj sud postoji, da hrvatska volja danas više ne može utjecati na njegovo postojanje i da mu je, takvom kakav već jest, odlukom Vijeća sigurnosti, namijenjena ne samo pravosudna, nego i politička uloga. Ignorirati činjenicu da on i tu političku ulogu uglavnom uspješno igra, pogotovo ignorirati je u ime tobože hrabrih rodoljubnih krilatica, mogu samo neozbiljni ljudi. I samo neozbiljni ljudi mogu previdjeti da haški tribunal svoju i pravosudnu i političku svrhu uspješno ispunjava u znatnoj mjeri zahvaljujući hrvatskomu političkom sljepilu, inertnosti i gluposti.

Htjeli mi to priznati ili ne htjeli, hrvatsko političko sljepilo, inertnost i glupost legitimiraju, nažalost, haški tribunal. Ali, to ne znači da legitimiraju servilan odnos prema tom tribunalu, tako prisutan u hrvatskome političkom establishmentu. Tu servilnost ne oslikavaju samo fraze aktualnoga predsjednika države, nego i činjenica da se baš svaki korak i svaka odluka tribunala protiv srpskih optuženika na silu tumači kao argument ne samo u prilog hrvatskih gledišta, nego u prilog "bezuvjetne suradnje" s Haagom.

Ništa zornije ne svjedoči o tome do medijskog odjeka nedavnog svjedočenja Milana Babića na suđenju Slobodanu Miloševiću. Započinjući početkom prosinca 2002. kao zaštićeni svjedok C-061 svoj iskaz, taj je zubar, vrlo visoko pozicionirani prvak srpskih pobunjenika iz 1990./91., koji je u međuvremenu uznapredovao u uzgajivača pilića, izjavio kako su sukob i krvoproljeće na Plitvicama i Borovu Selu izazvali Srbi. Srbi su isprovocirali rat po naputcima iz Beograda i uz otvorenu pomoć tzv. Jugoslovenske narodne armije, jer su htjeli stvoriti Veliku Srbiju. Spektakularno otkriće?!? Ne, jer Babić je potvrdio ono što smi svi mi znali svih ovih godina. Jedino su ideolozi nove verzije bratstva i jedinstva godinama ustrajno radi vlastitih i tuđih računa trubili, da su sukob isprovocirali hrvatski *jastrebovi*. (Među takve se "trubadure" miješao i Mesić, računajući da zapadna uha rado slušaju takve korske skladbe, a po tim bi se notama, izgleda, htjelo napraviti i nove udžbenike iz povijesti.)

Iz takve je Babićeve izjave, izjave kojom se potvrđuju notorne činjenice jedan od perjanica središnjega medijskog carstva u Hrvatskoj, u *Jutarnjem listu*, izveo žuran i bombastičan zaključak: "*Iskaz svjedoka C-061 potvrđuje da Haški sud radi za Hrvatsku*". Takvom se logikom, očito, i kad nije uobličena u objavljenom tekstu, ravnaju hrvatski tvorci javnog mnijenja. No, postupati tako, ne znači biti u zavadi s Aristotelom. Ne. To znači svjesno prihvati logiku služinčadi...

Tomislav JONJIĆ

IZ SADRŽAJA

PROTOKOL O PREVLACI JE LOŠ I NEPRIHVATLJIV ZA HRVATSKU	4
<i>Dr. D. Rudolf</i>	
JAKOVČIĆ HRVATSKI NACIONALIST?!?	6
<i>Vlado Jurcan</i>	
KONJIČKI DAYTON	9
NAŠ BUSH – NAJSMJEŠNIJI "BUŠIZMI"	11
DOGOVOR O POŠTIVANJU ZAKONA?!?	13
BIVŠIM POLITIČKIM UZNICIMA OTKAZI JER SU BILI – ZATVARANI	15
<i>Antonio Karamatić</i>	
NOVAC MESIĆU, UMJESTO POLITIČKIM ZATVORENICIMA!	16
<i>Jure Knežović</i>	
VLADA KRŠI ODLUKE SABORA O UTVRĐIVANJU ŽRTAVA RATA I PORAĆA	17
<i>Jure Knežović</i>	
NOVI HRVATSKI BLEIBURG ZAČET U CAFÉ DEN HAAG (16.)	18
<i>Mato Marčinko</i>	
BRITANSKO IZVJEŠĆE O STRADANJU HRVATA U JUGOSLAVIJI (I.)	21
<i>Tomislav Jonjić</i>	
HRVATSKA SELJAČKA STRANKA I NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA (VI.)	26
<i>Ivan Gabelica</i>	
MOJ DRAGI "NEPRIJATELJ" ACHILE 31	
<i>Josip Poljak</i>	
KRILNIK JURE FRANCETIĆ U SPOMEN 60. OBLJETNICE SMRTI	42
<i>Jure Knežović</i>	
PREDĆIRILOMETODSKO PODRIJETLO GLAGOLJICE I GLAGOLJSKOGA BOGOSLUŽJA (22.)	44
<i>Mato Marčinko</i>	

BEZOČNO UBIJANJE ISTINE

Neki će dužnosnici koalicijske vlade svakako zasluzeno uči u povijest, bar onu koju je pod naslovom "Povijest ljudske gluposti" napisao glasoviti **Paul Tabori**. Jer, nema dvojbe da svoje mjesto u toj knjizi zasljuju mudre Crkvenčeve dijagnoze da narod živi bolje, ali to još ne osjeća (što je otprilike prije nepune dvije godine izjavio i **Mesić (Stipe)**). Slično se, samo malo lukavije, izjašnjava **Račan**. Učenik **Milke Planin(a)c Slavko Linić**, danas je pun bijesa na "socijalistički mentalitet". No, vrhunac je izjava **Mate Arlovića**, da je "ova vlast ispunila sva predizborna obećanja". I ona o 200.000 radnih mesta, i ona o povišenju standarda, i ona o vraćanju duga umirovljenicima, i ona o povećanim socijalnim davanjima, i ona o neotpuštanju vojnika i radnika...? Ali, Arlović je u pravu kad računa na hrvatsku glupost i zaboravljinost. Jer, da nije nema, ne bi Arlović bio u Saboru, ni Račan na Markovu trgu.

(P. S.)

RAZGOVOR Mato Arlović, potpredsjednik SDP-a i Hrvatskoga sabora, o stanju u vladajućoj koaliciji petorce i obećanjima:

Ova je vlast ispunila sva predizborna obećanja

SDP ne mora dobiti ništa, pa ni sljedeći mandat, ali pred biračima se treba dokazati kao realna stranka koja s obje noge stoji na zemlji, koja ima program i koja ima program za izvlačenje Hrvatske iz krize

Razgovarala Nataša Božić

* SDP je tijekom posljednjeg mandata dana otvoren na frontu - prema simbolitici, mušnjački, koalicijskim partnerima - prije svega HSS-u. Čini mi kao da je SDP sa svim posredstvom

- Sve to može se tumačiti i na drugačiji način. SDP se takođe pokazuje i u drugim raspovjeti i rješenjima sa obvezom pitanja. Politički to možda nije eputorno, ali ako bismo gledali sum to, onda bi najpotpornejše bio ništa ne radiš, ne dirasi ništa što je sporn, otvoreni i stvarni problem zajednice. No, SDP kao stranka, sastavljena po polu od liga da se objektivna pitanja odgovara zlog politički razloga i stručnjaci interesa.

* Postalo je uobičajeno da koaliciju petorce više kritizirate, vlasti članice njene opozicije. Kako to razumite?

- To je jednostavno. S jedne strane, stranke koalicije jesu skloni odgovornosti za neuspjeli ciljku, odnosno da su drugome zajedno sa svim ostalima u potoci i željeli pokazati u boljem svjetlu. S drugu stranu, često su za tim posredno kroz sredstvima priskla da su u poticaju i da su u poticaju, a ne u poticaju, da se neko u koaliciji razumije stvar koji odgovara interesima onih članova koja istupaju u javnosti. To je politički aspekt legitimum, ali nije do kraja fer. Sto su stranke veće, kao što su SDP i HSS, pona-

anje u koaliciji je odgovornije. U SDP-u se takođe smatraju kći odgovorne, a ne postupak je prava ustanovna interesu. To je potrebitno kako bi se pozitivni trendovi nastavili i kako bi Hrvatska uskoro bila prosperiteta.

Bolji život za dva mandata

* A kada će Hrvatska dobiti novi konzervativni hit?

- Vjerujem da će to se dogoditi i pol ili dva mandata, sveriši mnogo bolje pretpostavke za sve građane Hrvatske, da će bilo posla za svakoga do želi raditi, da će bilo prostora za mijenjanje radnih mesta, pa čak i za uvođenje radne

* Vjerujete li da će SDP dobiti sljedeći mandat?

- SDP ne mora dobiti ništa, pa ni sljedeći mandat, ali pred biračima se treba dokazati kao realna stranka koja s obje noge stoji na zemlji, koja ima program i koja ima program za izvlačenje Hrvatske iz krize.

* Planirate li i HSS-u i

članicama koalicije prije izbora postići dogovor o postizanju suradnje?

- Ne, ne, ne. Hrvatski dužnici i prije izbora i u izbornoj kampanji, neovisno o tome koči ili na izbiče ići samostalno ili mudižiđački program, moraju biračima odgovoriti što smo zajedno napravili u ovom mandatu. Već to

gao okrenutu HHD-u?

- Pa, reči su da je mogući put. Osim toga, reči su da će im postići bilo kakvo iko demokratski program i pristup u njemu program. Mi u SDP-u nudimo da zajednički stolpimo do zajedničkog programa koalicije.

* Planirate li i HSS-u i članicama koalicije prije izbora postići dogovor o postizanju suradnje?

- Ne, ne, ne. Hrvatski dužnici i prije izbora i u izbornoj kampanji, neovisno o tome koči ili na izbiče ići samostalno ili mudižiđački program, moraju biračima odgovoriti što smo zajedno napravili u ovom mandatu. Već to

nameće potrebu da prije izbora zajednički razgovaramo.

* Koliko je predizbornih obaveza ova vlast ispunila?

- Mnogo više nego što je Isama očekivala, a općeno, dođeli su pozitivne trendove, zapravo sta-

Dogovor o izbornom zakonu

* Često se o mališini stranaka kouduje može čuti da SDP popusta HSS-ovim zahtjevima jer je u koaliciji s njima. Što je mališina u koaliciji s SDP-om?

- Kada je riječ o takvima stranicima, mišak se pokusava poštiti konzervativne.

* Partneri u koaliciji prihva-

javaju se da će SDP u HHD-u postići dogovor o postizanju suradnje.

- Kada je riječ o takvima stranicima, mišak se pokusava poštiti konzervativne.

* Partneri u koaliciji prihva-

javaju se da će SDP u HHD-u postići dogovor o postizanju suradnje.

- Iza pozitivnog takvih optuzi-

čevu se kriju snažni interesi i za-

lijetni upravo ih mališini stranaka. Ne bili povorlo u učenjima - u

HSS-ov je prijeđog mješoviti izborni model u emfazi pola-polu, a SDP pretvara je proporcionalni u jednog izbornoj jedinici s otvorenim listama

Ne želimo izbaciti mališine iz Sabora

* Za predstavnike mališina spomo je to što se izbor njihovih zastupnika iz Ustavnog prebacuje u izbornu jedinicu, koja može tagasiti i bez njihovih glasova.

* "Mališinu" jestiško napadaju Vladu, Račanu, pa i mene kao predstavnika mališina.

* Život van je nepravljivog izbornog modela?

- SDP nema razloga da, uz ko-rekcije oko dospjave, ne bude u izboru prema postizanom izbornom zakonom. Naime, riječ je o prihvatu i primjeni izbornog modela, a ne o izboru izbornog modela.

* Život u izbornom zakonu nije prihvjetan, pa stranke iznose svoje prijedloge.

- HSS-ov je prijeđog mješoviti izborni model u emfazi pola-polu, a SDP pretvara je

proporcionalni u jednog izbornoj jedinici s otvoreni- m listama.

* Našim je Ustavu, u članku 15 stavku 2, izričito proglašeno da se Ustavnim zakonom uređuju ravnnovrsnost i stabilitet načinjenosti, održljivost, a

istog članka propisan je da se izbori zastupnika i mogućnost dvostrukog prava glasa uređuju zakonom. Dakle,

samo učenjima, a ne ustavnim zakonom, a ne učenjima.

* Nije Ustav

slučajno da je

odnomo mjestu upo-

rijetlo pojam "ustavni zakon", a

na drugome samo "zakon". Na je

zakonom, a ne učenjima.

* Kultni uticaji i mo-

ga ka tomu

piše, a ne od sliča-

ja do slučaja.

Josko Paro

HRVATSKI PREDSTAVNICI ILI STRANI EKSPONENTI?

Jedno od temeljnih pravila u djelovanju diplomatskih predstavnika jest nemiješanje u unutarnje stvari zemlje primateljice. U Hrvatskoj se, doduše, tog pravila strani diplomići i ne drže previše, pokazujući tako koliko drže do hrvatskog suvereniteta. Radi toga je u nas posve normalno ako se strani veleposlanici ne ponašaju samo obijesno (poput **Billa Montgomerya Cavat-skog**), nego i ako se upuštaju u davanje potpore pojedinim političkim snagama, pa čak i frakcijama unutar pojedinih stranaka.

A zapravo im takav luksuz kojim krše međunarodne običaje i nije potreban. Ta, imaju dovoljno hrvatskih slugu koji će obaviti njihov prljavi posao. Nedavno je tobožnji hrvatski veleposlanik u Velikoj Britaniji, **Joško Paro**, izjavio: "Hrvatska je neka vrsta države-djeteta. Ako nas ne drži neka ruka, možemo lako i brzo pasti. Ne propovijedam protekcionizam, nego pomoć, blagu i ljubaznu pomoć koju uživamo posljednjih nekoliko godina". U tome skandaloznom vrijedjanju vlastite nacije i vlastite države Paro nije

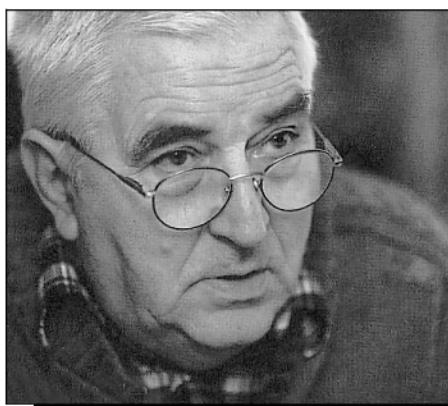
originalan. Kao potrčko kakav jest, on samo slijedi **Mesića (Stipe)**. Taj je nedavno strane diplomatske i gospodarske predstavnike pozvao da Hrvatsku dovedu u red, ako treba, i prijeteći sankcijama. Primjer bez presedana. Ali, u hrvatskoj se povijesti stalno proteže pasmina tobožnjih narodnih predstavnika, koji svoj narod drže maloumnim i nesposobnim, takvim da mu je potrebno strano gospodstvo. Nekoliko desetljeća prije Para i Mesića (Stipe), **Maček i Krnjević** su molečivo pitali London, je li Velika Britanija voljna pružiti ikakvu zaštitu Hrvatskoj, jer će se tada Hrvatska pokoriti zahtjevima britanske politike. I London je pružio pomoć. Na Bleiburgu, "Čisteći palubu" hrvatskom krvlju. Otprilike u isto vrijeme "bratsku pomoć" Londona bezuvjetno su otklanjali **Gandhi, Naser i** desetci i desetci drugih političara, kojima su na umu bili vlastito dostojanstvo i vlastiti probitci. Pomoć "velikog brata" tražili su u Pragu, Budimpešti, Sofiji i slično. Izdajice, ništarije, kvislinci.

(I. K.)

U HRVATSKOJ SE UOPĆE NE ZNA ŠTO ZNAČI EUROPSKA UNIJA

Vlada uzima sebi za pravo, čak i neke stranke u parlamentu, da tako krucijalnu odluku (o pristupu Europskoj uniji, op. prir.) donesu bez volje građana. Oni se pozivaju na legitimitet koji im je pučanstvo dalo na izborima, ali to nije i legitimitet za pristup Europskoj uniji. Prema tome, oni bi o tome trebali raspisati referendum. (...) Ljudi ne razumiju što pristup Europskoj uniji zapravo znači. Uvjerjenje je da će se odmah živjeti bolje čim se pristupi Europskoj uniji, a to je krivo. (...) S obzirom na to da je domaća industrija, najblaže rečeno, *rasturena*, a po svemu sudeći to će se dogoditi i s poljoprivredom, Hrvatska zapravo time ne će dobiti ništa.

Nije problem hoće li se netko pridružiti Uniji, nego hoće li se ospobiti da u tome sustavu funkcionira. Vjerovati da će netko sankcionirati naše gluposti, je besmislica. Potom, sustavi sigurnosti EU i NATO-a imaju svoju cijenu. Kako će Hrvat-

Dr. Vlatko Miletic

ska to platiti? Riječ je o iznosu od najmanje tri milijarde dolara. Pučanstvo nema informacije što uopće znači EU, koji mehanizmi tamo djeluju, ono poznaje samo ono što se medijski servira. Ti su mehanizmi vrlo suptilni, jer to je zajednica koja postoji već pedeset godina. U njoj se ništa nije dogodilo preko noći; prema tomu iluzije koje se daju pučanstvu kako će to biti moguće za tri ili pet godina, floskule su za

domaću političku upotrebu. (...) Malo je ljudi u Hrvatskoj koji uopće znaju što znači pristupiti Europskoj uniji. Jedan od njih je i ministar za europske integracije Neven Mimica, dok, recimo, Tonino Picula, ministar vanjskih poslova, uopće ne shvaća o čemu je riječ. On ne shvaća politički aspekt pristupanja Europskoj uniji. (...)

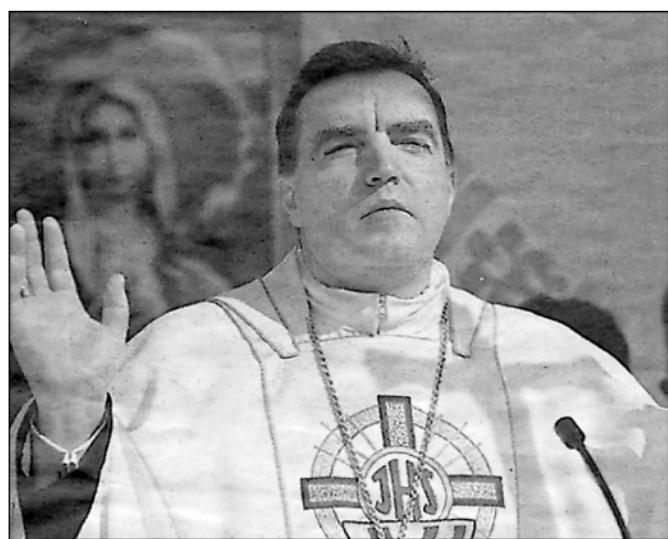
Prije svega, ne treba uopće pretjerano ustajavati na EU. Nisam protiv pristupa EU, ali sam protiv toga da se bilo koga za bilo što moli. Kada molite milost, tada ćete dobiti ono što vam drugi želi dati, a ne ono što očekujete ili što bi vam trebalo. Hrvatsko će se gospodarstvo polako prestrukturirati prema europskim mjerilima. To je neizbjegnost koju je moguće odgoditi, ali nikako ne izbjegći. Stoga biti realan, znači biti optimist...

*(Prof. dr. Vlatko Miletic u Fokusu,
br. 138 od 3. siječnja 2002.)*

POKAŽIMO DOSTOJANSTVO

S tiskovne konferencije nadbiskupa Bozanića

Na pitanje: Kako hrvatsko društvo može izaći iz sadašnjeg nezavidnog društvenog i ekonomskog stanja te na koji se način postaviti u odnosu na različite međunarodne uvjete? - nadbiskup Bozanić je odgovorio: "Svatko tko s nekim razgovara mora biti ravnopravan subjekt u razgovoru, a ravnopravni subjekt znači da mora biti sposoban definirati i svoje potrebe i svoje specifičnosti. I koliko se s vlastite strane uspije te potrebe i specifičnosti definirati, toliko je druga strana otvorena da pokaže i razumijevanje i otvorenost da stupi u dogovaranje. Ako se radi o dogovoru, onda to ne znači da jednostavno netko diktira a drugi poslušno sluša. Ako je dogovor, onda se ulazi u ravnopravni odnos. S druge strane, ne trebamo tražiti uzore daleko. Imamo zemlje nama bliže, imamo Sloveniju, Mađarsku, Poljsku i druge zemlje koje su neki put pred nama napravile i dobro je upoznati tuđe iskustvo te onda u odnosu na tuđe iskustvo definirati i svoje potrebe i svoje ciljeve. Imam osobno iskustvo da kad god se

jasno definira i ciljeve, ali i specifičnosti, da je sugovornik izvana spremna prihvati.

DRUGA STRANA PROTOKOLA

PROTOKOL O PREVLACI JE LOŠ I NEPRIHVATLJIV ZA HRVATSKU

Dogovorili smo još jedan sporazum o granicama, koji je blamaža za sve nas i debakl diplomacije

Plavci su napokon otišli s Prevlake. Kad utihnu bubenjevi i fanfare, ostat će, nažalost, bljutav okus Protokola koji smo nedavno potpisali sa SR Jugoslavijom o aranžmanima u području južne granice.

Nažalost, Protokol je loš i neprihvatljiv za Hrvatsku.

Hrvatska i Jugoslavija su 23. kolovoza 1996. potpisale Ugovor o normalizaciji odnosa i o međusobnom priznanju "u okviru međunarodnih granica". Umjesto da se u Protokolu jasno ustvrdi da će Hrvatska i Jugoslavija nakon odlaska UN-ovaca poštovati te granice (na svim zemljovidima objavljenim u bivšoj SFR Jugoslaviji ucrta na hrvatsko-crnogorska granica koja kod rta Konfin izbija u Bokokotorski zaljev), u čl. 4. piše da su "stranke (!) suglasne da Hrvatska privremeno vrši jurisdikciju na kopnenom području jugozapadno od Konfina, a Jugoslavija sjeverno". Da se Jugoslavija, eto, nije složila, Hrvatska ne bi mogla ostvarivati ni jurisdikciju na svome neprijepornom državnom području!

Jurisdikcija je u međunarodnome pravu nejasan termin, obično se pod tim nazivom razumijevaju policijska i sud-ska vlast, koja se može ost-varivati i u području izvan državnog teritorija (npr. na brodu koji plovi izvan državnih granica). Nigdje se u Protokolu ne spominje priznavanje najviše i ne-ovisne vlasti, suvereniteta, A ako nema suvereniteta, nema ni države.

Zašto je u Protokolu utvrđena asimetrična demilitariza-cija dijela kopnenog područja (uklanjanje vojske i oružja, rušenje vojnih utvrda i sl.)? Na hrvatskoj strani širokog pet kilometara, a na jugoslavenskoj tri?

Crnogorski ribiči

Protokolom je ustanovljena morska "zona" uz našu obalu (granica spaja rt Konfin i točku na moru uz rt Oštro), nekakvo krnje hrvatsko teritorijalno more (terito-rijalno more je morski pojas uz obalu svake države u svijetu koji je jednako, kao i kopno, dio državnog terito-rija).

Piše:

Dr. Davorin Rudolf

U tu "zonu", uz hrvatsku obalu dakle, ne smiju uplovjavati naši policijski brodovi (ratni nikako ne smiju u Bokokotorski zaljev), a naši ribari ne smiju obavljati ni gospodarski, ni tzv. mali ribolov!

Potpisivanjem Protokola sami smo ograničili broj dozvola za sportski ribolov u "zoni", pa će tu, s hrvatske obale (ili s brodica uz obalu), moći ribariti najviše stotinu hrvatskih ribiča (sasvim je neuobičajeno da država međunarodnim ugovorom ograničava sama sebi pravo izdavanja ribičkih dozvola svojim državljanima). Ali zato smo se složili da s toga istog, kratkoga dijela naše obale isto-dobno može loviti stotinu crnogorskih ribiča.

Zaprepašćujući dio Protokola odnosi se na policijski nadzor u morskoj "zoni" uz našu obalu. Obavljat će ga zajedno hrvatski i jugoslavenski policajci! Smatra li nas Vlada hrpm hlebinaca?

Najopasniji presedan za konačno državno razgraničenje na moru jest provizorna granica teritorijalnog mora. Polazi od točke koja je udaljena svega 556 m od rta Oštro u smjeru pučine. To nije "crtica sredine".

Razdaljina, primjerice, od te točke do rta Veslo na crnogorskoj strani ulaza u zaljev (to je područje jugoslavenskog teritorijalnog mora) osam je puta veća! Razorni nepovoljni učinci

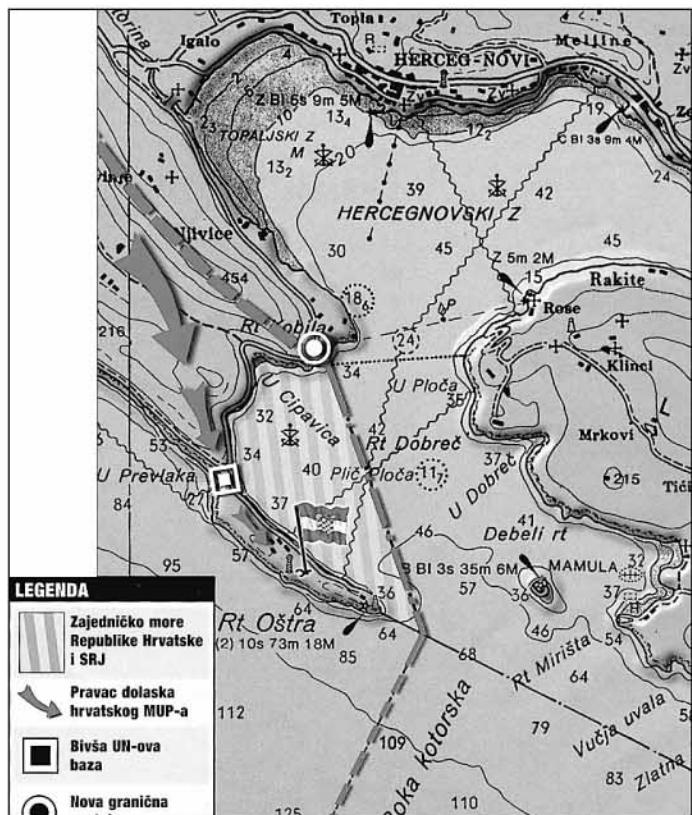
za Hrvatsku nastaju kad se granična crta nastavi povlačiti prema pučini i tako dijeliti naše i jugoslavensko podmorje (epikontinentalni pojas), a sutra i gospodarski pojas, do granice s Italijom. U Vladinu pojašnjenu Protokola piše da je ta crta, eto, nepovoljnija jedino od "sanjane (!) i jednostrano povučene crte (!) kojom bi epikontinentalni pojas Republike Hrvatske, a sutra možda i gospodarski pjas, završio u Otrantskim vratima". Drži li nas Vlada hrpm hlebinaca? Tko je ikada u Hrvatskoj vukao bilo koju našu granicu do Otranta?

Poslije sarajevskog atentata na austrijskog prestolonasljednika Franju Ferdinanda u lipnju 1914. Austro-Ugarska je uručila Srbiji ultimatum s nizom zahtjeva. Ako ih ne usvoji, započet će rat. Mala i jadna Srbija bila je spremna ispuniti sve zahtjeve osim jednoga - nije mogla

prihvati da austrijski policajci obavljaju istragu na njezinu teritoriju. Smatrala je da je to crta ispod koje ne može, više neće biti suvrena država. Jesu li nam jugoslavenski pregovarači čušnuli u Protokol formulaciju o zajedničkom policijskom nadzoru hotimično?

Daleko od očiju javnosti

U Protokolu nema rokova, nikakvih odredbi o mogućem otkazivanju. On će se primjenjivati do sklapanja konačnog ugovora o granici. Ako Jugoslavija bude odbijala bilo kakvo drukčije razgraničenje, pa se konačni ugovor ne postigne, rješenja u Protokolu primjenjivat će se trajno.

Zemljovid sporazuma o Prevlaci

Dogovorili smo se, eto, još jedan međunarodni sporazum o granici koja je blamaža za sve nas, debakl hrvatske Vlade i diplomacije.

Opet je sve obavljeno daleko od očiju javnosti, jadno, amaterski arogantno, bez konzultiranja istinskih stručnjaka.

Novine su nas obavijestile da su predsjednik Vlade i predsjednik Sabora povoljno ocijenili Protokol. Predsjednik Hrvatskog sabora, gospodin Tomčić, izjavio je da je "petorka" budno pratila postupak pregovaranja i da se u Saboru, prilikom potvrđivanja, neće ponoviti slučaj Savudrijske vale (Piranskog zaljeva). Protokol će biti ratificiran sigurno i brzo.

I ona odredba o jugoslavenskim policajcima u našem akvatoriju?

(Preneseno iz "Jutarnjeg lista")

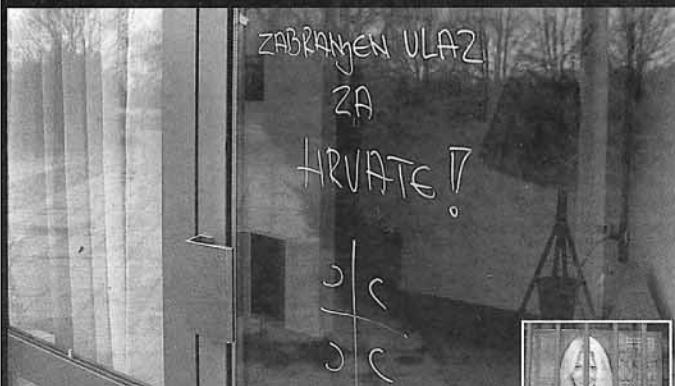
VUKOVAR: ZABRANJEN ULAZ HRVATIMA!

Strategija općega (neselektivnog) oprosta okupatorima i zločincima iz bratskoga srpskog naroda, uz istodobno opće i neselektivno marginaliziranje i kompromitiranje hrvatskih branitelja, rađa očekivanim plodovima. Dan ujedinjenja, 1. prosinca 2002., u Vukovaru je obilježen svečano: tučnjavama između Hrvata i Srba i većim brojem grafita "Volim Srbiju", "Ovo je Srbija!", "Zabranjen ulaz za Hrvate!" i sl. Tek tako da se ne zaboravi. Hrvatska i dalje – šuti.

(M. Z.)

SUKOB U VUKOVARU Nakon tučnjave na sindikalnoj zabavi, novi incident

Na vratima sindikata prosrpski grafiti

Prepostavlja se da je tučnjava izbila zbog narodničke glazbe na zabavi na kojoj je, uz članove sindikata SBS koji okuplja radnike VUPIK-a srpske nacionalnosti, bilo i poslovodstvo

VUKOVAR - Nakon tučnjave na sindikalnoj zahavbi VUPIK-a u hotelu Dumay u Vukovaru u su-

Danav u vukovaru u sutobu oko 23.40 sati, policija je i jučer morala intervensirati u hotelskoj zgradi u središtu grada.

Incident zbog narodnjacke glazbe nastavio se ispisivanjem graftita "Volim Srbiju" uz četiri cirilična slova "S" koja su osvamila jučer

Bonoli basta no questo

Bacali doce na goste

Prema podacima iz Policijske uprave vukovarsko-srijemske, prilikom održavanja humanitarne zabave Slavonko-baranjskog sindikata VUPIK-a došlo je do narušavanja javnog reda i mira od strane četvorice Vukovarača protiv kojih su

prijave
u Vuko-
vom
el N. H.
(39) i
alkoholi-
čkim iz-
prema
sustava

pećenju u kojem se navodi i
da je tom prilikom S. M.
(44) iz Vukovara pogoden
bocom, ali se nije javio u
Opću bolnicu u Vukovaru
pa ozljede nisu kvalificirane.
Pretpostavlja se da je
tučnjava izbila zbog narod-
ničke glazbe na zabavi

Organizational incident?

Grafiti su, međutim, juče ujutro osvanjali na vratima ureda sindikata PPDIV koji okuplja više od 400 VUPIK-ovih radnika, mahom Hrvata. Sindikalni voditelj Zdenko Lovrić je došavši na posao na vratima zatekao na napisе "Volim Srbiju" i "Zabranjeno"

Folk pjevačica Eva

njen ulaz za Hrvate", a četiri cirilična slova "S" bila su ispisana i na prozorskom staklu susjednog ureda u koarskog PG-a.

Slučaj je prijavljen policijskim organima, a Vukovarci su juče učestvovali u protestu.

mentirali da je bilo neprimiceno u središte Vukovar

injeroš u sredstvu vukova
ra dovoditi "srpske pjevače".

U SBS-u žale što se na njihovoj zabavi dogodio incident, za koji smatraju da je bio smislen i organiziran. Članik SBS-a u VUPIK-u Jovica Živanović, koji je osobno bio u Bijeljini po pjevačkoj narodničkoj glazbi, tvrdi da je zabava bila uredno prijavljena policiji. *S. Butiga*

PTIČICA KOS JOŠ PJEVA U HRVATSKOJ

Svjedočeći u procesu protiv **Slobodana Miloševića**, bivši je oficir KOS-a **Mustafa Čandić** izjavio niz zanimljivih stvari. Potvrdio je kako je KOS izveo niz akcija kojima je bio cilj kompromitirati Hrvatsku, poput miniranja Židovskoga groblja na zagrebačkome Mirogoju ili postavljanja eksploziva pred Židovskom općinom u Zagrebu. Povrh toga, jugoslavenskoj je Kontraobavještajnoj službi tijekom rata, tvrdi Čandić, uspjelo zavrbovati ili korupcijom odnosno ucjenama učiniti *neškodljivima* praktično sve važnije dužnosnike UNPROFOR-a u Hrvatskoj. Na taj je način srpska strana osigurala nemalu prednost. Drugo, ne manje važno bilo je to da je KOS imao svoje pouzdanike u vrhovima hrvatske državne vlasti, od vlaste, Sabora i Ureda predsjednika, do vrha vladajućega HDZ-a. (Dakako, ni druge stranke toga nisu bile pošteđene.)

Većina njih je ostala na svojim mjestima, busajući se u svoja *rodoljubna* prsa i eliminirajući one koji bi mogli ugroziti planove njihovih poslodavaca. Neki su eliminirani rafalima, neki politikantskim spletakama, a neki običnim – etiketama. Etikete su, naime, izvrsno "sredstvo odstranjivanja nepoželjnih" (N. Chomsky). Članovi toga milozvučnog ptičjega (kosovskog) zbora i danas rade svoj posao, za račun Beograda ili za račun drugih centara moći. Uvijek protiv Hrvatske. A o tome, tj. o djelovanju stranih obavještajnih službi, među njima i KOS-a, ponešto bi mogli reći i oni koji su se ratnih godina zdušno trsili da se – pod *firmom* istrage o udabaškim zločinima – uniše dokumenti i likvidiraju svjedoci, odnosno samo zločinci. Iako su u tom nastojanju polučili nemale uspehe, sve ipak nisu uspjeli uništiti, pa će bliska budućnost ozbiljnim istraživačima te problematike donijeti mnoga iznenadenja. Sačuvani tragovi sasvim su jasan putokaz.

(T. J.)

JAKOVČIĆ HRVATSKI NACIONALIST?!?

U zadnjoj emisiji "2 u 9" Romana Bolkovića, njegov gost istarski

Piše:

Vlado JURCAN

župan (!) podpredsjednik skupštine europskih regija, doista je nadmašio sam sebe. I po tko zna koji put podsjetio me na onaj vic o djetetu koje sjedi na kahlici i političaru. Jer kad jedan Jakovčić, takav kakav jest, predsjednik jednog IDS-a, takvog kakav jest, ne trepnuvši izjavi za sebe da je...hrvatski nacionalist, to je rušanje pameti, poštenju, mjeri i ukusu. I vrhunac licemjerja! No, u ovo vrijeme, kad se od nas Hrvata očekuje, kad nas se štoviše i sili, da zaboravimo ono najvažnije iz nedavne nam povijesti, izgleda da Jakovčić računa na zaborav. E, pa neće ići, šjor Nino Jakovčiću, neće ići. Jer vi, kao naš župan, to jest "conte" (to jest...grof!), morate računati s tim da u toj vašoj grofoviji ima i po koje zlopamtilo! Koje će vas zločesto podsjetiti na neke tako stvari koje biste vi, da svi zaborave. Jer politika je umijeće mogućeg, a danas vi mnogo manje možete nego što ste nekad mislili da možete. Da vaša stranka i njeni čelnici od početka do danas uporno, dosljedno rade na rashrvaćenju Istre, dosadno je i dokazivati. No, da se zaboravilo ne bi, ono što se zaboraviti ne smije, nabacit će nekoliko pitanja.

- Koja je stranka od početka Domovinskoga rata vikala kako to nije naš rat i da "Istrijani" ne trebaju ratovati "priko Učke"?

- Tko je ometao mobilizaciju, organiziranjem nekakvih, tobže antiratnih prosvjeda?

- Tko je na takozvani "Svjetski kongres Istrijana", kao goste pozvao i predstavnike talijanske irentente i neofašista?

- Tko je na tom skupu zabranio izvođenje "Lijepe naše" i odavanje počasti palima za Hrvatsku?

- Tko je stalno izmišljao neke "Zemlje - Istre", "Istre-regije u Europi regija", "Istre - države" i slične štupidece i provokacije?

- Tko je izjavljivao da je trebalo iskoristiti priliku za odcjepljenje Istre od Hrvatske dok je još JNA bila u Puli?

- Tko je koristio svaku priliku, i nepriliku, dakako, da održava i produbljava sukob i animozitet Istre prema metropoli?

- Tko je svaki čas prijeto referendumom i razlazom?

- Tko je izmislio, promovirao, preporučivao idiotsku ali opasnu i podmuklu ideju o "Istrijanstvu" kao nacionalnosti?

- Tko se zdušno zalagao za povratak izbjeglica srpskog pukovnika JNA, Božovića, koji je dok je vedrio i oblačio nebom Pule, javno prijetio: "Srušit ću Arenu i ustaški MUP!!!"

- Tko je po Istri ravnopravno uz hrvatske, povješao zastave Republike Italije?

- Tko je u Istri, u kojoj čak ni broj deklariranih Talijana, a pogotovo onih pravih, nije toliki da bi se to moglo i smjelo, postavio svuda dvojezične natpise. Prkoseći Ustavu i zakonima?

I na kraju i osobno pitanje: Sjećate li se našeg susreta na pulskom Forumu prigodom svečanog dočeka bojovnika "119. brigade" nakon akcije "Oluja"? Tko je ono tamo plakao, suzice brisao, tugovao? Za propalom "Krajnom", dakako, propalom nadom, da je još poneka država u državi Hrvatskoj moguća! E, moj Jakovčiću, hrvatski nacionaliste! Možete vi mahati koliko hoćete rezultatima izbora u Istri. Iz ne baš tako davne povijesti znamo da su i neki malo veći narodi od vaših "Istrijana" na vlast doveli, po zlu poznate vode.

No, što je, tu je! Sve riječi onih koji vas znaju, nisu ništa prema pragmatizmu onih koji vas trebaju. U beskrupuloznoj, neprincipijelnoj borbi za vlast. Koji su dosad i odsad će s vama tikve saditi. I stoga nemojte pričati štupidece da ste hrvatski nationalist. Kad to nitko od vas niti traži, niti očekuje. Niti vam doista vjeruje!

I nemojte pričati štupidece, da je dvojezičnost u Istri...dokaz snage hrvatstva!!! Samo će budale u to povjerovati. I nemojte, doista nemojte, pričati takve nebuloze, da ćete prepovoljiti nezaposlenost u Istri, ako vam država ustupi vojne objekte i zemljišta. Nije teško pogoditi tko bi to prodavao, preprodavao, debelu proviziju sebi uzeo! I prestanite već jednom tvrditi da je za napredak Istre zaslužna lokalna vlast, a istodobno kukati kako nikakvih stvarnih ovlasti i financija nemate! Jer ako smo već koze, još nismo...ovce.

TALIJANSKA UNIJA FINANCIRALA IDS

Trst, kao što je poznato, nije bio samo Meka za kupce jeftine zapadnjačke odjeće za kojom su čeznuli građani bogate, suvremene, humanističke i napredne socijalističke samoupravne Jugoslavije, koji su taj grad i njegove štandove pohodili čak i onda kad se vozilo par-nepar, kad zbog manjka deterdženta nije bilo lako održavati čistom sivu socrealističku konfekciju, ili kad je vozačima zbog nestašice kave prijetila pospanost. Trst je jedno od središta talijanske imperijalističke propagande (koju talijanski revizionisti samodopadno nazivaju "iredentističkom"). No, još više od toga, Trst je grad u kojem nije moguće postaviti ploče s natpisom Matica hrvatska, jer će ih tobožnji sljedbenici **Danteove** kulture – razbiti.

I baš iz toga i takvog Trsta stigla je vijest koja će zanimati sve koji se bave hrvatsko-talijanskim odnosima (i, uzgred, činjenicom da Italija i dalje svim silama nastoji odnaroditi Moliške Hrvate). Naime, odluka Narodnog sveučilišta iz Trsta da prestane izravno financirati Talijansku uniju u Hrvatskoj nesumnjivo je rastužila **Ivan Jakovčića** i sina mu **Jugoslava**. Rasprava o toj odluci dovela je do objavljanja podatka da je dobar dio novca iz Trsta odlazio u privatne džepove, za stranačke kampanje nekih čelnika Talijanske unije, te za izborne kampanje Jakovčićeva IDS-a. Ta je stranka, dakle, u neku ruku plaćenik Talijanske unije. U Hrvatskoj ništa neobično. Kad se prije nekoliko godina, u doba vladavine HDZ-a, raspravljalo o gradnji cesta, zastupnik vladajuće stranke **Ivan Milas** javno je, u Hrvatskome državnom saboru, zavatio zbog činjenice da su mnogi vodeći ljudi u hrvatskoj vlasti praktično pouzdanici stranih država, lobija i interesnih skupina. Milasova izjava nije izazvala buru: u Hrvatskoj je normalno da hrvatski političari na štetu Hrvatske brane tuđe interese.

MANJINE Dr. Tullio Persi, predsjednik Skupštine Zajednice Talijana Pule i jedan od čelnika Slobodne udruge Talijana Jadran:

Zašto nadzor nad novcem za Uniju?

iz Rima Ineslav Bešker

Cemu bi imalo sluzbi planiranja ustanova koju bi u Bišej osnovalo Tršćansko pučko sveučilište, posrednik u prebacivanju pomoći talijanski Vlade talijanskoj manjini u Sloveniji i Hrvatskoj? Teško kojim način podnosi prestele godine je da je u interesu gledanja o stranačima granice, pa su juke o tome pismi tršćanski **Piccolo** i rječko **La Voce del Popolo**. Tršćanski novinari dolili su do ravnatelja **Tršćanskoga pučkog sveučilišta** Pietro Periniju, jedinjima kojemu je priznato postavljanje dokumenta o kojemu smo pisali. "Vec prije nekolika godina", prenosilj i **Piccolo Colattivito** objašnjavajući, "postao nam je problem što je Talijanska unija upoznala s novim vlastitim ugovorom s jedinstva i škola za manjinu. Budući da se Unija kanula banvit primjerenom dječatu postojala je

opasnost, kada bankrotira, da izgubi se nekretnine kupljene u Hrvatskoj i ostane u posjedu članova. Ostatko potvara da se u Hrvatskoj osnuje ustanova koja je bila privredne djelatnosti nego je preuzeala sve te nekretnine, a njima bi se i dalje stvorile sluzbi nisu sumnjevali", rekao je Perinij. Na žalost, Colattivito riječi su u rasporaku s telekomom Štartom kojim raspolaže, jer ondje je (čl.5) kao "izvor za troškove postavljanja ustanove" izjavljen novac i "preostalo vrijeme" u kojem će se stvoriti talijanska ustanova. Naime, za koliko smo pisali, "Vec prije nekolika godina", prenosilj i **Piccolo Colattivito** objašnjavajući, "postao nam je problem što je Talijanska unija upoznala s novim vlastitim ugovorom s jedinstva i škola za manjinu. Budući da se Unija kanula banvit primjerenom dječatu postojala je

Novcem Unije financirana je izborna kampanja IDS-a

pitao Silvana Fabio

Pula - Područničkim odboru Narodnog sveučilišta iz Trsta o prestanku izravnog financiranja Talijanske unije, ja se za to zamolio već punih deset godina i učinio to je u vrijeme kada je u Hrvatskoj učinjeno nekoliko talijanskih ustanova i novih ustanova i inih tijela i odvojjenja", dok se prethodno i odvojeno, također kroz novac sredstava za postavljanje nove ustanove, navede prihodi od nekretnina i pokretnog imjetja. Dokument je bio učinjen i odvođen od godišnje, ali nekrekordni i catalog imatka koji je sad u vlasništvu Talijanske unije.

ml, iz kojega stoji samo 50 članova Talijanske unije iz Slovenije, prima više od 104 milijuna lira - upitao se dr. Persi. Predsjednik Talijanske zajednice Pule podržava i osnivanje nove ustanove koja će gospodariti i svim sestrinskim za Talijansku manjinu u Hrvatskoj. **Novac u privatne džepove** - Smatram da je jedino na takav način rad Talijanske unije i u trošku velikih iznosa postavljanje novih ustanova. S tim sam samostalan i obvezan i objesim imena osoba, a kako kažu u tršćanskom Narodnom sveučilištu, ima ih oko 300, koji su se plaćale novcem namijenjenim za aktivnosti Unije i Zajednice Talijana. Objesim imena osoba, jer ne možem da je ja prije odvojio. Kad je normativ da se Zajednica Talijana iz Pule, koja ima 6000 članova, godišnje dobita između 20 i 30 milijuna lira, a predsjednik Talijanske unije Maurizio Tre-

Tullio Persi, čelnik pulskih Talijana

din tog novca koristio za stranačku kampanju nekih čelnika Talijanske unije, odnosno za kampanje IDS-a - nuglasio je dr. Tullio Persi. On smatra da bi se Talijanska unija, koja danas potraži i zastupi pridonositelj talijanske manjine u Hrvatskoj i Sloveniji, trebala podsetiti na djevice unije.

Podatak na djevice unije

- Hrvatska bi trebala imati svest, a Slovenija svestnu uniju. Ako se tako ne postigne, onda će se biti iznad zakona i prava i normi svih drugih država, a to je Hrvatska i Slovenija jesu. Kada bi Unija bila podjeljena, institucije pravne države mogde bi imati veću kontrolu, a to je danas govor o novom ugovoru s Talijanima - rekao je dr. Persi.

On drži da su veliki iznosi lira odvođeni u privatne džepove.

- Nije daleko od istine da se

Prilike u Istri pokazuju da je Jakovčić "pošteno" zaradio novac kojeg mu je dala Talijanska unija, odradivši ono što se od njega tražilo. Objavljanje spomenute vijesti nije izazvalo komentare predsjednika države, vlade i sličnih tijela koja bi trebala voditi računa o pravnoj državi i o stanju svijesti u društvu. Koliko je na Zapadu pitanje financiranja političkih stranaka osjetljivo, pokažu nedavni primjeri američkog predsjednika **Clinton** ili njemačkoga kancelara **Kohla**. Protiv izraelskog premijera **Sharona** podignuta je optužnica. No, kad hrvatsko zakonodavstvo ne prijeći da se političke stranake financiraju iz inozemnih ili mafijaških fondova, kad predsjednik-građanin ima pravo bez posljedica ne održati obećanje o objavljanju podrijetla novca u svome izbornom fondu, kako onda sprječiti cvjetanje korupcije na nižim razinama? Raspravu o tome lako je spriječiti: dovoljno je samo zametnuti učenu raspravu o temama iz Drugoga svjetskog rata ili o **Thompsonu**. Neka se puk zabavlja: kad nema kruha, daj mu bar igara.

(I. J.)

KONJIČKI DAYTON

Ubojstvo troje Hrvata iz konjičke obitelji **Andelić**, koje se zbilo na Badnji dan prošle godine kao jedan od niza incidenata na štetu hrvatskog naroda, ponovno nas sili na preispitivanje položaja Hrvata u Bosni i Hercegovini. Makar se možda radi tek o predizbornoj gesti, u tom je kontekstu nužno imati na umu i izjavu **Zdravka Tomca** da je

ska je, dakle, nacionalna misao u BiH pretrpjela katastrofu, a Hrvati se i danas, kako se izrazio kardinal **Vinko Puljić**, sustavno sotoniziraju i smatraju dežurnim krivcima. Je li se hrvatsko-muslimanski rat mogao i morao izbjegći, ili su različite političke koncepcije dviju elita (koje su, pak, uživale plebiscitarnu potporu puka), zaoštrene silnim izbjeg-

riješio bosanskohercegovački problem. Kao da mu to nije ni bila nakana, jer daytonska rješenja svojom nepravičnošću zapravo produbljuju sporove i jačaju centrifugalne tendencije. Bezbrojni planovi međunarodne zajednice o preustroju i/ili podjeli BiH u znatnoj mjeri naslanjaju na težnje naroda. A nije samo mazohistički, nego i pogrešno te težnje pripisivati samo Hrvatima (ili samo Srbima). Jer, kao što svjedoče sačuvani službeni zapisnici, muslimanski predstavnici u svojedobnom Predsjedništvu BiH, **Alija Izetbegović** i **Haris Silajdžić**, u jednom su se trenutku oštroti protivili tomu da "muslimanski mladići ginu za one dijelove BiH u kojima nema Muslimana". Da su, dakle, o sudbini BiH 1993. odlučivali politički predvodnici sva tri naroda, Dayton vjerojatno ne bi bilo, kao što ne bi bilo ni predratne ni današnje BiH. Ali, kako ni međunarodna zajednica ne će moći zauvijek održavati ovakvo rješenje, revizija Dayton je neminovnost. Ne žele li još jednom izvući kraći kraj, Hrvata u BiH najprije - mora biti..

(M. Z.)

Sarajevski plakati

Tuđman, možda, u pogledu BiH bio dalekovidniji od njega, bezuvjetnog zagovornika cjelovite i jedinstvene BiH. U svakom slučaju, u ono je doba bilo teže donositi odluke, nego što je danas suditi o njima. I možda o težini donošenja odluka ništa ne govori zornije od činjenice da mi ni danas, desetak-dvanaest godina kasnije, te odluke ne možemo valjano i temeljito procjenjivati.

Ipak, neke činjenice govore same za sebe. U ratu u BiH, započetom krvavom velikosrpskom agresijom, Hrvati su razmjerno najteže stradali. Posljedice rata najtragičnije su također za Hrvate: Srbi su u Daytonu nagrađeni za agresiju te su dobili etnički očišćenu Republiku Srpsku, a Hrvati su ostali u Federaciji s Muslimanima koji se u međuvremenu prozvaše Bošnjacima. No hrvatsko-bošnjački odnosi su u ratu ozbiljno poremećeni, pa je tzv. suživot samo lijepa flotskula: i danas tamo žive jedni pored drugih, a ne jedni s drugima. Hrvat-

gličkim valom, neminovno vodile u sukob kojeg su priželjkivali ne samo Srbi, nego i pretežan dio tzv. međunarodne zajednice, utvrdit će tek neki budući povjesničari. Na njima je ocjenjivati i odgovornost za takav razvitak.

Ali, konjički i mostarski događaji (spaljivanje jaslica!) pokazuju da Dayton jest zaustavio rat, ali nije

Spaljene božićne jaslice u Mostaru

NAŠ BUSH – NAJSMJEŠNIJI “BUŠIZMI”

(Znamenite izjave Georgea W. Busha od Floride)

kampanji nepoznati ljudi dođu i kažu: "Nemojte nas opet iznevjeriti."

"Mi imamo džepove trajnog siromaštva u našoj zemlji, kojima ja ne dopuštam da nastave, pa stoga nastojim da oni prošire svoja krila diljem Amerike, kako bi se osjetio taj divan duh suošjećanja."

"Jasno mi je da nemir na Bliskom istoku stvara nemir na Bliskom istoku."

"Nadam se da će Kongres izglasati zakon s kojim ću ja moći živjeti čak ako i ne bude izglasani."

"Vrlo je važno da naš narod shvati da, kada je više trgovine, onda se više trguje."

"Da u SAD-u postoji diktatura, bilo bi mi mnogo lakše. Naravno, kad bih ja bio diktator."

"Divna stvar u knjigama jest to što se katkad u njima mogu naći i prekrasne slike."

"Znam da ljudi i ribe mogu zajedno živjeti miroljubivo."

* * *

Kad je u prosincu 1999. kao predsjednički kandidat u Bostonu dao intervju lokalnoj televiziji WHDH, novinar Andy Hiller ga je pitao: "Možete li mi reći ime predsjednika Čečenije?" Bush je odgovorio: "Ne, a možete li vi?". Hiller ga je tada pitao: "Znate li kako se zove predsjednik Tajvana?" "Znam da mu je prezime Lee", odgovorio je Bush. "Možete li imenovati generala koji odnadvano kontrolira Pakistan?", slijedilo je novinarsko pitanje. "Čekajte malo", zavatio je Bush, "je li to neki kviz?" "Ne", rekao je novinar, "samo vam želim postaviti četiri pitanja o četiri političara na četiri svjetske krizne točke." Bush je tada ipak želio pokazati da nešto zna: "Novi pakistanski general, on je upravo bio izabran - ne, nije bio izabran, nego je momak preuzeo položaj. Čini se da će momak donijeti stabilnost zemlji i ja mislim da je to dobra vijest za indijski potkontinent." Novinar ga je ponovno upitao: "Možete li reći njegovo ime?" "To je neki general. Ne znam mu ime, znam da je general." Na kraju je novinar Busha pitao može li reći ime premijera Indije, no Bush je odgovorio da ne zna.

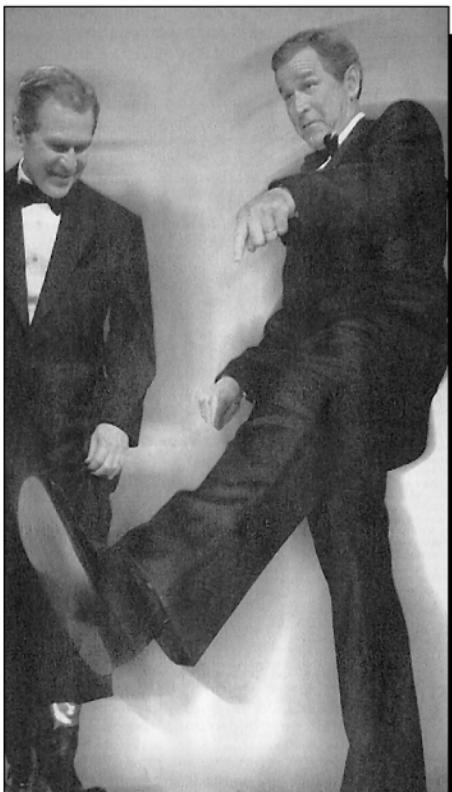
* * *

Neposredno nakon što je Bush ušao u Bijelu kuću, u SAD-u je objavljena "Knjiga neželjenih mudrosti 43. predsjednika" Jacoba Weisberga, u kojoj su bile popisane sve Bushove gluposti koje je izrekao u predizbornoj kampanji. Knjiga se odlično prodavala, Amerikanci su se do suza smijali na račun svog novog predsjednika. Autor je pokazao da se Bush loše izražava, slabo poznaje materinski jezik, gramatiku, pravopis. Jednom je rekao da će "voditi vanjskopolitički orientiranu vanjsku politiku", drugi put da su "obitelji mjesto gdje naša nacija nalazi dom", treći put da se on "protivi oduzimanju života životu". Weis-

berg je objavio i Bushove citate u kojima se vidi da on ne zna upotrebljavati zamjenice, pa je na jednom mjestu, govoreći o potrebi da se djeca obrazuju, ne razlikujući razliku u upotrebi zamjenica "she" i "her": "Naučite dijete da čita pa će on ili njena proći na testu pismenosti."

* * *

Poričući da je patio od disleksije, Bush je rekao: "Ta novinarka tvrdi da sam patio od disleksije, a ja ne znam otkud ona to zna kad je ja nikad nisam intervjuirao." Za napade da nije intelektualno spremna za predsjednički posao rekao je: "Mislim da se podcjenjuje

svatko onaj tko misli da ja nisam dovoljno pametan za taj posao."

* * *

U travnju 2001. u posjetu Kanadi novinari su mu htjeli postaviti nekoliko pitanja, a on ih je u tome spriječio: "Neću odgovarati ni na kakva pitanja, ni na ona postavljena na engleskom, ni na ona postavljena na francuskom, ni na ona postavljena na meksičkom jeziku." Na kraju posjeta izjavio je o mogućim novim ugovorima SAD-a i Kanade: "Kao prvo, mi nećemo prihvati ugovor koji neće biti ratificiran ni ugovor za koji ja mislim da bi bio koristan ovoj zemlji."

* * *

Govoreći o stanju kriminaliteta u SAD-u Bush je lani u svibnju ovom izjavom izazvao salve smijeha: "Na svako fatalno ranjavanje

u SAD-u dolaze tri nefatalna ranjavanja. Narode, to za nas u SAD-u nije prihvatljivo. To jednostavno nije prihvatljivo i mi ćemo nešto oko toga napraviti. "Lani u srpnju bio je u posjetu Britaniji. Dok je razgovarao s građanima, jedan ga je dječak upitao: "Kakva je Bijela kuća?" Bush mu je odgovorio: "Pa, bijela je." Kad se lani u srpnju u Sloveniji sreo s ruskim predsjednikom Putinom, dao je ovu ocjenu: "Sreća sam se s predsjednikom Putinom jučer. Čini mi se da je on vrlo napredan čovjek, kako se to kaže u njansiranim diplomatskim krugovima." O rusko-američkim odnosima rekao je: "Rekao sam predsjedniku Putinu sasvim jasno da je važno da mi počnemo razmišljati dalje od onih starih dana kad smo imali koncept po kojem se mislilo da će, ako mi jedan drugog uništimo nuklearnim bombama, svijet biti sigurniji."

* * *

U ljetu prošle godine dao je ovu izjavu o izraelsko-palestinskom sukobu: "Mi smo spremni raditi s obje strane da snizimo razinu terora na prihvatljivu mjeru za obje strane." O traženju mira na Bliskom istoku: "Moja administracija poziva sve vođe na Bliskom istoku da poduzmu sve kako bi prekinuli nasilje, objašnjavajući im da do mira nikada neće doći."

* * *

Za posjeta Japanu napravio je još jedan gaf. Rekao je: "Moj put u Aziji počinje ovdje u Japanu zbog važnog razloga. On počinje ovdje jer čitavo stoljeće i pol Amerika i Japan čine jedno od najčvršćih i najdugotrajnijih savezništava modernog doba. Na tom temelju leži era mira na Pacifiku." Bush je zaboravio da su SAD i Japan bili na suprotnim stranama u II. svjetskom ratu i krvavo ratovali na Pacifiku, da je Japan uništio američku flotu u Pearl Harbouru, a da je SAD bacio dvije atomske bombe na Japan. Bush izaziva veselost svojim izjavama i dalje. Nedavno je rekao: "Mi smo vrlo zabrinuti zbog AIDS-a u Bijeloj kući." Sličnu je pogrešku napravio i kad je govorio o raspravi u Kongresu o kloniranju: "Bila bi pogreška SAD-a kad bi američki Senat dopustio bilo kakvo kloniranje u tom domu." A svoje nesnalaženje u matematici pokazalo je govoreći nedavno o jednoj stavci američkog budžeta: "Mi smo udvostručili - sa 50 milijuna na 195 milijuna - količinu novca koji nam je za tu stvar na raspolaganju." Kad je nedavno ponovno otvoren za promet washingtonski aerodrom, rekao je: "Ovdje sam da vas obavijestim da će šalteri i avioni poletjeti s ovog washingtonskog aerodroma već ovog četvrtka."

(Preneseno iz "Nacionala")

ĐOKICA I ČVARKEŠ: DRUŽE TITO, MI TI SE KUNEMO...

Koncerti Đorđa Balaševića osamdesetih godina prošlog stoljeća nisu bili samo kolaž simpatičnih sladunjavih stihova zaognutih s dva-tri akorda, nego i tribina na kojoj su se – nekažnjeno, naravno – pripovijedali šovinistički, čak rasistički vicevi na račun (kosovskih) Albanaca. Ostao je Dokica upamćen još i po onoj: "U ime svih nas iz pedeset i neke, za zakletvu Titu ja spevao sam stih..." (Na top-listama se ta "Računajte na nas" mjesecima nalazila tobože na vrhu, skupa s onom "Od Vardara pa do Triglava...")

DOLE U ZAGREBU Legendarni pjevač između dva koncerta posjetio Ured Predsjednika i Klub Zagrepčana

Dorde Balašević: S Mesićem sam na Pantovčaku jeo čvarke

Stipe se sjetio da mu je, dok je bio mali, Tito darovao čokoladu koju dugo nije otvarao, pa je i meni dao jednu. Jako je simpatičan, rekla je Đoletova kći Jelena

Piše Merita Arslan

Legendarnog Đorđa Balaševića, i njegove kćer Jelenu juče je na Pantovčaku izvan protokola primio i u posebno predsjednik Stipe Mesić. Nakon posjeta Ureda Predsjednika Balašević se posjetio i u Klub Zagrepčan, gdje je saslušao i pozdravio mnoge ljudi, a posebno je i Stipe Mesića upravo osmakovatko, kako je predsjednik zauzimao. Duh, naime, Mesić zna i predstavlja.

Bilo man je super kred riječi i dovoljno je reći da može počastiti najukupnijim francuskim vinos. Fino smo većerati, a i polj meko, kako bi rekli oni modnici tehnologije.

Potpis na ametu od čokolade

„Joj, Stipe se sjetio da mu je jednom dok je bio mali Tito da čekulada koju nije otvarao, pa je i meni dao jednu. Balašević sam uživao u svemu što je u potpunosti odmah je to napravio. Pa stalno nam je nešto domino i pesterivo taj, kako je saslušao, kako je Jelena rekla da je bio mali i imao je čokoladu, a Mesić ih pod dojnjom. Balašević je dodao da je prije susreta razmišljao kako mu je još u životu dovođenje jer se i predsjednik. Tito je bio čak i tako dobar da je Mesić saslušao suprotnu mnišaju da mu je bilo teško svjedočiti da jedan predsjednik može biti tako zabavan.“

Prezivio se mišlju urba iz grubčeve

Dorde u kontaktu s Đorđem Balaševićem

Nakon mnogo godina "vojvodanskog mornara" s lalinskim vicevima u Zagrebu je dočekala njegova publike. Neka. Ali dočekao ga je i predsjednik Republike Hrvatske, **Mesić (Stipe)**. S Mesićem je Đoka na Pantovčaku, kaže, jeo čvarke. Suvremeni Čvarkeš na Pantovčaku. Kakva čast za Pantovčak, kakva čast za Zagreb i Hrvatsku: preko čvaraka u Europu...!

(P. T.)

JEFTINA IZMIŠLJOTINA

Predstavnik *Financial Timesa* za Hrvatsku izjavio je početkom prosinca 2002. da je taj dnevnik, pripremajući tijekom lipnja poseban prilog o Hrvatskoj, imao krupnih teškoća u uredu predsjednika Republike. Htjeli su, naime, objaviti razgovor s predsjednikom države, ali se s Pantovčaka sve uvjetovalo autorizacijom. Novine su otklonile taj uvjet, jer im je "mirisao na cenzuru". Upućeniji u hrvatske prilike znaju da se manje radilo o pokušaju cenzuriranja, a više o pokušaju da kazano bar dijelom bude suvislo. Jer, kad je posrijedi **Mesić (Stipe)**, onda se mogu očekivati vicevi, tračevi i poneka parola, ali ništa više.

Izostanak razgovora za *Financial Times*, propagandisti iz kruga Mesića (Stipe) pokušali su kompenzirati tijekom studenoga, slavodobitno priopćujući kako je ugledni *Herald Tribune* objavio razgovor s predsjednikom Republike. Nije im palo na pamet da je ta činjenica u internetsko doba lako provjerljiva. I, dakako, nije poznati američki dnevnik objavio nikakav razgovor s Mesićem (Stipom), nego je Mesić (Stipe) svoju potporu skupu NATO-a u Pragu izvolio izraziti u obliku – pisma čitatelja. Sadržaj je klasičan: Hrvatska ne ispunjava uvjete za pristup toj asocijaciji, ali joj svim silama teži. U tu svrhu će surađivati sa zemljama iz "regiona". Nema, dakako, ni govora o potrebi selektivnog pristupa pojedinim državama, nego se Mesić (Stipe) zalaže da svi "odlučno, snažno i čvrsto podupremo punu integraciju država jugoistočne Europe u euro-atlantsku zajednicu".

Od Mesića (Stipe) se drugo ne može ni očekivati. Predsjednikovo je pismo objavljeno na istoj stranici s pismom običnoga, nepoznatog čitatelja. Nema, dakle, nikakva "razgovora". No, koga iznenadjuje to što predsjednik građanin malko - laže?

(I. P.)

LETTERS | TO THE EDITOR

Croatia's president on NATO

The next wave of NATO enlargement will open a door for a number of European countries. We welcome this. Success for every single democracy is a success for all, and extends the benefits of global security to all. It also encourages the countries whose aspirations still do not correspond with their actual performance to know that the "open door policy" is not just rhetoric. In the new security environment, NATO enlargement is a necessity.

Considering its own position, Croatia has a realistic view, acknowledging that all of NATO's criteria have still not been met. Croatia's way to freedom and democracy has been burdened by the aggressive war initiated and led by Slobodan Milošević's former Yugoslav regime and supported by the communist Yugoslav Army. Croatia is fully committed to fulfill all necessary reforms and achieve NATO compatibility for the first post-Prague wave of enlargement. The full implementation of the Membership Action Plan would provide the best framework to reach NATO inter-operability.

Preparing itself for future NATO membership, Croatia is strongly dedicated to promoting stability and prosperity in southeastern Europe. As the president of Croatia, a country that still has fresh memories of the threat imposed on our freedom and security, I feel confident in saying that — working together with our neighbors, on the basis of trust, tolerance and mutual respect — we could successfully transform this turbulent region into a zone of peace and prosperity. That is precisely what this

region can contribute to NATO and our common Euro-Atlantic security.

In the aftermath of the Sept. 11 tragedy, we have all recognized that cooperation and cohesiveness among all states in the trans-Atlantic community is the best guarantee for security in Europe. The spread of democracy and the rule of law are the best possible deterrence policies against those who do not share our democratic values or benefits of freedom. Europe will be safe only if it helps reform those regions that are still capable of generating instability. We all have to support, firmly and decisively, the full integration of the countries of southeastern Europe in the Euro-Atlantic community. There is no time or place for division, or any gray areas in the heart of Europe. I firmly believe that every single country, adequately treated, has the potential to contribute to our common security. The NATO summit meeting opening on Thursday in Prague is thus the opportunity to reconsider the issues that are affecting our global security.

Stjepan Mesić, Zagreb, Croatia

Israel and the Palestinians

Regarding the report "Sharon proposes a settlement expansion" (Nov. 18):

The whole world knows the settlements are a major obstacle to peace. Even President George W. Bush has asked for expansion to be stopped. The only conclusion is that Prime Minister Ariel Sharon of Israel does not want peace.

Christopher Leadbeater,
Hailey, England

DOGOVOR O POŠTIVANJU ZAKONA?!?

Poput pernate životinje koja svoje (troslovno) mjesto često nalazi u križalkama, **Mesić (Stipe)** već godinama ponavlja jednu te istu frazu o pravnoj državi i jednakosti pred zakonom. Kad

rovljeni!). Umjesto poštivanja zakona, premijer i predsjednik države su se nekoliko tjedana okapali po novinama oko toga, treba li Stipetića umiroviti ili ne. I onda su se sastali, kako bi o tom pi-

radi odnosa snaga). Skandal sam po sebi.

Ode tako **Stipetić** u mirovinu. Mesiću (Stipi) je žao, jer je Stipetić, po njegovu mišljenju, bio najbolji jamac za modernizaciju i depolitizaciju vojske, te za eliminiranje nepotizma i korupcije u vojnim redovima. A onda se doznao da je taj "jamac" svojim pobočnikom bio imenovao jednog satnika "neugledne biografije", protiv kojega je podnesen niz prekršajnih i kaznenih prijava. Po struci je policajac, sa završenom srednjom školom. Navodno zbog bahatosti omražen među visokim časnicima u Glavnem stožeru. Prava je, dakle, šteta što pod Stipetićevim vodstvom nismo dobili "depolitiziranu" i "moderniziranu" vojsku po tom uzoru.

Mesić (Stipe) se nije oglasio. Nije se oglasio ni nakon što ga je u zagrebačku katedralu na polnočku pratio znameniti **Siniša Jagodić**, Lijanovićev stručnjak za odnose s javnošću i prekršitelj određenih deviznih i carinskih propisa. Inače, također Mesićevo suradnik. Bit će da je predsjednik-građanin bio zavavljen orahovičkim dogodovštinama *Klariko-voća*, jednog od rijetkih poznatih financijera Mesićeve predsjedničke kampanje.

(M. S.)

Razdragani drugovi Mesić i Stipetić

polemizira s **Čondićevim** Stožerom ili generalom **Bobetkom**, ističe kako Čondić i Bobetko protivljenjem Haaškom sudu demonstriraju svoje aspiracije da budu iznad hrvatskih zakona. U tome Mesića (Stipu) tek nešto blažom (tj. inteligentnijom) retorikom slijedi **Ivica Račan**. Ali, kad se radi o njegovim interesima, onda se Mesić (Stipe) i ne drži zakona "kao pijan plota", nego ga – kao u jednoj jeftinoj holivudskoj komediji – hoće razvući poput žvakaće gume. Sve s ciljem da nekako ipak bude iznad hrvatskih zakona.

Vjerojatno želeti dodatno potkresati krila predsjedniku-građaninu i u (pred)izbornoj godini pokazati tko je "glavni", Račan je odlučio iskoristiti nastup zakonskog roka i poslati u mirovinu generala **Petra Stipetića**. Generalu se ne da u mirovinu (jer još nije naučio hrvatski), a i Mesić (Stipe) ga radi svojih računa podupire u njegovim političkim ocjenama (zbog nekih drugih, neki su drugi generali prisilno umi-

tanju "raspravljalji". Borci za poštivanje zakona sastaše se, dakle, kako bi raspravili treba li zakon poštivati. I onda slavodobitno priopćiše: zakon će biti poštovan. (Očito ne radi zakona, nego

POMOĆ ZA POLITIČKI ZATVORENIK

Od izlaska broja za studeni 2002., pomoć za naš mjesecnik dali su:

Ljubomir Banovac, Zagreb	200,00 kn
Branko Plečko, Zagreb	100,00 kn
Stipan Mušterić, Zagreb	100,00 kn
Antun Lukačević, Dubrovnik	250,00 kn
Franjo Peterman, Varaždin	300,00 kn
Vladimir Murat, Dugo Selo	20,00 kn
Živko Rebrović, Jasenovac	500,00 kn
Nedjeljko Komar, Zagreb	300,00 kn
Marijan Božić, Požega	300,00 kn
Krešimir Lisak, Zagreb	200,00 kn
Anonim – upl. preko Jadranske banke	200,00 kn
UKUPNO:	2.670,00 kn

Zahvaljujemo se darovateljima, te se i ubuduće preporučujemo njihovoj darežljivosti.

PISMA IZ ISTRE

Istočno od raja

Ste vidili, a! Čak i Cipar gre u Europu prije Hrvacke! A podiljen je na dvi države. Koje ne postoje "de jure", ali postoje "de frane"! To jest "de fakto"! Dva naroda, koji se ne kane ni pomiriti, ni ujediniti, a između njih bodljikava žica i vojnici pod oružen! Pa, da! Niš čudnega! Ja sam siguran da bi i nas bili primili, objeručke, zajno u prvoj grupi, da smo pristali biti država, u kojoj su...dvi države! Z jene strane "Krajina", a s druge Hrvacka do Karlobaga! A između nas bodljikava žica, mine i "plavci"! I ni mi jasno zašto nismo pristali na uni njihov plan "Z". Kad danas, tako i tako, pristajemo na sve ča ud nas zahtjeva šjora Carla del Ponte i kompanija bela! Pak ne bi bilo ni "Bljeska", ni "Oluje", ni naših generala u Haagu.

Koji smo mi gubitnici. Mi Hrvati. Pogledajte samo kako smo se sa Sovencima dogovorili. U Savudrijskoj vali, iliti Koparsen zalivu, Slovenci su pristali da do dalnjeg njihovih ribara ne će loviti po našen moru. Uz uvjet da ni naši ribari ne sme loviti...po našen moru!!! Crnogorci su nan "velikodušno" ustupili Prevlaku. Koja je ionako naša. Ali uz uvjet da, "do dalnjeg", moru u našen moru se ponašati kako da su u svojen!

E, a ste vidili koji konfužjun, koji škandal, cirkus, uzbuna. Radi Tomca. Koji se je usudija navodno reći, da po pitanju Bosne i Hercegovine, Tuđman forši ni bija sasvin u krivu. Pak je tako doveja u pitanje dogmu, aksiom, svetinju, koja se zove...cjelovitost Bosne i Hercegovine! Stvarno mi ni jasan uti Tomac. Biš reka da je pametan čovik i političar, a ne more shvatiti jenu tako jednostavnu stvar. Da Bosnu nidan ne smi diliti! Osim Srba, naravno!

Da van pravo rečen, ja sve više virujem da smo mi Hrvati, ne samo najstariji narod u Europi, nego i na cilen svitu. Da su i Adam i Eva bili Hrvati. Pak nas radi njihovog griha, još uvik drže...istočno od raja!!!

Zapad, eli Istok?

Ima uvi naš Nino Jakovčić pravo, vero ima! Svi drugi su noge polomili rivajući se na Zapad. Ma ča će van vraka uti Zapad, ča će van ta je...na Europsku uniju! Ča nisu oni lipo poručili svin kandidatima: "Mi van moremo garantirati samo to, da van u toj uniji...ne će biti gore, nego ča je bilo!" A koliko se ja razumin u gramatiku i logiku, to znači...da nan ne će biti ni bolje! E! I kad je već tako, kega vraka se damo toliko za....ati za niko nebulozno, z ničin garantirano blagostanje!?

A naš Nino se je lipo ubrnuja prema Istoku! Pak je za rukav potiza koneskoga veleposlanika, kad je bija u posjetu Istri, ko bi kako uspostavlja trgovacke veze Zemlje Istre i Kine. A da mu ki ne bi jopet, po ki zna koji put, prigovorija da je grandoman (Istra i Kina!?!?!) je pridložija da istarska regija (!), uspostavi kontakt sa jenom, tako, kompatibilnom regijom u Kini. A to bi, koliko se ja razumin u nike dimenzije, veličine, usporedbe itd. bija niki manji kvart, eli nika malo veća ulica u Pekingu!

Piše:

Blaž PILJUH

E, a najzanimljivije je, ča je to Nino Jakovčić ponudila Kinezima. Vino! Malvaziju! (Iz svoje konobe, se razumi!) I tartufe! I cigarete! Ej, Nino! Ma ča si se smutija, ča si po...dija! To biš nudija najmnogoljudnijoj naciji

na svitu? Pa to bi bila populacijska katastrofa, nesagledivih razmijera! Zamislite si samo milijardu Kineza, zaruzdanih i raskalašenih ud Malvazije, zapaljenih i napaljenih ud...tar-tufa! Ča bi delali, ni teško zaključiti. Bi se razmnožavali kako pantigane! Pak bi Kineza bilo...više nego Kineza! Preplavili bi cili svit!

E, Nino, Nino! Udvajk si bija brzoplet i neodgovoran, vero si! A srića je da ga Kinezi nisu ozbiljno shvatili. Jer kad njin je na kraju ponudila i cigarete, su valjda shvatili da njin nudi...dim! A zna se i da je svaki, ki ga je ozbiljno shvatija, na kraju...popušja!!!

Hrvacka, raj eli...Vukov gaj?

Jedva da san i zavirija na sajam knjiga ča se održava u Puli. Ča ēu vraka gledati, kad niman šoldi za kupovati. Osin tega kad vidin toliko knjigah na jenen mistu, me zajno čepa malodušnost. Bože, Bože, koliko tega nikad ne ēu pročitati! Zato su za me biblioteke i sajmovi knjiga, turbo, deprimirajuća mista. A i gosti njin baš i nisu bog zna ča. Jedan ud njih, Enes Kišević je reka: "Di god najden dobrega čovika, tu mi je domovina!" Ma nemoj! Dobrih ljudi ima i u Mongoliji! I u Tunguziji! A forši i u Srbiji? Ma meni ni tamo domovina. Znan jako dobro koja je, zna i Kišević, ma njigova su razj...li! Ki? A ča ja znan, kad se još una dvojica nisu dogovorili prid sudon. U Haagu!

E, a kad smo već na knjigami i književnosti, san se sjetija jenega štiva još iz osnovne škole. "Vukov gaj"! Ki ga je napisala, niman pojma, neka je ki je. Inšoma, da je niki star Vuk (ni bija vuk nego se je tako zva), čuva, njegova, održava, čistija niki gaj, niku šumu. A ta šuma da ni zapravo bila njigova, već da je, na niki način, bila općenarodno dobro. Tako su barem seljaci mislili, tako je mislila i Vuk. Pak su je nazvali Vukov gaj. U čigoven bogaten, mirisnen hladu su svi uživali. Ma jenega dana je doša jedan zli, okrutni, bezdušni austrijski tajkun i je reka seljacima: "Ki vas šiša, to jest striže, ovce jene seljačke, to san ja kupija i ja ēu to posići! I drva si udvesti!"

"Ne damo Vukov gaj!!!" - povikaše seljaci! "Mi smo poslali molbenicu na Sabor"! "Ma koja molbenica, ni žalbenica, ni Sabor! Natrag!"

Pak su došli austrougarski specijalci i zo, po seljacima sa suzavcem i gumenin palicami! Pak su nikoje napucali, nike vrgli u pržun, a nike rastirali. I Vukov gaj lipo posikli. I tako više ni bilo ni "Listaj lipo staru", ni "Šumi šumi javore", ni "...dok mu hrašće bura vija..." Ud pisme slavuju ustali su samo...coki! To jest panjevi!

Pouka? Ma koja pouka, vas molin! I svaka sličnost sa postojećom situacijom u Lipoj našoj... sasvin je slučajna!

ŽRTVE KOMUNISTIČKE DIKTATURE ZAPOSLENE U DRŽAVNIM SLUŽBAMA PONOVNO KAŽNJENE BIVŠIM POLITIČKIM UZNICIMA OTKAZI JER SU BILI - ZATVARANI

Vjekoslav Šimović, otac osmero djece, i Miroslav Crnjac, otac petro djece, obojica višegodišnji politički zatvorenici, dobili su otkaze u SITA-i jer su "već bili kazneno goniči"

Zbog prakse da bivši politički zatvorenici ne mogu raditi u policiji u ovom novom sustavu koji uvode bivši progonitelji, Hrvatsko društvo političkih zatvorenika (HDPZ) Hercegovina obratit će se Paddyju Ashdownu i visokom

ŽRTVE KOMUNISTIČKE DIKTATURE ZAPOSLENE U DRŽAVNIM SLUŽBAMA PONOVNO KAŽNJENE Bivšim političkim uznicima otkazi jer su bili - zatvarani

Zbog prakse da bivši politički zatvorenici ne mogu raditi u policiji u ovom novom sustavu koji uvode bivši progonitelji, Hrvatsko društvo političkih zatvorenika (HDPZ) Hercegovina obratit će se Paddyju Ashdownu i visokom

Vjekoslav Šimović, otac osmero djece, i Miroslav Crnjac, otac petro djece, obojica višegodišnji politički zatvorenici, dobili su otkaze u SITA-i jer su "već bili kazneno goniči"

Piše:

Antonio KARAMATIĆ

ljudskih prava i njihovim pomagačima da obnašaju iste funkcije nakon pada komunističkog sustava, svugdje osim u BiH.

U HDPZ Hercegovina smatraju da se ovim i ovakvim potezima Ashdown i njegovih namještenika u BiH vraća komunistička diktatura jer je nakon rata, koji je hrvatskom narodu u BiH donio najveći štetu, na scenu došla šezdesetsmaška garnitura međunarodne zajednice koja nije sposobna unijeti začetke demokracije i državno-pravnog institucionalizma, već traži isluženi sluganski mentalitet bivših propalih komunističkih vlastodržaca i njima prepušta da oni nekontrolirano nastavljuju progona žrtava, a ne počinitelja.

Povelja UN-a je iznad BH zakona, a po njoj su Šimović i Crnjac nevino osuđeni. Sada ti isti kršitelji ljudskih prava ponovno potpisuju razrješenja kao što je to u ovom primjeru učinio, također bivši udbaš, Munir Alibabić Munjo. Bez potpore još jednog poznatog imena iz toga miljea, Ivana Vukšića, sada člana rukovodećeg kadra FOSS-a, ovo razrješenje i ponovno kažnjavanje žrtava komunističke diktature ne bi se moglo ni ostvariti.

Razmatrajući na 41. sjednici Upravnog odbora HDPZ Hercegovina sablasno stanje u kojem se nalaze bivši politički zatvorenici u BiH, HDPZ se odlučio obratiti također i Zajednici društava bivših političkih zatvorenika u BiH koja je članica međunarodne asocijacije bivših političkih uznika i žrtava komunizma sa sjedištem u Berlinu i zatražiti njihovu pomoć.

**Preuzeto iz Slobodne Dalmacije,
5. siječnja 2003.**

povjereniku za ljudska prava pri Ujedinjenim narodima, jer udaljavanje s posla Vjekoslava Šimovića, oca osmero djece, i Miroslava Crnjca, oca petro djece, obojice višegodišnjih političkih uznika, za bivše političke zatvorenike zločin je i poniženje njihove žrtve koju su podnijeli za slobodu svoga naroda.

Za vrijeme komunističke Jugoslavije, zbog borbe za ljudska prava ili primjenu tih prava, često se završavalo u zatvoru i na dugogodišnjim robijama, poručuju iz HDPZ Hercegovina koji broji više od 1500 članova s izdržanom robjom od preko 7000 godina. Budne "oči i usi" totalitarnog jugokomunističkog sustava posebno su pazile na takva "skretanja" kod hrvatskog naroda, koji je, uz albanski, posebno rigorozno kažnjavan u toj državi, ili likvidiran izvan nje. Od svih upravo su Hrvati iz BiH bili najnemilosrdnije proganjeni.

Upravo je iz redova tih progonitelja visoki predstvanik za BiH Paddy Ashdown odabrao Sredoja Novića, kojeg se hrvatski politički zatvorenici sjećaju po zatiranju svega što je hrvatsko i što jamči povelja ljudskih prava UN-a, za šefu SITA-a, što je rezultiralo otpuštanjem iz službe dvojice bivših političkih zatvorenika zbog toga što su bili "kazneno goniči".

Svugdje u državama bivšeg komunističkog raja doneseni su zakoni koji reabilitiraju političke zatvorenike ili lustracijski zakoni koji onemogućavaju bivšim kršiteljima

POZIV NA SURADNU

Uredništvo *Političkog zatvorenika* već dulje vrijeme muku muči s tekstovima, osobito sjećanjima bivših hrvatskih političkih uznika. Ta bi sjećanja trebala biti središnjim dijelom mjeseca, a u stvarnosti zauzimaju samo njegov mali dio. Osmrtnice koje objavljujemo u svakom broju, a kojima se bilježi smrt samo manjeg dijela političkih zatvorenika, onih čija podružnica ili rodbina pošalju obavijest uredništvu, pokazuju da je svjedoka jugoslavenskog terora nad Hrvatima iz dana u dan sve manje. Velika većina svoje uspomene odnosi u grob, ne shvaćajući da time svjedoči manjkavu svijest o odgovornosti pred budućim naraštajima. Tijekom proteklih godina objavili desetke ovakvih apela, pa imamo razloga strahovati da će i ovaj, nažalost, ostati uzaludnim. Ipak, možda ipak nekoga ponuka na bilježenje i objavljanje uspomena. Što nije zapisano, neće biti upamćeno! Zato, zapišite i pošaljite na naslov uredništva.

(Ur.)

NOVAC MESIĆU, UMJESTO POLITIČKIM ZATVORENICIMA!

(Kako je odbijen prijedlog zastupnice Marije Bajt)

Hrvatsko društvo poličkih zatvorenika od dolaska ove vlade nije dobilo potporu ni za poštansku markicu, ili za autobus na stratišta nevino pobijenih Hrvata. Istina, Vlada nije nikad rekla da nema novaca, ali je stalno naglašavala kako je "štедljiva vlada", a eto, neki dan je premijer Ivica Račan najavio da je prošlo vrijeme stezanja remena. Tako se i ponijela donoseći Proračun za 2003. godinu. Ne, nemojte se nadati da je političkim uznicima išta više od novca poreznih obveznika dodijelila nego prošle godine.

To je učinila Predsjedniku Mesiću, za skromno održavanje Ureda Predsjednika, nadodavši mu malko preko 6 milijuna kuna, jer mu nešto preko 36 milijuna za kavicu s građanima nije bilo dovoljno. Sad će biti zadovoljniji kad je za ovu godinu u mogućnosti potrošiti samo malo preko 42 milijuna kuna novca poreznih obveznika.

Saborska zatupnica, prof. Marija Bajt zbog teške materijalne situacije u kojoj se nalaze građani Republike Hrvatske nije vidjela opravdanog razloga za dodatni džeparac Predsjedniku, a znajući u kakvom teškom položaju žive žrtve bivših drugova, koji su sada opet u položaju raspodjele narodnih dobara, predložila je da se tih 6 milijuna preusmjeri na isplatu štete bivšim političkim uznicima dok su još živi. Većinski glasački stroj odnio je prijedlog gospođe Marije Bajt većinom glasova.

Gospođa Bajt je i kod protuustavnog donošenja izmjene zakona o pravima bivših političkih zatvorenika u studenom 2001. glasovala u korist političkih zatvorenika. Na idućim izborima odužimo se go-

Piše:

Jure KNEZOVIC

spođi Bajt koja pokazuje toliko razumjevanja za ugrožene i ponižene hrvatske građane!

**HRVATSKI SABOR
ZASTUPNCA
Marija Bajt, prof. (HDZ)**

Zagreb, 20. studenoga 2002.

213

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

Predmet: Amandman na Prijedlog državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003. godinu po programima, aktivnostima i projektima

Temeljem članka 163. Poslovnika Hrvatskog sabora, na Prijedlog državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003. godinu po programima, aktivnostima i projektima podnosim slijedeći

AMANDMAN

Na razdjel 015 PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE
05 URED PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Ukupno za glavu: 05 – 42.334.626,00 kn mijenja se i glasi: **36.238.616,00 kn**

Razlika od 6.096.010,00 kn prenijeti na:

Razdjel 085 MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE SKRBI
05 MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE SKRBI
A 538020 A Naknada štete bivšim političkim zatvorenicima
iznos 45.510.514,00 mijenja se i glasi: **51.606.524,00 kn**

Obrazloženje

Zbog teške materijalne situacije u kojoj se nalaze građani Republike Hrvatske, smatram da Ured Predsjednika RH ne bi trebao rasti s 36.238.616,00 kn na 42.334.626,00 kn, jer za to ne nalazim posebno opravdane razloge.

Stoga predlažem da se razlika od 6.096.010,00 kn preusmjeri za naknade štete bivšim političkim zatvorenicima.

Provedbom Zakona o isplatama naknada bivšim političkim zatvorenicima obuhvaćeni su tek oni koji su rođeni do 1920. godine. Iz poznatih podataka najviše političkih zatvorenika su 1921. godište, jer je to godište bilo najviše zastupljeno u raznim vojskama, a kao takovi najčešće su dospjevali u zatvore.

Obzirom da brojne grupe zatvorenika najčešće pripadaju starosnoj dobi od 75-82 godine, vrlo je česta i smrtnost, pa ovim amandmanom želim omogućiti da što veći broj političkih zatvorenika doživi svoje zakonsko pravo.

ZASTUPNICA

Marija Bajt
Marija Bajt, prof.

VLADA KRŠI ODLUKE SABORA O UTVRĐIVANJU ŽRTAVA RATA I PORAĆA

Hrvatski sabor ukinuo je *Piše:*

Jure KNEZOVIĆ

Komisiju za utvrđivanje žrtava rata i porača, te donio jednoglasan zaključak u kojem je obvezao Vladu da u roku od 6 mjeseci osigura sve potrebne normativno-pravne, znanstveno-stručne i materijalne predpostavke za rad centra koji bi se tim bavio. Zaključak se ne ostvaruje, žrtve se ne popisuju, jer drugovi su zainteresirani da njihova istina ostane za vječnost.

Uvidjevši da se opet žrtve zaboravljuju, a da se na drugoj strani, Vladi za korištenje službenim zrakoplovom dodatno daje 3 i pol milijuna kuna, narodna zastupnica gospođa **Marija Bajt** je podnijela amandman kojim bi se Vladi za korištenje službenog zrakoplova odredio isti iznos kao i prošle godine, a razlika od preko 3 i pol milijuna kuna prenijela na Ministarstvo znanosti i tehnologije, kako bi se iz tih sredstava finansirali programi i projekti utvrđivanja žrtava rata i porača u 20. stoljeću.

Glasački stroj koalicijske Vlade odbacio je amandman. Vlada očito ne izvršava zaključke Hrvatskog sabora a zaboravila je kako je, dok je bila oporba, urlala o trošenju poreznog novca na zrakoplov i putovanja. Čiji danas novac troše i je li potrebno povisiti troškove korištenja službenog zrakoplova čak za 30 posto, trebaju na idućim izborima odlučiti građani

isto kao što se ne smije zaboraviti zalaganje zastupnice prof. Marije Bajt.

HRVATSKI SABOR

ZASTUPNCA

Marija Bajt, prof. (HDZ)

Zagreb, 20. studenoga 2002.

185

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

Predmet: Amandman na Prijedlog državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003. godinu po programima, aktivnostima i projektima

Temeljem članka 163. Poslovnika Hrvatskog sabora, na Prijedlog državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003. godinu po programima, aktivnostima i projektima podnosim slijedeći

AMANDMAN

Na razdjel 020 VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
46 Direkcija za korištenje službenim zrakoplovom

A Aktivnosti, A 691000 A Osnovna djelatnost Direkcije za korištenje službenim zrakoplovom 14.752.801,00 kn m ijenja se i glasi: **11.265.864,00 kn**

Razlika od 3.486.937,00 kn prenosi se na:

Na razdjel 105 MINISTARSTVO ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE

Glava 15 Znanstveno-istraživačka djelatnost

A 622003 Programi i projekti znanstveno-istraživačke djelatnosti

Pozicija 3237 Intelektualne i osobne usluge

Obrazloženje

Direkciji za korištenje službenim zrakoplovom planiran je iznos u proračunu za 2002. godinu 10.405.864,00 kn, a rebalansom proračuna za 2002. godinu je povećan na 11.265.864,00 kn. Plan za 2003. godinu je 14.752.801,00 kn.

Smatram da Direkcija za korištenje službenog zrakoplova treba ostati na razini sredstava iz 2002. godine. Razliku predlažem prenijeti na programe i projekte znanstveno-istraživačke djelatnosti, kako bi se ukinucem Komisije za utvrđivanje žrtava rata i porača, programi «Domovinski rat i ratne žrtve u 20. stoljeću» mogli znatnije financirati.

Zadaća Komisije bila je, pored ostalog, utvrditi **poimenično** stvaran broj ratnih i poratnih žrtava II. svj. rata i porača, a kako do sada broj žrtava nije cijelovito istražen ni popisan (evidentirano je 261.415 žrtava i 1000 masovnih grobišta), trebalo bi omogućiti kroz programe i projekte znanstveno-istraživačke djelatnosti ubrzano istraživanje hrvatske povijesti II. svj. rata i porača, kao i Domovinskog rata.

ZASTUPNICA
Marija Bajt
Marija Bajt, prof.

NOVI HRVATSKI BLEIBURG ZAČET U CAFÉ DEN HAAG (16.)

Ulazimo u 10 sati na glavni ulaz u bolnicu. Skupljamo se u zadnjem dvorištu, onom kroz koje su iz podruma Srbi odvodili svoje žrtve na Ovčaru. U sredini dvorišta ploča, očito tek sad postavljena, s tekstom napisanim nemuštim jezikom o tome, jer 'treba prestati gledati u prošlost' zbog budućeg 'sretnog' suživota s onima drugima, koji su ubili 1991. grad. Sada mnogi od njih, pričali su mi 1999. branitelji-povratnici, šetaju Vukovarom u odori hrvatskih redarstvenika, ravnatelji su škola, na visokim položajima u sudstvu, ministarstvima, raznim uredima. I smiju im se u lice. Hrvatska država im je sve oprostila, jer, sjetimo se, natjerali su je da popis ratnih zločinaca svede samo na 25 (dvadesetpet) Srba!

Nikoga u odori hrvatske vojske na ovom skupu. Podunavlje je razvojačena zona, takva je naredba, iako se druga strana tamo preko Dunava toga ne pridržava. Naša djeca u Podunavlju nisu vidjela hrvatskoga vojnika, u povijesti im se ne smije govoriti o vremenu od 1989. do danas, a srpski mladići oslobođeni su služenja vojnog roka. Preko, u Vojvodini, nije tako. (...)

Ono malo lampaća zgrabi čelo kolone, za ostale nema više. Iriralo bi, valjda, Srbe mnogo plamičaka svijeća za pokoj duša onih koje su oni pobili. Na ulici samo poneki čovjek. Na nekim kućama državne zastave. Sve je pusto i mrtvo. I odjednom, ugledasmo na uredno okrečenom pročelju manje zgrade s obje strane ulaza krupnim slovima nadpis - 'KAFE DEN HAAG'. Zar i to moraju trpjeti Vukovarci-Hrvati?

Piše:

Mato MARČINKO

Stižemo do Novoga groblja. Ove godine asfaltiran je prilaz, stavljenе svjetiljke, napravljena metalna bijela ograda s ulaznim vratima i nadpisom 'Groblje hrvatskih branitelja'. Ni jedne druge riječi. Posjetitelji ne mogu saznati kada su poginuli, tko ih je ubio, što je uopće tu bilo. A 28. lipnja 1998. vidjela sam tu posljednja dva, još nezatrpana, strašna rova, iz kojih su deset subota vadili i pokušavali identificirati žrtve umotane u plastične vreće. Sve je sada zatrpano, poravnano, na mjestu rovova stoje bezimeni bijeli križevi. Samo onoga tko zna oni podsjećaju što je tu bilo, kao i da ih je oko 800 ostalo neidentificirano. Povjesne istine se brižno prikrivaju. Sve u ime suživota... (...)

U crkvi Sv. Filipa i Jakova bila sam 28. lipnja 1998. prvi put. Sjećam se: toranj srušen, nema vrata ni prozora, kupola oštećena i može pasti svaki čas, pa je podupire velika greda; unutrašnjost podpuno devastirana, onakva kakva je bila svih sedam godina, izložena kiši i snijegu, grede i daske na podu, kamenje, cigle, odpala žbuka... (...).

Pri posjetu Groblju stranim predstavnicima tada nije objašnjeno tko tu leži. Vodimo nekoliko strankinja do ona dva još nezakopana rova. Slušaju užasnute i očajnički počinju ridati. Organizatori su pokušali spriječiti jednu Vukovarku-prognanicu da pročita svoju pjesmu, jer završava pogrdnim riječima o četnicima. Na večeri u hotelu **Dunav** stavljeno nam je šaptom do znanja da ne pjevamo do-

moljubne pjesme, jer većina konačara i ostalih tu su Srbi. Na prilazu crkvi upozorene smo da ne skrećemo sa staze, jer prijete mine. Poslije mise nekolicini od nas jedan svećenik pokazuje rupe u zidovima, manje i veće: 'Vidite ih, ima ih četrdeset, to su Srbi napravili prije tjedan dana da bi ih popunili eksplozivom i digli ostatke crkve u zrak na današnji dan, njihov Vidovdan. No, o tome se ne smije pišati, ni u crkvenim glasilima.'

Za Dan sjećanja 18. studenog 2000. crkva je provizorno okrećena izvana i iznutra. Na takvu gradjevinu stavljen je novi toranj, koji podpuno odudara. Nema oltara, nema slike, zidovi djelomice ožbukani, na podu keramičke pločice, klupe od grubih dasaka prekrivene komadima tepisona. Od orgulja ni traga. Klaustar franjevačkog samostana devastiran. Posjetitelji tamo ne zalaze. Gvardijan vodi koncelebriranu misu. Njegova predivna propovijed melem je na dušu za sve. Prve i jedine istinite riječi toga dana o mučeničkom gradu, o teškoj situaciji danas. Naši mediji su sve 'preskočili'. Nikad nisu objavili sliku pravoslavne crkve u središtu grada: na tornju na pozlaćenom križu četiri čirilična C. Ni slicu 'groblja šajkača', ni srušen, napokon, veliki spomenik **Draži Mihailoviću**, ni za okupacije još obnovljenu veliku kuću 'Vojevampira', dr. **Vojislava Stanimirovića** (jednu od nekoliko njegovih), iznajmljenu Međunarodnom crvenom križu, na kojoj se vije zastava onih koji nisu ni pokušali spriječiti odvodjenje na Ovčaru iz bolnice, a u kojoj je zatim tijekom okupacije gospodin Vojko bio ravnatelj.

A Ovčara, naše strašno stratište, bezimena. Zemlja oko spomen-obilježja posuta je ove godine pesticidima, jer, tko će travu kosit. Nigdje nadpisa na engleskom, nikakve oglade.

Jedan bivši branitelj, povratnik, čija kuća još nije na popisu za obnovu, kaže nam: 'Srbi se ponašaju kao da nam žele reći: 'Ovo je završeno tek prvo poluvrijeme'. Ima ih već dva puta više od Hrvata u našem Vukovaru. Dobivaju kuće, stanove, posao, sve dokumente, mirovine, mnogi žive u Srbiji i dolaze ovamo na posao, a neki pak samo jednom mjesечно po mirovinu. Neki dan je trenutni predsjednik Hrvatske primio i **Radu Bulata** kao predstavnika nekog odbora za povratak kućama (Srba, razumije se), jer dogradonačelnik Vukovara **Ladjarević** reče u emisiji I. programa Radio Zagreba da 'srpska zajednica nije zadovoljna obnovom srpskih kuća'. Tko ih im je srušio ili oštetio? 'Demokratski' predsjednik Partije podunavskih Srba **Rade Leskovac** mirno je još 1999. rekao: 'Točno je da sam hodao rame uz rame s Vojislavom Šešeljem, zašto ne bih priznao ono što se dogodjalo od 1991. do danas, kad u svemu tome nije bilo ništa lošega.'

Prognani Vukovarci bili su razpršeni na 500 mjesta u Hrvatskoj. Gdje su sve još, ne znamo. A više nisu ni zanimljive vijesti da su u nekom hotelu isključili prognanicima grijanje, struju, pa i obustavili davanje hrane. **Čačić** mirno kaže: 'Mi ne vodimo računa o nacionalnosti podnositelja zahtjeva za obnovu kuća.' Obećanu 2002. godinu kao kraj obnove sada mirno premješta na 2003. Novac će dobiti, objavljuje, prodajom zrakoplova Challenger! A Stipe što će? Omililo mu je, kako će bez njega? Bez brige, po Čačiću to ne će biti baš sutra, treba prvo donijeti zakon, Sabor ga mora prihvatiiti pa će onda... U

stanu jedne prognanice (još od travnja 1998.) do lani je bio Srbin. Napokon je otišao, ali sve devastirao: odnio i vrata i prozore i sanitarije, električne priključke. Upućuju je nadležni, da sama povede sudski spor. A ona je izgubila status prognanice.

Jedna hrvatska obitelj dobila službeni poziv za dogovor o obnovi kuće. Ali, ulaz je zabranjen: kuća nije razminirana. Supruzi su invalidi Domovinskog rata. Čačić mirno odgovara: 'Bez dozvole deminera ulaz je zabranjen. A Centar za razminiranje ima malo sredstava.' No, sad će sve te probleme čarobnim štapićem riješiti, znamo, svjetski poznata stručnjakinja za razminiranje **Dijana Pleština**, koja iz domoljublja pristade besplatno 15 sati dnevno raditi kao savjetnica ministra vanjskih poslova. Poznata mi gospodja, prognanica iz Vukovara u čijoj kući živi Srpinka, povela je sudski spor. Živi u Zagrebu, u ustanovi socijalne skrbi. Želi bar umrijeti u svome gradu. Nećakinja je zastupa pred vukovarskim sudom. Srpinka podnosi akt SAO Krajine o dodjeli joj te kuće. Nećakinja revoltirana odabija primiti akt. Sud određuje da za prijevod akta (znači priznaje ga!) mora platiti odredjenu svotu kuna.

Dr. Vesna Bosanac javnim priopćenjem traži pomoć od Vlade, jer vukovarska bolnica ostaje bez lijekova i sanitetskog materijala. Zajednica povratnika nedavno je objavila da Hrvati-povratnici napuštaju Vukovar i Podunavlje, jer nemaju ni gdje ni od čega živjeti. Otišlo ih je, kažu iz Zajednice, već oko 15 (petnaest) posto.

Nijedan vukovarski branitelj još nije postao kandidat za Den Haag. Očito zato što nema medju njima nijednog generala. Samo je **Blago Zadro** tek posmrtno dobio taj čin ("Hrvatsko slovo" od 9. veljače 2001., str. 8.-9.).

Ljubice Štefan, auktorice ovoga obtužujućega vukovarskoga smrtopisa, nema više medju živima. Za Hrvatsku je - kako bi rekao A. G. Matoš - učinila više, nego što je Hrvatska učinila za nju. Na pogrebu joj nisu bili ni državni ni narodni visoki službeni predstavnici. Do groba je izpratiše tek prijatelji, znaci i štovatelji. Većini javnih priobćila njezin pogreb nije bio zanimljiv. Tako odlaže pravednici, koji ljube istinu a mrze laž. Ljubica Štefan, službeno priznata pravednica medju narodima, ljubila je Hrvatsku. Zato je nisu voljeli oni, koji Hrvatsku ne vole. Ostavila nam je svoja djela, u kojima iznosi istinu o Hrvatskoj. Onoj Hrvatskoj, koja stoljećima stradava i pati. Spomen na nju ne će umrijeti, dok takva Hrvatska živi.

A mi nastavljamo nedopisani smrtopis Ljubice Štefan, vukovarski i hrvatski. Upozorba onoga vukovarskoga branitelja-povratnika, da se Srbi ponašaju kao da je u genocidnu ratu protiv Hrvata završeno tek prvo poluvrijeme, dobiva nove potvrde. Predsjednik SR Jugoslavije Vojislav Koštunica poručio je Hrvatima 19. siječnja 2001. preko srbske TV Banja Luka, da su još od vremena srbskoga cara Stevana Nemanje i njegova sina Princa Rastka Nemanjića-sv. Save svete srbske zadužbine "razasute (hrv. razstepene) od Grčke do zapadnih krajeva, sve do Dalmacije i Kranjske" (Mato Marčinko, **Hrvatska bi mogla postati samo zemljopisni pojам**, "Politički zatvorenik" br. 110., svibanj 2001., str. 3.). Poruka više nego jasna: Srbi ne odustaju od genocidno zacrtanih granica Velike Srbije. Koštunićin ministar vanjskih poslova Goran Svilanović tu je poruku u glavnom gradu svih Hrvata Zagrebu dopunio izjavom, koja u prijevodu s bizantsko-

srbskoga glasi: Mi još uvijek ratujemo protiv Hrvata, samo sada drugim sredstvima.

Vojislav Koštunica pribivao je Zagrebačkomu sastanku na vrhu, na kojemu se razpravljalo o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Naivni Hrvati očekivahu, da će se izpričati za srbsku agresiju na Hrvatsku. Nu to mu ne bijaše ni na kraj pameti. Nakon podpisa rečenoga Sporazuma u Zagrebu je, "u duhu politike stabilizacije i pridruživanja", u prosincu 2001. osvanuo ministar vanjskih poslova SR Jugoslavije Goran Svilanović, koji pripada novijemu naraštaju srpskih diplomata. O njegovu nastupu (bolje: izstupu), u članku pod naslovom **Svilena diplomacija**, piše Andjelko Milardović:

"Njegov nastup u medijima ostavlja dojam smirenosti i odmjerenošti. Međutim, izjava da je 'Srbe na zločin naveo strah', uz spominjanje Jasenovca i implicite (=neizravno) Drugoga svjetskoga rata, izaziva nedoumicu glede diplomacije opterećene starim stereotipovima (=otrcanošću) i već poznatih teza s kraja osamdesetih i početka dvedesetih XX. st. o 'ugroženosti Srba'. Ona je samo sofisticiranije (=lukavije i preprednije) tumačenje stare teze u novim uvjetima, ne bi li se kategorijom straha i metodom psihologizacije politike opravdale ekspanzionističke težnje srpske politike, pobuna Srba u Hrvatskoj i pokušaj rekonstrukcije Jugoslavije po memorandumskim naputcima. Svilanovićeva svilena diplomacija čak je uvrjedljiva jer na fin, pred Piculinim nosom i snajperima na nosu, način pokušava amnestirati agresiju i srpske zločine, izvodeći ih iz straha i mita Jasenovca. Iz takva njegova vidjenja rata i agresije na Hrvatsku zamjetno je

kako se ni on kao obrazovan pravnik i civiliziraniji diplomat i političar nije bitno udaljio od mitskoga iracionalnoga tumačenja uzroka rata i dogadjaja iz dvedesetih kao po njima logična nastavka 1941., Jasenovca, Drugoga svjetskoga rata i ostalih besmislenih teza iz arsenala velikosrpske promičbe... Iz njegove izjave prepoznaće se stara hrvatska 'krivnja' za srpske strahove iz Drugoga svjetskoga rata, svjesno miješanje uzroka i posljedica za dogadjaje prije 1941. i 1991. ili 'ponavljanje povijesti'. Napokon, Svilanović nije nikakav psiholog, nego pravnik, pa kao pravnik dobro zna odnose na relaciji uzrok-posljedica, samo ih za diplomatsko političke interese svoj zemlje zamata u celofan, nadajući se kako ne će biti prepoznat njegov uglađjeni nastup pomiješan s psihologizacijom politike i povijesti, neiskrenim žaljenjem za žrtvama, s jasnom isprikom žrtvama i nikakvom iskrenom isprikom za agresiju Srbije, SRJ, na Republiku Hrvatsku. Njegov nastup u Zagrebu bio je kombinacija diplomatskih fraza, iracionalna i pristrana tumačenja povijesti s prepoznatljivom dozom izazivanja osjećaja krivnje u Hrvata za Jasenovac i 1991. godinu... Nakon prošlotjedne diplomatske parade ostali su neraščišćeni hrvatsko-srpski odnosi. Oni se neće rješavati psihologizacijom politike (Svilanovićeva metoda), prijetvornom sučuti za stradale, već pravnim kategorijama, s konačnim izoštravanjem relacije uzrok-posljedica iz novije povijesti, bez čega ne može biti uspostavljena stabilnost u regiji, što je u konačnici interes Republike Hrvatske i Europske unije" ("Fokus" od 20. prosinca 2001., str. 3.).

(svršetak)

BETEŽNOM PAJDAŠU

*Je, pajdaš, tak ti je to!
Se prejađa, dobro i zlo:
Veselje, križi, patne i leta,
hudi betegi - se nam sad
smeta.*

*Negde smo prije kak drenek cveli
delali, brbrali, bežati šteli.
A danes, vre, na so nesrečo
srce bi štelo, a noge nećo!*

*Znal si mi skrito namegnoti
ja te od šuba poslunoti.
Znali smo, neli, u vu kvar vujti
frkati pipe, spati obuti!*

*Jesi to morti, vre i pozabil
kak si bil v reštu, jedva se zvadil.
Dok te je udbaš naganjati znal
za Hrvacko roboval, na sudu stal!*

*Tak je se prešlo, dragi pajdaš
nikaj ne pitaj, vidiš i znaš.
Stisni zobe, v semu se strpi
vu svom betegu - čkomi i trpi!*

SLAVKO ČAMBA

U MAGLI JE

*U magli je moj pogled
maglovit
U magli je moj pogled sjenovit
U magli je moj pogled
Nedostižan
I vidovit

U magli je
Magla
I moj pogled
Rana
Na polomljenom drvetu.*

BRUNO ZORIĆ

BRITANSKO IZVJEŠĆE O STRADANJU HRVATA U JUGOSLAVIJI (I.)

HRVATI POD JUGOSLAVENSKOM VLAŠČU

U zagrebačkoj Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici čuva se primjerak izvješća kojeg su 1932. pod naslovom "The Croats Under Yugo Slavian Rule" (*Hrvati pod jugoslavenskom vlašću*) sastavila dva britanska političara, **Rhys J. Davies** i **Ben Riley**. Davies je u to vrijeme bio članom britanskog Parlamenta, dok je Riley bivši parlamentarni zastupnik. Obojica su članovi Balkanskoga komiteta, koji je u znatnoj mjeri utjecao na službenu politiku Londona prema Hrvatskoj i uopće području jugoistočne Europe. Po uzoru na istragu o položaju Ukrajinaca pod poljskom vladavinom, koju je Davies s **J. Barrom** proveo godinu ranije, ova su dva člana Balkanskoga komiteta 1932. odlučila ispitati prilike u tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji. O tome su sastavili strojem pisano izvješće koje je, očito, umnoženo za potrebe Komiteta i važnih britanskih političkih krugova. Vjerojatno je više primjeraka dostavljeno u Hrvatsku, od čega je jedan sačuvan u NSK.

Ako je suditi po literaturi, izvješće je poznato sasvim malom broju istraživača hrvatske povijesti XX. stoljeća. Ni mogredce ga ne spominju zbirke britanskih diplomatskih dokumenata o Kraljevini Jugoslaviji, poput one koju je 1986. u Zagrebu, u nakladi Arhiva Jugoslavije i Globusa objavio srpski povjesničar **Živko Avramovski**, pod naslovom "Britanci o Kraljevini Jugoslaviji. Godišnji izveštaji Britanskog poslanstva 1921-1938. (Knjiga prva 1921-1930., knjiga druga 1931-1938.). Reklo bi se da izvješće nije bilo poznato ni **Ljubi Bobanu**, vjerojatno najsustavnijem istraživaču povijesti HSS-a u Mačekovo doba. U raspravi "Geneza, značenje i odjek Zagrebačkih punktacija", Boban piše:

"Dvojica engleskih političara, B. Riley i R. J. Davies, posjetili su u rujnu 1932. Beograd i Zagreb i razgovarali s više osoba. U listu *Manchester Guardian* od 30. IX. 1932. bez potpisa su objavili članak u kojem su iznijeli i razgovore s Mačekom i Trumbićem. Prema navodima u članku obojica su se izjasnila za otcjepljenje Hrvatske.

Nakon tog članka u *Manchester Guardianu*, protiv Trumbića i Mačeka povedena je u režimskom novinstvu oštra kampanja. U prvo vrijeme

Priredio:

Tomislav JONJIĆ

Trumbić je otklonio **Meštrovićeve** sugestije da demantira navode u članku, a protiv lista Novosti podigne optužbu (sic!). Kasnije je, međutim, odlučio da napiše demanti, što je trebalo biti samo usputno, a glavno mu je bilo da se britanskoj javnosti objasni suština hrvatskog pitanja. Tako je na početku studenoga (naknadno je dodan datum: 3.

XI. 1932) izradio opsežniji elaborat o hrvatskom pitanju. Iz uvodne bilješke uz taj tekst vidi se da je to bilo namijenjeno nekome kao uputa kako treba da postupi da bi se britanska javnost o tim pitanjima informirala.

U Napomeni uz jedan primjerak tog elaborata stoji: '1. U početku priloženog sastavka opovrgavaju se, u zgodnoj formi, netočnosti, koje se nalaze u članku *Man. Guardian* od 30. IX. To je potrebno najprije stoga, što najvažnije stavke iz naših razgovora nisu doista točne, da izgleda da se hoće pod svaku

THE CROATS UNDER YUGO SLAVIAN RULE.

The Result of an Inquiry

by

RHYS J. DAVIES, M.P.

and

BEN RILEY, ex-M.P.

October 1932.

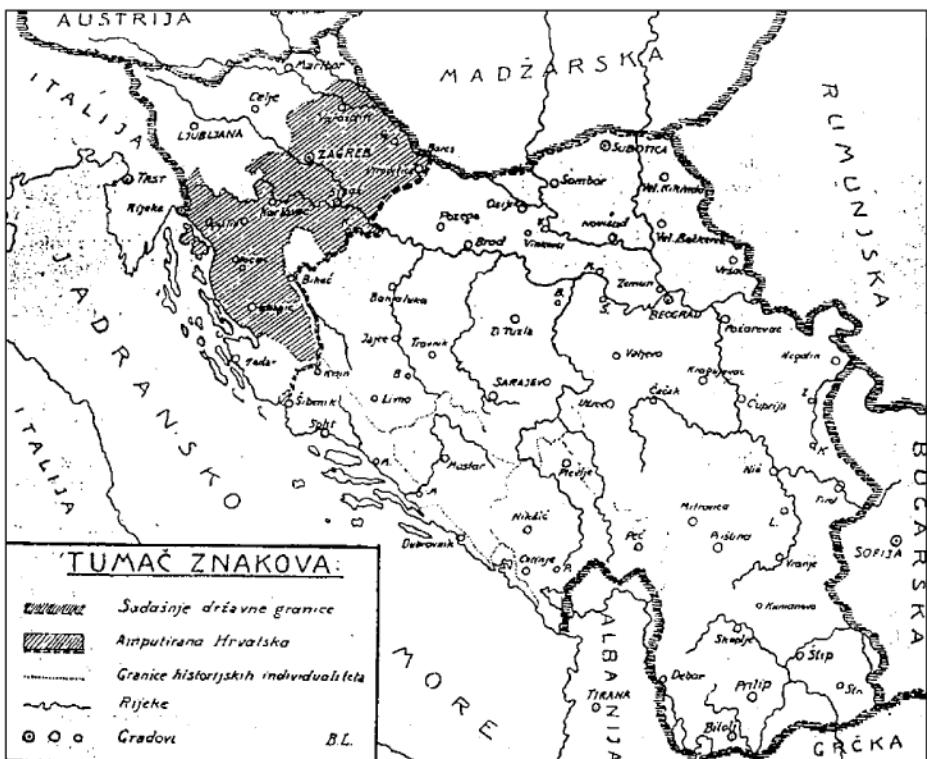
I. Foreword.

II. The Complaints of the Croats.

III. Report and Conclusions.

cijenu cijepati ovu državu u više manjih, o čemu uopće neće u Engleskoj da čuju. Ako bi se išlo u Englesku trebalo bi, prije nego bi se išta dalo u štampu, sastati sa dotičnim dopisnikom da se stvar razjasni

tj. hrvatsko pitanje. Iz opisa toga stanja ima da slijedi po sebi opravdanost zahtjeva na samostalnost kao posljedica prava Hrvatske i suviše jedna *nužna obrana* od daljnog stradanja...”.¹

Amputacija Hrvatske prema planu pukovnika Simovića i Antonijevića

i sporazumno udesi. Treba također viditi i brošuru, koju se čuje da su već izdala ona dva engl. zastupnika o svom putu ovamo i da je jedan primjerak stigao u Zagreb.

Potrebno je da se spomene i novinarska kampanja protiv nas, jer osim ostalog, to nameće neku dužnost listu, da nam otvori stupce da uzmognemo iznijeti svoje autentične poglede o istom predmetu, koji u isto vrijeme mogu da objasne i sam članak od 30. IX.

2. Poslije toga crtaju se u prilogu prilike u Jugoslaviji tako da engl. publika dobije sliku o stanju u njoj i da upozna uzroke nezadovoljstva Hrvata,

Kao u slučaju nepotpisanoga članka iz Daviesova i Rileyeva pera, *The Manchester Guardian* je češće otvarao stranice hrvatskoj problematici. Hvaleći njegovu pomoć, **Robert William Seton-Watson** će se 14. siječnja 1933. potužiti **Svetozaru Pribićeviću** da uredništvo ne zna razlikovati ozbiljne od neozbiljnih, korisne od nekorisnih članaka, pa je tako nedavno objelodanilo napis **Stjepana Sarkotića** i gospodice **Edith Durham**, albanologa, koja je izraziti srbofob (“une serbophobe rabide et dégoûtante”).² Seton-Watson je neozbiljnim ili nepočudnim smatrao sve one tekstove, koji u pitanje dovode opstanak jugoslavenske države.³

Članak “*Hrvati i Jugoslavija* (“The Croats and Yugoslavia”) Riley i Davies su, po prethodnom dogovoru s vodstvom HSS-a, kako **August Košutić** 28. rujna 1932. izvješće Pribićevića,⁴ objavili u *Manchester Guardianu* 30. rujna 1932. Središnji dio tog članka uvrstio je **Mirko Glojnaric** u zbirku “*Voda govori. Ličnost, izjave, govori i politički rad vođe Hrvata, Dra. Vladka Mačka*”.⁵ Trumbićev elaborat o hrvatskom pitanju iz studenoga 1932. objavio je Boban u sklopu već spomenute rasprave (str. 16.-34.), a njegovim reakcijama na Rileyev i Daviesov članak u *Manchester Guardianu* posvetio je i dio rasprave “*Prilozi za političku biografiju Ante Trumbića u vrijeme šestojanarskog režima (1929-1935)*”, koja je izvorno objavljena u Historijskom zborniku (1-4/1968-69), a prerađena i dopunjena u djelu *Kontroverze iz povijesti Jugoslavije*, II., str. 15.- 87., osobito str. 42.-47. Na tom mjestu Boban tek u podrubnoj bilješci spominje Rileyeve i Daviesove izvješće, domećeući da se njegov prijepis nalazi u NSK. Međutim, on tvrdi (navodeći čak engleski naziv i mjesto izdanja!) da je nastalo u listopadu 1933.⁶

No, to ne će biti točno. Vrijedi ponuditi dokaze za tu tvrdnju. Prvo, izvješće je jasno datirano: “listopad 1932.”. Drugo, neprijeporno je, da su Riley i Davies u Hrvatskoj boravili u rujnu 1932. Tu godinu obilježavaju dva krupna događaja, Brušanski (Velebitski) ustank (7. rujna 1932.) i tzv. Zagrebačke punktacije (7. studenoga 1932.). Nijedan od njih se u izvješću ne spominje. Da je izvješće nastalo u listopadu 1933., kao što tvrdi Boban, nema sumnje da bi Punktacije u njemu bile spomenute, jer su one predstavljale važan programski dokument, kojem je težinu davala i činjenica da ih je potpisao **dr. Mile Budak**. Budući da se Punktacije mogu jasno tumačiti kao argument u prilog opstanka preustrojene

1 ^asopis za suvremenu povijest, I./1971., str. 153.-209.; objavljeno i u: *Kontroverze iz povijesti Jugoslavije I, II izd.*, Zagreb, 1989., str. 9.-76. (Isticanja u izvorniku.)

2 R. W. Seton-Watson i Jugoslaveni. Korespondencija 1906-1941. Zagreb-London, 1976., Knj. II., dok. 224, str. 262.-263.

3 R. W. Seton-Watson (1879.-1951.), podrijetlom Škot, ali ~vrsti zagovornik unije s Engleskom. Od po~etaka politi~ke karijere pokazuje zanimanje za europski Jugoistok. U hrvatske zemlje prvi put dolazi 1909., a desetljećima odr~ava kontakte s hrvatskim politi~arima jugoslavenske orijentacije. Tijekom svjetskog rata poma~e Jugoslavenski odbor, osobito Frana Supila, te sudjeluje u osnivanju Srpskoga potpornog društva (Serbian Relief Fund), a ima sna~an utjecaj u Srpskom društvu (Serbian Society). Nakon rata nastoji miriti hrvatsko-srpske antagonizme i pozdravlja sporazum Cvetković-Ma~ek. Ujesen 1942. povla~i se iz dr~avne (obavještajne) slu~be i vraća se na sveu~ilište. Podupire partizane, ali se 1945. razo~arava jugoslavenskom stvarnošću i potpuno povla~i iz politike.

4 Ljubo Boban, *Prilozi za politi~ku biografiju Ante Trumbića u vrijeme šestojanarskog režima (1929-1935)*, *Kontroverze iz povijesti Jugoslavije II, II. izd.*, Zagreb, 1989., str. 42.

5 Zagreb, 1936., str. 149.-150., usp. str. 182.

6 Lj. Boban, *Prilozi za politi~ku biografiju Ante Trumbića..., Kontroverze II*, str. 42.

Jugoslavije, skoro je sigurno da bi sastavljači izvješća istaknuli kako su, eto, i frankovci spremni založiti se za očuvanje Jugoslavije, ako bi se iznova i na drugačiji način krenulo od dravno-pravnog stanja koje je postojalo 1. prosinca 1918. Treće, kad krajem listopada i početkom studenoga 1932. sastavlja svoj elaborat o hrvatskom pitanju, Trumbić spominje ne samo da je brošura objavljena, nego i da je jedan primjerak stigao u Hrvatsku. To ne bi bilo moguće, da je brošura nastala godinu kasnije.⁷ Četvrto, izvješće završava napomenom, da je dovršeno prije 10. listopada (sic!), kad se u *Manchester Guardianu* pojavila vijest da su u Hrvatskoj izbili ozbiljni sukobi. U nedostatku uvida u taj list, ostaje primjetiti da u jesen 1933. u Hrvatskoj nije bilo "ozbiljnijih sukoba". U listopadu te godine je, doduše, bilo nekoliko diverzija (smrt hrvatskoga narodnog borca **Josipa Krobota!**), a pred kraj rujna uhićen je veći broj sveučilištaraca.

S obzirom na to da su Riley i Davies u Zagrebu bili u rujnu 1932., "ozbiljni sukobi" koji su se zbili dok su oni dovršavali izvješće, moraju se smjestiti u jesen 1932. Nema, naime, nikakva logična objašnjenja, da se izvješće o putu iz rujna 1932. sastavlja tek trinaest mjeseci kasnije, tim prije što su se političke prilike u Jugoslaviji dramatično zaoštravale. Stoga će se izraz "ozbiljni sukobi" najvjerojatnije odnositi na Brušanski ustanak (7. rujna 1932.). Logično je i to da je izvješće sastavljeno već u rujnu 1932., ali je kao brošura objavljeno odnosno umnoženo mjesec dana kasnije, u listopadu te godine, možda kao objašnjenje polemike i hajke protiv Mačeka i Trumbića, koja je započela nakon objavljivanja članka u *Manchester Guardianu*. Također se ne bi reklo da je zagrebački primjerak, kako tvrdi Boban, "prijepis". Budući da je naslovna stranica tiskana, čini se da se neće raditi o prijeisu, nego o primjerku izvješća sastavljenog za potrebe Balkanskoga komiteta odnosno britanskog Parlamenta. U svakom slučaju, Boban se tim izvješćem ne služi. Ono nije poznato ni Ivi Petrinoviću koji je Elaborat o hrvatskom pitanju uvrstio u Trumbićeve *Izabrane spise*.⁸ Članak iz *Manchester Guardianu* i Trumbićev

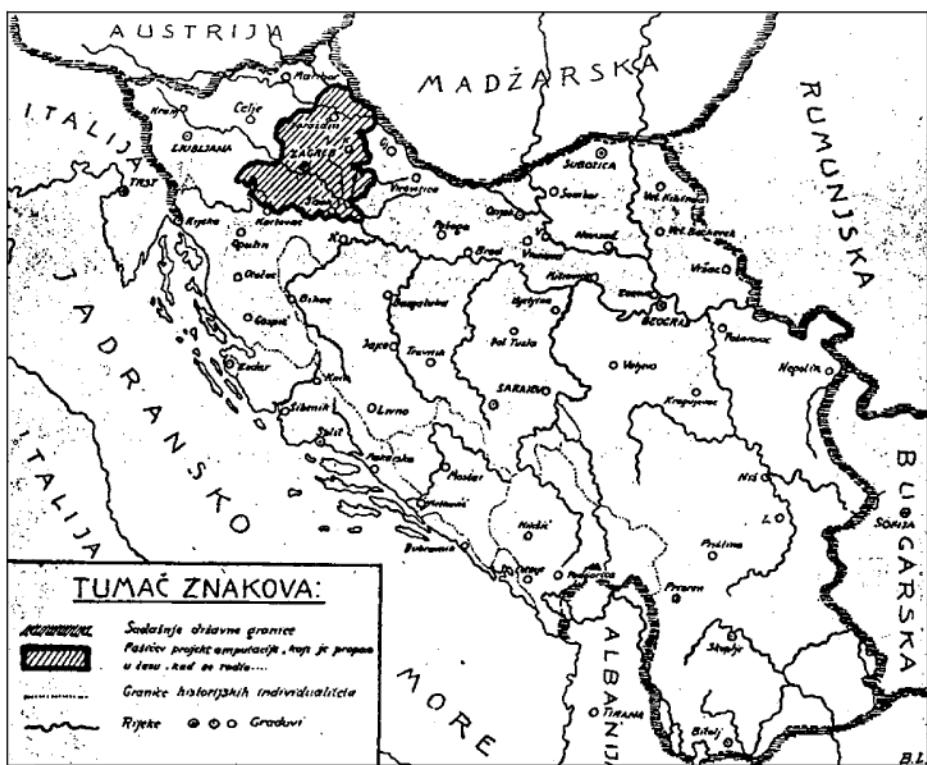
odgovor na nj Petrinović spominje i u monografiji *Ante Trumbić. Politička shvaćanja i djelovanje*.⁹ Međutim, o Rileyevu i Daviesovu izvješću nema ni spomena.

Okolnost da je izvješće uglavnom nepoznato i stručnoj javnosti, dodatni je razlog za njegovo prevodenje i objavljanje. No, najvažnije je nesumnjivo to da izvješće britanskih parlamentaraca pokazuje kako je stranim političkim i diplomatskim krugovima već početkom 30-tih godina bilo prilično jasno, da je jugoslavenska država neprirodna tvorevina s krajnje neizvjesnom budućnošću. Zbog brutalne velikosrpske politike, nakon svega jednog desetljeća zajedničkog života Hrvata i Srba u istoj državi, odnosi među njima su se tako zaoštreni da je raspad države bilo moguće spriječiti samo krajnje nedemokratskim sredstvima, uvođenjem kraljevske diktature. Ali, i ta se diktatura pokazala samo sredstvom za postignuće velikosrpskih ciljeva.

Ne mogu se, naravno, sva utvrđenja izvjestitelja prihvati kao točna. Još manje su prihvatljive njihove preporuke za rješenje hrvatskog pitanja. No, treba uvijek imati na umu da te preporuke ne slijede iz hrvatskih narodnih težnji,

nego se te težnje pokušava dovesti u sklad s interesima Velike Britanije. Izvjestitelje, uostalom, situacija u Jugoslaviji zanima samo utoliko koliko se ona tiče britanskih interesa. Iz samog dokumenta posve je razvidno da njihovi hrvatski informatori potječu iz kruga oko dr. Vladka Mačeka. Karakteristično je pritom, da se pri spominjanju hrvatskih akcija u inozemstvu ne spominju Trumbićevi kontakti s inozemnim predstavnicima, kao ni predstavke i memorandumi koje su Društvu naroda upućivali Hrvati iz različitih zemalja, a i dr. Ante Pavelić. Razlog tomu može biti težnja Mačekova kruga da hrvatsku narodnu frontu prikaže posve jedinstvenom ("monolitnom") i zbijenom oko vodstva zabranjene Hrvatske seljačke stranke. No, može biti i to, da se stvaranju takve predodžbe prionulo iz uskih, strančarskih motiva.

Ako bi se točnom pokazala potonja pretpostavka,⁹ onda bi trebalo u pitanje dovesti i tezu da je rascjep hrvatske političke fronte na Mačekove jugoslavenske reformiste i pavelićevske hrvatske nacionaliste započeo tek sredinom 30-tih godina, nakon atentata u Marseilleu i petosvibanskih izbora (1935.). Činilo bi se, dakle, da Mačekovo distanciranje

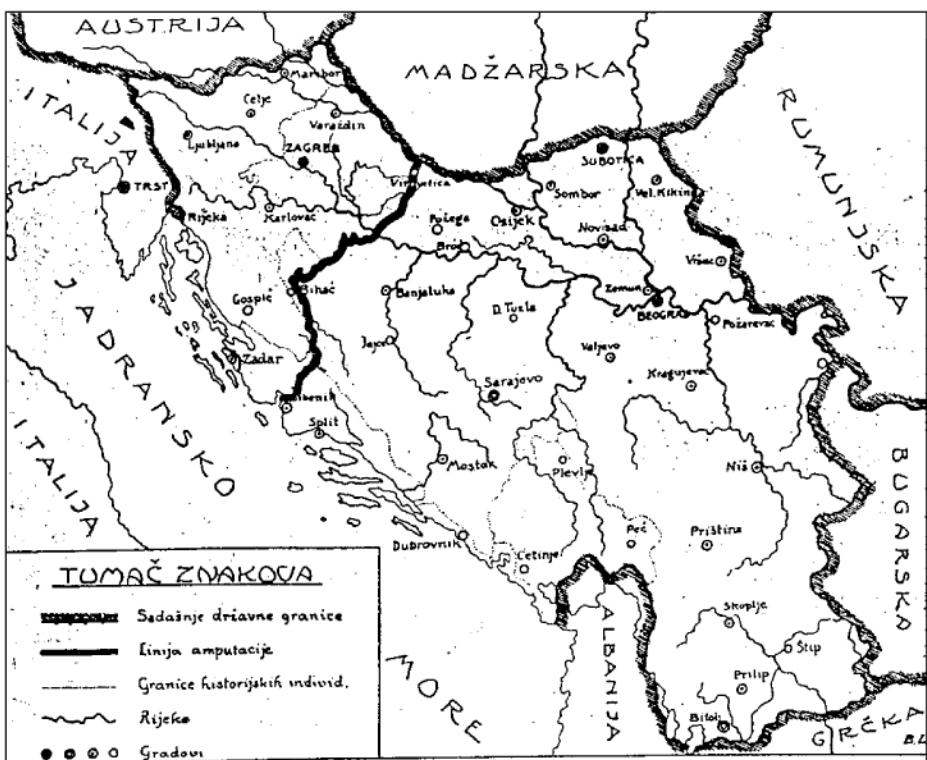

Pašićev plan amputacije Hrvatske

7 Ante Trumbić, Izabrani spisi. Izabrao i uredio Ivo Petrinović, Splitski književni krug, Split, 1986., str. 335.-367.

8 Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1986., str. 341. i d.

9 A za nju ima nemalih potvrda u ostalim aktivnostima HSS-a tijekom desetljeća.

Službena linija amputacije iz 1928.

od Pavelićevih separatističkih akcija datora iz ranijeg razdoblja, iako ga Pavelić postaje svjestan tek 1936., nakon što je izišao iz torinske tamnice, te se u Palermu sastao s Trumbićem, a i drugim kanalima doznao da se Maček definativno priklonio reformiranju Jugoslavije. U svjetlu tih činjenica Pavelić će pokušati iz Italije prebjeći u Švicarsku, ali u tome neće uspjeti,¹⁰ pa se 1936. godine – pritisnut nepovoljnim političkim razvojem koji će uskoro kulminirati Uskršnjim paktom Italije i Jugoslavije – prvi put (uzaludno) obraća Berlinu...

Ali, takav se razvoj u ranu jesen 1932. još nije mogao predvidjeti. Britanskim izvjestiteljima hrvatska se politička oporba s razlogom mogla činiti jedinstvenom, kako na organizacijskom planu, tako i u pogledu svojih težnji i zahtjeva. Hrvatska je bila ujedinjena u neprihvaćanju srpskoga gospodovanja i posvemašnjoj suglasnosti oko toga da je sva povijest Jugoslavije upravo povijest toga gospodovanja. Davies i Riley su o tome sasvim korektno izvjestili. Štoviše, u svojim su zaključcima, protivno uvjeravanjima režimskih krugova, izrazili uvjerenje "da hrvatski nacionalni osjećaj u hrvatskom selu raste i ako ti ljudi uskoro ne dobiju slobodu, mogle

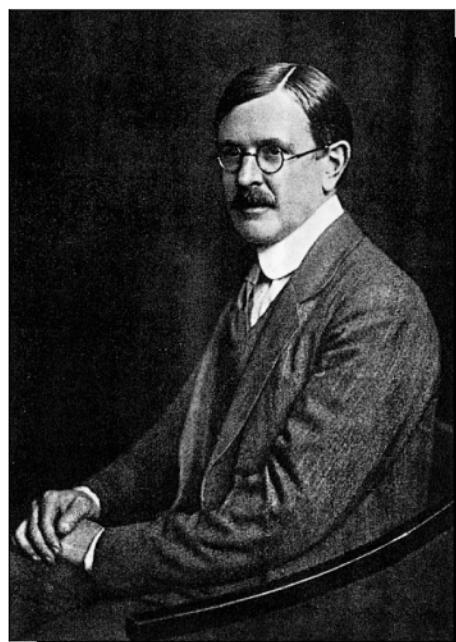
bi uslijediti vrlo ružne posljedice". Pravilno su procijenili i to da, ako Jugoslavija zarati s kojim susjedom (npr. Italijom, na francuski poticaj), "nije vjerojatno da će Hrvati priskočiti u pomoć Italiji".

Britancima su, dakle, temeljne činjenice i smjerovi političkog razvitka bili poznati već početkom tridesetih godina. Kad je tako, onda je umjesno postaviti pitanje, zašto je britanska politika i dalje uporno inzistirala na očuvanju Jugoslavije, ne zalažeći se – protivno savjetu ove dvojice izvjestitelja – ozbiljno čak ni za kozmetičke promjene, poput dokidanja elemenata absolutističke i naglašeno velikosrpske politike (bar ne do uoči rata, dok ju strah od Hitlera nije nagnao na stanovit zaokret koji će dovesti do uspostave Banovine Hrvatske).

Nema sumnje da su ključnu ulogu u nastavku te projugoslavenske (*eo ipso* protuhrvatske) politike imali politika *ravnovjesja sila* i strateški britanski interesi, tj. težnja da se potporom Jugoslaviji parira talijanskom i njemačkom utjecaju u Podunavlju i na Jadranu, a time i u Sredozemlju, kako ne bi došlo do ugrožavanja Sueza i istočnih britanskih posjeda.¹¹ U takvoj su

strategiji Srbi za Britance bili svojevrsni "čuvari vrata" (*guardians of the gate*). No, cijelovit odgovor na postavljeno pitanje pretpostavlja i raspravu o tome, jesu li hrvatske političke snage ostale na pozicijama obrane hrvatskih interesa, ili su hrvatske nacionalne interese podredili interesima Londona. U tom se svjetlu može smatrati utvrđenim, da je jedan od ključnih elemenata hrvatske tragedije u XX. stoljeću upravo spremnost nekih hrvatskih političkih snaga da se stave u službu politike onih država, koje su apriorno, dosljedno i bezuvjetno isključivale mogućnost uspostave svake, demokratske ili nedemokratske, hrvatske države. Time se objektivno podupirala takva politika Londona i Pariza, te se istodobno ohrabrilovalo velikosrpski režim.

Tekst izvješća s engleskog je jezika još 1987. preveo, te ovdje za tisak priredio Tomislav Jonjić. Prijevod nastoji, koliko je to moguće, sačuvati obilježja i stil izvornika, te poštuje službeno nazivlje koje je vrijedilo u doba Kraljevine Jugoslavije i koje je

R. W. Seton-Watson

izabrano u duhu *državnoga*, srpskog, a ne hrvatskog jezika (npr. *poslanik* umjesto zastupnik, *Ministarски savjet* umjesto Ministarsko vijeće, *administracija* umjesto uprava i sl.). Osim tamo gdje je drugačije navedeno, sve bilješke potječu od pripeđiva-a.

10 Pokušaj Pavelićeva bijega iz Italije "jugoslovenska istoriografija", a za njom i tzv. hrvatski stru~njaci, potpuno prešu}uju. Slu~ajno?

11 Tradicionalno je službeni London, dakako, vodio ra~una i o tome da francuska politika ne remeti ravnovjesje sila na kontinentu.

Kako tekst ne bi, uslijed opterećenja bilješkama, postao neprikladan za ovaj asopis, objašnjenja su svedena samo na ona koja su nuždna za razumijevanje.

HRVATI POD JUGOSLAVENSKOM VLAŠĆU

Rezultati istrage koju su proveli

Rhys J. DAVIES, član Parlamenta i Ben RILEY, bivši član Parlamenta

Listopad 1932.

I. Predgovor

II. Pritužbe Hrvata

III. Izvještaj i zaključci

HRVATI POD JUGOSLAVENSKOM VLAŠĆU

Istražni pohod

I. PREDGOVOR

Auktori ovog izvješća su članovi Balkanskog komiteta, koji se s vremena na vrijeme sastaje u Donjem domu Parlamenta. Obojica smo tijekom više godina zainteresirani za probleme manjina na Balkanu, kao i drugdje.

Godine 1931. g. Rhys Davies, zajedno s o. Jamesom Barrom, tadašnjim zastupnikom za Motherwell proveo je istraživanje i sastavio izvještaj o statusu nekoliko milijuna Ukrajinaca u istočnoj Galiciji pod poljskom vlašću. Zainteresirani za tu temu u našoj zemlji bili su, uvjereni smo, puno bolje informirani o situaciji pomnim čitanjem studije napravljene na licu mjesta.

I ovo istraživanje koje su napravili potpisani, slijedi u osnovnim crtama prethodno, ono gospode Barra i Daviesa, s temom iz istočne Galicije. Misao koja nas je pokrenula na poduzeće ove zadaće, bila je ista, naime, želja za saznanjem istine. Toliko se pisalo u javnom tisku i toliko se u posljednje vrijeme probudilo zanimanje našeg svijeta za nevolje na Balkanu, da smo sami odlučili vidjeti Jugoslaviju i stanje u njoj. Željeli smo se uvjeriti jesu li opravdani oprečni novinski izvještaji o statusu Hrvata, je li situacija u Jugoslaviji tako strašna kakvom se prikazuje i je li vlada te zemlje, označena kao "diktatura", doista tako oštra u postupanju s Hrvatima, kako se tvrdi.

Nismo, naravno, pošli s unaprijed kritičkim nakanama u odnosu na jugoslavensku vladu, niti smo imali

ikakvih obveza prema bilo kojoj osobi ili organizaciji na hrvatskoj strani, kad bismo spoznali da su za sadašnju nesretnu situaciju sami krivi. Od početka istrage i izvještaja bili smo potpuno slobodni izvjestiti o utvrđenom stanju.

Dalje, pristupili smo hrvatskom problemu bez ikakvih pristranosti i predrasuda, te smo se, koliko je to god bilo moguće, vodili načelom pravičnosti. Odlučili smo otvoreno kazati: nađemo li da je vlada oštra, reći ćemo. Isto tako: utvrdimo li da su Hrvati nerazumni u postavljanju zahtjeva za onim što smatraju svojim pravima, izvjestit ćemo tako.

Nastojali smo doznati odgovor jugoslavenske vlade na hrvatske optužbe; ali u ovakvim stvarima naročito je teško razaznati konkretne i precizne odgovore vlade. Napokon, u ovaj izvještaj uvršteni su i naši zaključci.

Dok smo u nekim prigodama putovali odvojeno, zadovoljavali smo se i posrednim činjenicama.

BEN RILEY, RHYS J. DAVIES,
28, Westfield Donji dom,
Avenue, Oakes, London, S. W. 1
Huddersfield

Listopad 1932.

II. POVIJESNI OSVRT

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I POVIJEST HRVATSKE

Hrvati nastanjuju ona područja Jugoistočne Europe koja su staroj Austro-Ugarskoj monarhiji umnogome tvorila status velike sile, naime, istočnu obalu Jadrana i područje između Jadrana i srednjeg toka Dunava.

Sjeverni dio tog područja naziva se Hrvatskom; južna primorska pokrajina je Dalmacija, a između njih leži Bosna i Hercegovina.

Hrvati su nastanili te zemlje u šestom stoljeću, te su stvorili i organizirali vlastitu državu. U dvanaestom stoljeću Hrvatska je ušla u personalnu uniju s Ugarskom, a u šesnaestom stoljeću i s Austrijom; obje su unije trajale do svršetka Prvoga svjetskog rata.¹²

Neki dalmatinski gradovi i otoci četiri su stoljeća bili pod dominacijom Venecije. Sve hrvatske zemlje su stoljećima patile zbog turskih provala, a Bosnom i Hercegovinom su Turci vladali do 1878.

Usprkos svemu tome, osjećaj hrvatske nacionalne i državne individualnosti u hrvatskome narodu nikad nije utruuo.

Do raspada Austro-Ugarske monarhije, odnosi Hrvatske s Ugarskom i Austrijom uređivani su ugovorima sklopljenima između uglednika Hrvatske s jedne, i Ugarske odnosno Austrije s druge strane. Posljednji ugovor, sklopljen 1868., poznat je kao "Nagodba". Prema Nagodbi, predratna Hrvatska uživala je u znatnoj mjeri zakonodavnu i upravnu autonomiju. Unutarnji poslovi, pravosuđe, školstvo i poljodjelstvo bili su u potpunosti autonomni.

Posljednja predratna desetljeća hrvatskog javnog života mogu se okarakterizirati kao, s jedne strane, borba protiv madžarskih nasrtaja na hrvatsku autonomiju, a s druge strane, kao borba za priključenje Dalmacije, koja je protupravno odvojena od Hrvatske i pretvorena u austrijsku pokrajinu, te Bosne i Hercegovine, koju su Austrija i Ugarska proglašile posebnim tijelom i njom zajednički upravljale.

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I POVIJEST SRBIJE

Srbi su u šestome i sedmom stoljeću nastanili područja istočno od Hrvata: južnije od rijeke Save, a istočnije od Drine.¹³ Drina je stoljećima bila granica utjecajnih sfera istočne i zapadne kulture u Južnoj Europi. Raspadom staroga Rimskog carstva u dvije zasebne države - istočnu i zapadnu - Drina je postala njihova granica. Hrvati, nastanjeni u zapadnoj sferi, postali su rimokatolici i prihvatali latinsko pismo, a Srbi su pali pod bizantski utjecaj, te prihvatali pravoslavlje i rusko pismo. *Iako su Hrvati i Srbi Slaveni i govore gotovo isti jezik, iako ih je više od tisuću godina dijelila samo rijeka, nikad u povijesti nisu zajednički tvorili istu, jednu državu.*¹⁴

Koncem četrnaestog stoljeća, nakon poraza na Kosovu (1389.), Srbija je postala turskom pokrajinom, ostavši to sve do početka devetnaestog stoljeća.

Hrvatski nacionalni karakter oblikovan je pod utjecajem zapadnih naroda; nasuprot tomu, srpski karakter razvijao se pod utjecajem Bizanta s jedne i Turske s druge strane.

(nastavit će se)

12 Godine 1527. Hrvatska nije ušla u "personalnu uniju s Austrijom", nego je odlukom hrvatskog plemstva Ferdinand Habsburški izabran hrvatskim kraljem.

13 U izvorniku se rijeka Drina bez iznimke naziva "Dvina".

14 Istaknuto u izvorniku.

HRVATSKA SELJAČKA STRANKA I NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA (VI.)

ODGOVORNOST HSS-a ZA CRNE LEGENDE O HRVATIMA

U početku, pogotovo 1941. i u prvoj polovici 1942., rad Hrvatske seljačke stranke odvijao se u uspostavljanju i održavanju sveza s užim krugom stranačkih pristaša, ali i s drugim političkim ličnostima. Kasnije su izdavali promidžbene letke i ilegalna politička glasila ("Politički vjesnik", "Pravica", "Slobodna Hrvatska", "Narodno samoodređenje", "Glas naroda"). "Politički vjesnik" je zamišljen kao središnje stranačko glasilo, "Pravica" je bila namijenjena seljaštvu, a "Slobodna Hrvatska" inteligenciji. Ta promidžba je bila vrlo ograničenog dometa, ali nam ona i cjelokupna politička djelatnost Hrvatske seljačke stranke, pogotovo njezin odnos prema drugim političkim čimbenicima, koji su u isto vrijeme djelovali na hrvatskom prostoru, pruža solidan temelj za utvrđivanje bitnih političkih ciljeva i težnji te stranke.

Odmah nakon proglašenja hrvatske državne nezavisnosti, dakle 10. travnja 1941., preko zagrebačkoga krugovala pročitana je **Mačekova** izjava: "Hrvatski narode! Pukovnik **Slavko Kvaternik**, vođa nacionalističkog pokreta u zemlji, proglašio je danas slobodnu i nezavisnu hrvatsku državu na cjelokupnom historijskom i etnografskom području Hrvatske, te je preuzeo vlast. Pozivam sav hrvatski narod da se novoj

Piše:

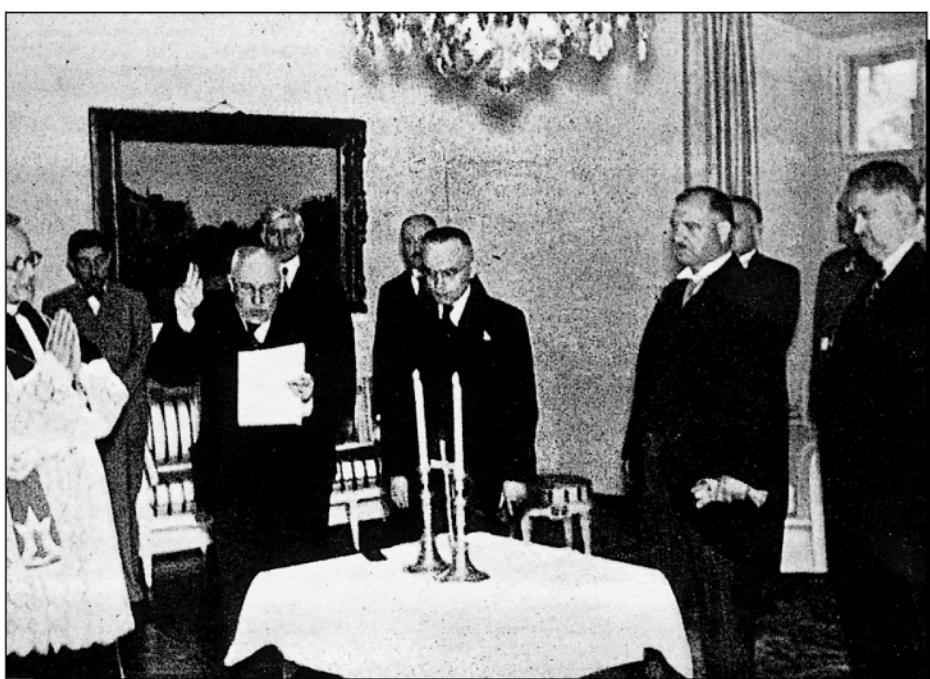
Ivan GABELICA

vlasti pokorava, pozivam sve pristaše HSS, koji su na upravnim položajima, sve kotarske odbornike, općinske načelnike i odbornike itd., da iskreno surađuju s novom narodnom vladom"(174). Ta izjava je u svakom slučaju pripomogla sređivanju i organiziranju hrvatske državne vlasti. Kasnije su oko nje nastali sporovi, pa su pojedini pravci Hrvatske seljačke stranke poricali njezinu vjerodostojnost. To je proizlazilo iz njihove želje, da se što više ograde od Nezavisne Države Hrvatske. Takvi postupci, međutim, nisu služili istini. Sam Maček je nekoliko mjeseci nakon što je ona pročitana, priznao narodnom zastupniku **Andriji Pavliću** iz Rečice, kraj Karlovca, "da je stvar s njegovom izjavom istinita, da ju je on dobrovoljno dao i bez ičijeg pritiska, a svrha mu je bila kako bi tom izjavom sačuvao mir kod naroda i sprječio krvoproljeće koje bi moglo nastati ako bi se narod opirao novoj vlasti i okupatoru"(175). Ovo priznanje podpuno odgovara Mačekovu karakteru, koji nije bio spremjan nikomu pružati aktivni odpor. Očito je, dakle, da on tu izjavu nije

dao zato, što bi želio i prihvaćao nezavisnu hrvatsku državu, nego iz čistoga pragmatizma i oportunizma. Maček je i dalje vjerovao u Jugoslaviju, u kojoj će i hrvatski narod svršetkom rata ostvariti svoje probitke. To potvrđuje **Nikola Sikirica**, koji je u srpnju 1941. došao iz Cetinske Krajine u Kupinac po upute za daljnje političko djelovanje. Tom zgodom Maček mu je rekao: "Jurica je potpredsjednik vlade u Londonu. Opet će biti Jugoslavija, kao što je i bila, i još veća. Sve će se poslije rata odlučiti na zelenom stolu. Tamo je **Jurica Krnjević** pa ćemo i mi dobiti svoj dobar dio. Pomoći će nam Amerika, Rusija će u ovome ratu biti satrvena, te u budućem miru neće odlučivati"(176).

**Radije njemačka vojna uprava,
nego hrvatska država!**

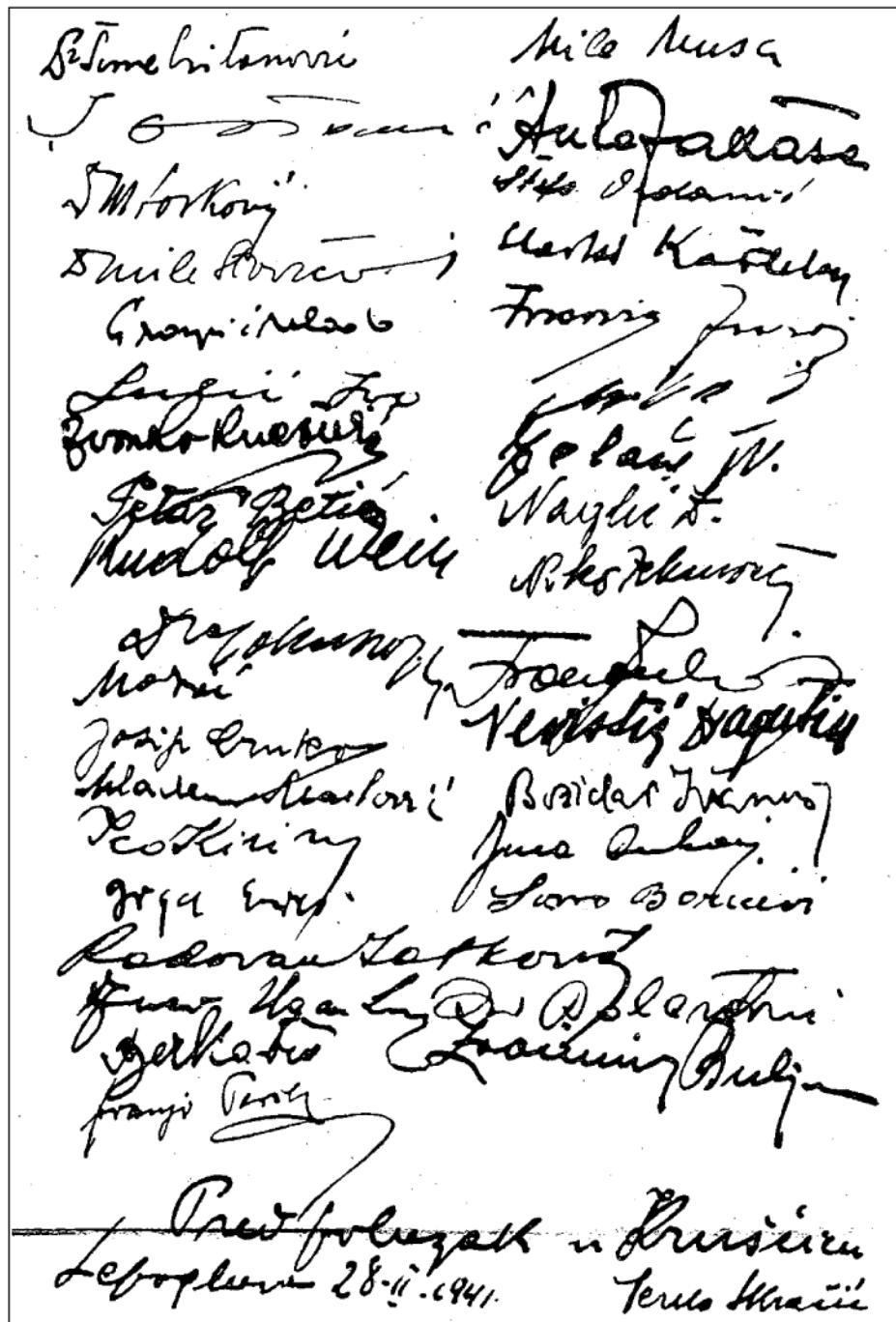
Zbog svoje odanosti Jugoslaviji Maček je poslao dr. Jurja Krnjevića kao svoga zamjenika u jugoslavensku izbjegličku vladu. U svomu izvješću od 8. kolovoza 1943. dr. Stjepan Jakšeković je izvjestio predstavnike Hrvatske seljačke stranke u Londonu, da mu je vodstvo te stranke u Hrvatskoj 28. srpnja 1943., između ostaloga, javilo, da je Maček neposredno prije internacije rekao, "da bi u buduću Jugoslaviju morali biti bezuvjetno uklapljeni i Bugari, jer bi nam bez njih bilo vrlo teško". To je u skladu s izvješćem, što ga je krajem srpnja 1943. dr. Jakšekoviću iz domovine poslala osoba podpisana šifrom "666", za koju dr. Ljubo Boban tvrdi, da se radi o **Farolfiju**(177). Prema izvješću **Arthur Haeffnera**, njemačkog obavještajca, upućenoga 12. rujna 1943. generalu **Glaiseu von Horstenauu**, dr. Ivan Pernar mu je ispričao, da je Maček odmah nakon ulaska njemačke vojske u Zagreb izjavio zapovjedniku tih vojnih postrojbi, vjerojatno je to bio general **Kuehne**, da bi bilo najbolje sačuvati teritorijalnu cjelovitost Jugoslavije i u Hrvatsku uvesti njemačku vojnu upravu, kojoj će pomagati činovnička vlada sastavljena od domaćih ljudi(178). Da je Maček zaista tako razmišljao, potvrđuje i on sam u svojim političkim uspomenama "In the Struggle for Freedom", u kojima tvrdi, da ga je u Kupincu oko 10. listopada

Maček polaže prisegu kao podpredsjednik jugoslavenske vlade

1941. posjetio jedan njemački časnik, kojemu je on savjetovao, da Nijemci "oduzmu ustašama vlast, a na čelo uprave u zemlji neka postave kojeg svog generala, koji će uz domaće činovništvo pravednim i humanim postupkom moći u kratko vrijeme uspostaviti mir i red"(179). Prema tomu, za dr. Vladku Mačeka su sva politička rješenja, i Jugoslavija i njemačka okupacija, bila prihvatljivija nego Nezavisna Država Hrvatska. Nedvojbeno je, da je on i dalje težio za Jugoslavijom. U skladu s takvim političkim stajalištima Hrvatska seljačka stranka u domovini je od početka opstruirala Nezavisnu Državu Hrvatsku, a kasnije, kada joj se je za to pružila prilika, izravno je radila na njezinu rušenju.

Pukovnik **Krunoslav Batušić**, od 2. siječnja 1929. do 3. travnja 1941. član dobrovoljne Mačkove osobne pratnje, tvrdi, da mu je 9. travnja 1941. u podnevni satima u Zagrebu, u Frankopanskoj ulici, **Košutić** prenio Mačkovu poruku, koja je glasila: "Nastala je nova situacija – rat je tu ! ... Vlast u Hrvatskoj preuzet će dr. Pavelić. Tebe će pozvati na suradnju. Trebaš se odazvati, da budeš mogao štitit naše ljude ! ... HSS-a kao takva neće u vlasti sudjelovati"(180). I ovdje se ponavlja već istaknuta činjenica: Hrvatska seljačka stranka gleda samo svoje a ne hrvatske nacionalne probitke. U ljetu 1941. **Tomo Jančiković**, narodni zastupnik i jedan od bližih Mačkovićih suradnika, rekao je svomu zamjeniku **Andriji Jambrecu**, koji je također došao u Zagreb po upute, da "HSS ne smije suradivati u ustaškom pokretu" i "da Englezi sada čekaju da se Rusi i Nijemci iskrvare, a onda će Englezi udariti po jednima i drugima i da neće nikada dozvoliti da Rusi dođu na Balkan"(181). Prema vlastitoj izjavi, **Stjepan Pezelj**, Krnjevićev tajnik do njegova odlaska u jugoslavensku izbjegličku vladu, u isto vrijeme je savjetovao **Marku Markoviću** i **Adamu Juriću**, zamjenicima zastupnika HSS-a u kotarima Županja i Vinkovci, "kao i svima ostalima pasivni otpor te čekanje dok se ne razvije situacija, a onda tek stupiti u političku akciju. Prije toga svaki bi podhvat mogao biti više štetan nego koristan"(182). Suradnici i pristaše dr. Vladku Mačeka u domovini provodili su ovu politiku i dosljedno su odbijali svaku suradnju s vlastima Nezavisne Države Hrvatske, iako im je ona bila nuđena.

Potpisi hrvatskih nacionalista pred polazak u Maček-Šubašićev konč-logor u Kruševcu

Prilikom sastavljanja prve vlade Nezavisne Države Hrvatske Pavelić je pozvao bliske Mačkove suradnike, da uđu u vladu i da izaberu ministarske položaje, koje žele, ali su oni to odbili. Nakon prvoga odbijanja ponovno je s istom svrhom pozvao Pernara, ali je ovaj na poziv uzvratio: "Ne mrem. Stranka mi ne bu dala"(183). Vlasti Nezavisne Države Hrvatske nisu se ovim dale smestili, pa su i dalje nastojale pridobiti Hrvatsku seljačku stranku za suradnju, za učvršćenje i, na kraju, za spašavanje države. Ali bez ikakva uspjeha. Dr. Mladen Lorković je u mjesecu travnju

1941. pozvao skupinu od desetak hrvatskih diplomata pod doyenstvom **Ivana Babića Gjalskoga**, da uđe u hrvatsko Ministarstvo vanjskih poslova. **Dr. Eugen Laxa** je u dva navrata išao u Kupinec k Mačku, da dobije odobrenje za taj ulazak. Lorković im je obećavao položaje, koje su htjeli. No, Maček je to odbio. Bio je ljut i nestrpljiv, pa je srdito rekao Laxi: "Nemojte ulaziti i ne miješajte se s tim ljudima, da ne izazovete narodnu osvetu"(184). **Dr. Mehmed Alajbegović**, posljednji ministar vanjskih poslova Nezavisne Države Hrvatske, kako se navodi u optužnici

podignutoj protiv njega, 19. ožujka 1947. je u istrazi izjavio, da se je za cijelo vrijeme postojanja hrvatske države nastojalo pridobiti Hrvatsku seljačku stranku za suradnju(185). Ali ona nije htjela suradivati. Usprkos ovakvomu držanju Hrvatske seljačke stranke i bjesomučnim napadajima njezinih prvaka iz inozemstva na Nezavisnu Državu Hrvatsku "najveći dio banovinskih upravnih službenika, sudaca i namještenika hrvatske narodnosti nastavio je obavljati svoj posao i nakon uspostave NDH, bez obzira na svoja politička i ideološka uvjerenja. Bivše su žandarmerijske stанице jednostavno preimenovane u oružničke postaje, a svi su zatečeni pripadnici žandarmerije, koji se nisu povukli s jugoslavenskom vojskom, ostali na svojim mjestima, u vlastu hrvatskih oružnika. Do njemačkog napada na SSSR svoja su mjesta zadržali čak i mnogi komunistički simpatizeri, dok su pristaše i članovi HSS-a ostali u službi bez rezervi"(186). Ovakav širokogrudan postupak često se je pokazao pogrešnim, jer su neke pristaše Hrvatske seljačke stranke u vlastu državnoga ili vojnog dužnosnika radile protiv opstanka države.

Apsolutna potpora jugoslavenskoj izbjegličkoj vladi

Nakon što se oporavila od udarca, zadobivenog uspostavom Nezavisne Države Hrvatske, i nakon što je koliko - toliko sredila svoje redove, Hrvatska seljačka stranka je počela od polovice 1942. sustavno voditi aktivniju politiku. U letcima i povremenim glasilima iznosila je svoja politička stajališta prema političkom stanju u zemlji, pa tako i prema Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Ali pri utvrđivanju tih stajališta nužno je voditi računa o okolnostima, u kojima se ti letci i novinski članci pojavljuju, kao i o samoj njihovoj svrsi. Svrha je sama po sebi jasna: pridobiti javno mnjenje za sebe. Sve se to događalo u vrijeme postojanja nezavisne hrvatske države, koju je hrvatski narod s ushićenjem prihvatio i na koju je više od osam stoljeća čekao. To je prirodna težnja svakog naroda. Suprotstaviti se otvoreno samoj toj ideji značilo je unaprijed se osuditi na neuspjeh. Toga su bili svjesni i u Hrvatskoj seljačkoj stranci u domovini, pa su i oni ponekad nastupali s izrazima državna nezavisnost i državna suverenost, ali pod tim nisu razumijevali uistinu hrvatsku državnu nezavisnost kao svoj po-

litički cilj. Stoga je nužno analizirati svaki takav letak i svaki novinski članak zasebno i zajedno s drugim takvim pisanim gradivom, kao i s cjelokupnom političkom djelatnošću Hrvatske seljačke stranke, da bi se utvrdio njezin pravi politički cilj.

U okružnici pristašama Hrvatske seljačke stranke iz mjeseca rujna 1942. ističe se uvjerenje, "da će hrvatski narod nakon rata sigurno ostvariti svoju Hrvatsku Seljačku Državu uređenu na načelima Hrvatskog seljačkog pokreta" i zahtjeva "da bude država Hrvatska istinski slobodna te nezavisna i u njoj okupljen sav hrvatski narod i svi hrvatski krajevi koji mu po hrvatskom državnom kao i po živom narodnom pravu pripadaju" itd.(187). U toj okružnici se ništa ne govori o odnosu te Hrvatske Seljačke Države prema Jugoslaviji, što je bilo potrebno obzirom na izričito zauzimanje Hrvatske seljačke stranke prije toga za njezinim očuvanjem i na tadašnje odlučno zalaganje Krnjevića, Šubašića i njihovih sudrugova u Londonu i u Washingtonu da se ona nakon rata obnovi.

U tom pogledu nam spis "Hrvatska i Hrvati" kudikamo više nego ova okružnica baca svjetla na politička stajališta Hrvatske seljačke stranke u domovini. Spis je nastao početkom 1943., a podpisani je pseudonomom "Veritas". Prema izvješću Lepe Perović, člana Povjerenstva CK KP Hrvatske, pod tim se imenom kriju Košutić i Pernar. Kako navodi dr. Boban, "prema mišljenju nekih bivših članova HSS-a taj je spis napisao Košutić"(188). U njemu, između ostaloga, piše: "Hrvatska država bila je uvijek konačni cilj borbe hrvatskog naroda te prema tome i HSS-e, pa se toga cilja hrvatski narod nikome za volju neće odreći i – samo imajući sve atribute države – može on ući u jednu od

POGLAVNIK SABORU I NARODU

GOVOR
NA ZAVRSNOJ SABORSKOJ SJEDNICI
28. VELJACE 1942.

Z A G R E B

Pavelićev govor u Saboru, uzaludan poziv mačkovskim "ministrima"

evropskih zajednica. Ovu politiku moraju voditi i hrvatski predstavnici u inozemstvu ako hoće biti pravi predstavnici naroda i tumači njegove volje i čežnja njegovih. Koliko smo obaviješteni oni tako i nastupaju. I oni traže za hrvatski narod pravo samoodređenja, pa ako to ne bi bilo moguće u potpunoj mjeri, onda ali neodstupno to, da hrvatski narod sa drom Mačkom na čelu odluči u kojem će odnosu Hrvatska biti sa ostalim članovima zajednice s kojima bi trebala biti u vezi"(189). U tom spisu se dakle tvrdi, da je hrvatska država uvijek bila politički cilj Hrvatske seljačke stranke. Izuzevši razdoblje od 20. lipnja pa do 8. kolovoza 1928., kada je Radić davao neke izjave, koje bi se mogle tumačiti, iako ne sa sigurnošću, kao zahtjev za hrvatskom državnom nezavisnošću, Hrvatska se seljačka stranka nikada nije borila za posve nezavisnu Hrvatsku, koja bi bila izvan državne zajednice s nekim drugim narodom, dakle i izvan Jugoslavije. Iz spisa, međutim, proizlazi, da se ona ni sada za to ne bori. U njemu se tvrdi, da samo Hrvatska, koja ima sve državne atribute, može ući u neku od europskih zajednica. Tu se već ističe spremnost, da Hrvatska stupi u neku od tih državnih zajednica s drugim

narodom ili narodima. Iz taktičkih se razloga ne kaže, koja bi to bila državna zajednica ili višenacionalna država. Ali se to prepoznaće iz daljnog teksta.

Kaže se, naime, da takvu politiku moraju voditi i predstavnici Hrvatske seljačke stranke u inozemstvu i da oni, koliko su pisci spisa obaviješteni, takvu politiku zaista i vode. Putem raznih posrednika i inozemnih obavještajnih službi vodstvo Hrvatske seljačke stranke u domovini bilo je povezano sa svojim predstavnicima u inozemstvu. Ono je tako vrlo dobro znalo za njihova bezuvjetno jugoslavenska stajališta. O tomu su pisale i hrvatske novine u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Uostalom, nema ni jednoga jedinog dokumenta, do sada poznatog, iz kojega bi proizlazilo, da je Hrvatska seljačka stranka u Drugome svjetskom ratu, bilo u domovini, bilo u inozemstvu, zahtijevala nezavisnu hrvatsku državu izvan jugoslavenskih okvira. Daljnja stilizacija spisa "Hrvatska i Hrvati" također nas upućuje na takav zaključak. Naglašava se, da hrvatski predstavnici u inozemstvu, dakle Krnjević, Šubašić i njihovi stranački sudrugovi, zahtijevaju za hrvatski narod pravo na samoodređenje, a ako to ne bi bilo moguće postići u punoj mjeri, onda barem pravo, da hrvatski narod na čelu s dr. Vladkom Mačekom odluči, kakav će položaj Hrvatska imati u budućoj državnoj zajednici.

Pogrješno je govoriti o pravu na samoodređenje u punoj i nepunoj mjeri, jer to pravo postoji ili ne postoji, priznaje se ili ne priznaje, ali se ne može stupnjevati. Kao što je već navedeno, Maček se u nekoliko navrata nakon 10. travnja 1941. izjasnio, da je za Jugoslaviju, pa čak i za njemačku okupaciju, ali da nikako nije za nezavisnu hrvatsku državu, odnosno za pravo na samoodređenje hrvatskoga naroda "u punoj mjeri". Sve u svemu, u spisu "Hrvatska i Hrvati" ide se za obnovom Jugoslavije, ali na prikriven i oprezan način. Ista metoda primjenjena je i u još nekom drugom tiskanom gradivu Hrvatske seljačke stranke. Ali ni ovdje kao ni u tome drugom gradivu izrazi hrvatska država i hrvatska državna suverenost ne znače nezavisnu hrvatsku državu, koja bi bila izvan Jugoslavije ili, eventualno, izvan neke druge državne zajednice. U ostalome njihovu promidžbenom gradivu o obnovi Jugoslavije govoriti se izričitije i otvoreniće.

USTAŠA ZLOČINAC

*Krvav jedan obligeće ustāsa
da mu primjer nigdje ne bi naša
u Zubima no īna krvava,
krvava mu na ramenu glava;
nanizao niz ljudski očiju,
na krvavu objesio iju;
krvava mu ko u pseta njuška,
a krvava o ramenu puška,
sve odijelo krvljivo poprskano,
na nakazi gadno umeljano.
On obligeće od kuje do kuje,
i priprema r̄te za smaknuje,
upade sad gdjeno vatrica tinja,
uz ognjište gola sirotinja.
Sino} Jova čedo porodila,
pokraj vatre le aji namjestila,
mu a su joj ustāse zaklale,
tri ostale sirotice male,
pa se majci u krilo bacile,
ko ledeni kamen problijedile.
A krvavi urliče ustāsa,
kad je r̄te uz ognjište naša,
Kao gladan nahriupio vuče
I Jovanku za kosu povuče:
"Di" se, kujo, sa toga le aja,
vidiš da ti više nema kraja!"
A Jovanka ko zmija procvili:
"Ne, ustāso, Bog dragi, mili!
Sino} rodi čedo prenejako,
neki dan mi poginu babajko.
Četvero ih ko četiri mrava -
sama gola sirotinja prava.
Ne, tako ti svega na svijetu,
ne ništi nas u najlepšem cvijetu.
Još mi nije preboljela rana,
grđna rana zbog moga Jovana,
otjeraše ga ni kriva, ni dušna,
gdje poginu ja još ne znam tušna.
Jesmo proti ugnjetača bili
Al' zla nikom nismo učinili,
u rukama ralo i motika
Dnevni napor, i bjeda velika
Znojem svojim u muci i trudu,
radili smo pradjedovsku grudu;
Krstili se ko i pradjedovi,
uvijek bili na nama okovi,
Seljaci smo uzorni napredni
i poznati kao vrlo vrijedni.
Radili smo i hranili druge,
puni brige, potrebe i tuge
Nemoj da namivot oduzmete
za tudinske ciljeve proklete."
A ustāsa krvav zaurliče:
"Tu naredbu izda poglavniče!
I znaš, kujo, ne znali te jadi,
da te cijela Europa vadi
od smrti te spasiti ne može,
ustāše smo naostrili noše.
Jednog Srba ne smje ostati ūva -
to poglavnik nama poručiva."
Pa je udri pleskom sred obraza,
a dva krvi potekoše mlaza,
ubaci je ukleti auto,
za njom dijecu ubacuju kruto;
Dotjera ih pred jamu - bezdanka,
tu ih bacca iz auta vanka.
Krvoedno ustāsa se ceri,
kolje čedo na oči materi,
krvav no mu zari ispod vrata,*

*malo dijete rukam zalomata.
Silan jauk stoji nejačeta,
a a daja uhvati ga kleta.
U jamu ga za nogu ubaci,
to su majci najte i udarci
Na taj prizor, moj narode mili,
tu nim srcem Jovanka procvili.
Smrtnim glasom bolnom zajauče
a srce joj na četvero puče.
Mrtva pade pred noge ustāsa,
On se rukom za bilo joj maša,
i uvidi da veš nije ūva,
pa je mrtvu u jamu svaljiva.
I ta divlja krvo edna raca,
i ūvu djecu za majkom pobaca.
Ali evo sad i goreg jada,
jer ni jedno smržu ne nastrada.
Prije ovih nevinih ūtava,
dosta ljudskih tu je palo glava,
pa na ljudska tjelesa padose,
na taj način ūvi ostadoše.
Po tjelesim tra e majku mrtvu,
namirili kad su se na ūtava:
tri je mala ogrlika zlata,
savili joj ruke oko vrata,
pa tri one male sirotice,
ljube majku u mrtvačko lice:
"Probudi se mila majko naša,
više ovdje ne ima ustāsa.
Evo tebi tvoje djece mile,
naše su te ruke oglile.
Podigni se ljubezna majčice,
dat ješi nama kruha i vodice,
ajdom kuji majko, srce draga,
tko je naše nahraniti blago,
a tko naše otvoriti dvore?"
Tu ūna djeca materi govore.
Tri su dana oni prekljinjali,
dokle nisu tu ni smalaksali,
tad i njima nestade ūtota.
Je li ovo ūas i grozota?
Je li ikad historija svijeta,
{to poznaće čuda strahovita,
bilješila u ūasa ovakih,
ko od ovih zvijeri naopakih!
Tako eto ūivotom nastrada,
pet stotina naroda hiljada.
Ako bih ti opisao dru e,
izbrojio uvenule ru e,
trebale bi duge godinice,
kad bi piso samo letimice,
Ne je, brate, niko i nikada
gorkih ovih opisati jada,
{to podnese sirotinja naša,
od prokletih i gadnih ustāsa,
od krvavog Ante bezglavnika,
nametnika, kletog nasilnika.
Pa ūto bih ti sve spominjо rano,
i rastvaro srce rastrgano.
Sve je ovo po nalogu kera,
zloglasnoga njemačkog Hitlera,
i gospode svijeta čitavoga,
za obranu kapitala svoga,
{to svu snagu sakupljaše svijeta,
da na savez udare Sovjeta.*

Mosor koncem o'ujka 1943.

Stanko ŠKARE

Pjesma Stanka Škare, istaknutog člana lijevoga HSS-a

U letku "Upute pristašama Hrvatske seljačke stranke u Dalmaciji", koji je nastao krajem 1942., piše: "Kako stvari sada stoje poslije rata ima da se uspostavi Jugoslavija, to je zahtjev Amerike, a osobito Engleske. Međutim, to ne bi bila onakva Jugoslavija kakva je bila prije rata već konfederacija u kojoj bi Hrvatska sačuvala punu samostalnost u svima poslovima osim vanjskih poslova. Imala bi samostalnu vojsku, policiju i žandare, u jednu riječ sve što ima i danas, jer mi danas u vanjskoj, a što je još gore ni u unutrašnjoj politici ne možemo ništa bez prijatelja. Mi nismo za povratak Jugoslavije, a bit ćemo prisiljeni primiti je, ako ne uspijemo Amerikance uvjeriti drugačije"(190). U ovom letku zapaža se nekoliko vrlo zanimljivih stvari. Pisac je svjestan, da hrvatski narod ne želi nikakvu Jugoslaviju. Želeći mu je ipak naturiti, kaže, da je to zahtjev Amerike, a osobito Engleske. Ne postoji, međutim, ni jedan dokaz, iz kojega bi se vidjelo, da se Hrvatska seljačka stranka usprotivila američkoj i engleskoj volji, da hrvatskom narodu nametnu Jugoslaviju. Istina je, da je obnova Jugoslavije bila dio ratnoga cilja Amerikanaca i, osobito, Engleza. Ali tu obnovu su isto tako energično zahtijevali predstavnici Hrvatske seljačke stranke u inozemstvu. Da su oni postupali drugačije, postoji vjerojatnost, da bi se ratni ciljevi Amerikanaca i Engleza prema Jugoslaviji promijenili u korist hrvatske državne nezavisnosti. Hrvatska seljačka stranka nikada se nije ogradila od rada svojih predstavnika, a kamoli da bi ga osudila. Štoviše, ona ga je odobravala. Nikada Hrvatska seljačka stranka u Drugom svjetskom ratu nije postavila zahtjev za konfederativnim uređenjem Jugoslavije. Stoga su čak i tvrdnje o Jugoslaviji, koja bi bila uređena na konfederativnom načelu, sadržane u ovom letku, samo mamac, kako bi se hrvatski narod lakše uhvatio na udicu, oslabio njegov borbeni moral i uguralo ga se u državnu zajednicu sa Srbima.

Jugoslavenska politička koncepcija Hrvatske seljačke stranke sadržana je i u članku "Što mi hoćemo", objavljenom u "Političkom vjesniku" 15. lipnja 1943. Pozivajući se na "istinsko samoodređenje naroda" i "tražeći tako za hrvatski narod pravu samostalnost i nezavisnost i punu hrvatsku državnost", u članku se ipak ističe: "Uvjereni o potrebi organizacije poslijeratne Evrope

na temelju većih zajednica naroda, dajemo kao suverena država od svoje državnosti u zajednicu onoliko, koliko će dati i drugi članovi zajednice. Pretpostavljamo svim oblicima zajednice saveznu državu bratskih slavenih naroda, Hrvata, Slovenaca, Srba, Bugara i Makedonaca, organiziranu kao savez slobodnih i suverenih jednakopravnih država"(191). I iz ovoga članka se vidi, da svi putovi Hrvatsku seljačku stranku vode u Jugoslaviju. Ponavlja se događaj od 29. listopada 1918.: najprije se proglaši nezavisna hrvatska država, a onda ju se odmah likvidira njezinim utapanjem u Jugoslaviju.

Naravno, i ovaj je članak, kao i mnogi drugi, dokaz, da pojmovi puna hrvatska državnost, samostalnost i nezavisnost za Hrvatsku seljačku stranku ništa ne znače. Za nju su to prazne riječi. Ovaj članak je ipak u nečemu iskreniji: on se otvoreno zalaže za federativno uređenu (saveznu državu) Jugoslaviju.

No, u zanosu za Jugoslavijom i jugoslavenstvom najotvoreniji je letak, koji počinje riječima "Draga hrvatska seljačka braćo", a namijenjen je pristašama Hrvatske seljačke stranke, kako na njemu piše. Tiskan je "na dan lipanjskih žrtava godine 1943.", dakle 20. lipnja 1943. Pun je nostalгије za Jugoslavijom i jugoslavenstvom. Završava poklicima, da živi "bratska sloga hrvatskog, srpskog, slovenačkog i bugarskog naroda", "slobodna i mirovorna zajednica Južnih Slavena", "gospodarska federativna Jugoslavija: od Triglava do Crnog mora", dr. Vladko Maček i sl. Slaveći Mačeka i njegovu požrtvovnost, "da od požara spasi našu državu", u letku se navodi: "Neprrijatelj u ovom najstrašnjem od svih ratova ne poznaće smilovanja, ne poštaje ni jedan ljudski ni božji zakon. Rasparčao je našu državu, pak i samu našu domovinu Hrvatsku". Cilj mu je, da "nestane Slavenstvo u zemlji od Alpa do Jadrana", da nestane "Slovenaca, Hrvata i Srba sa Jadrana i sa Balkana. Za njega smo svi jednaki. On nam je donio novo jugoslavensvo: Jugoslavensvo smrti! Mrzi nas sva tri brata istom mržnjom, ma koliko pojedinomu od nas

STALJINU

*Sve napredno čovječanstvo, uza Te ko čelik stoji
Tvom geniju sve se divi, jer ničeg se on ne boji
Aždaju si uništio, satrao joj zmijsku glavu
LJut fašizam pobjedio, Crven' digo si Zastavu
Idok svijeta i vijeka, kao alem dragi kamen
Na zemljici dok čovjeka, sjati hoće crven plamen
Ugasnuti nikad neće, plamititi će sve to veće.*

laskao i govorio zlo o drugom". Tu je očito, da se pod "našom državom" razumijeva Jugoslavija. Na kraju letka se poručuje, da treba očuvati "složne narodne redove za dan obračuna sa zulumčarima, pa da onda spremno gradimo zajednicu Slavenskih naroda na Balkanu – novu i sretniju federalivnu Jugoslaviju! Samo u njoj može da postoji seljačka slobodna Hrvatska u kojoj će Hrvati biti puni gospodari svoga na svome. Da će u novoj Jugoslaviji biti Hrvatska slobodna i sretna – to je sigurno! To jamče nepobjedivi redovi hrvatske seljačke stranke, a to nam obećavaju i naši veliki saveznici"(192).

BILJEŠKE:

174. Lj. Boban, nav. dj., sv. 2., str.410. i F. Jelić-Butić, nav. dj., str. 295. T. Jonjić, nav.dj., str. 276. i R. Horvat, nav. dj., str. 625., donose stilski drukčiji tekst.
175. F. Jelić-Butić, nav. dj., str. 68.
176. Isto, str. 69.
177. Lj. Boban: Hrvatska u arhivima izbjegličke vlade 1941.- 1943., Zagreb,1985.str.133. i 135.
178. B. Krizman: Ustaše i Treći Reich, sv. I., Zagreb, 1983., str. 128.- 130.
179. Maček u Luburićevu zatočeništu, priredio Ivan Mužić, Split, 1999., str. 35.
180. T. Jonjić, nav. dj., str. 270.
181. F. Jelić-Butić, nav. dj., str. 69.
182. Isto, str. 69.
183. T. Jonjić, nav. dj., str. 341.
184. Vinko Nikolić: Pred vratima domovine, sv.II., Zagreb, 1995., str. 504.- 505.
185. Nada Kisić-Kolanović: Vojskovoda i politika. Sjećanje Slavka Kvaternika, Zagreb, 1997., str. 250.- 251.
186. T. Jonjić, nav. dj., str. 609.
187. F. Jelić-Butić, nav. dj., str. 303. i 304.
188. Lj. Boban: Kontroverze iz povijesti Jugoslavije, Zagreb, 1987., str. 182., fusnota 3.
189. F. Jelić-Butić, nav. dj., str. 325.
190. Isto, str. 320.- 321.
191. Isto, str. 340.
192. Isto, str. 342. i 344.

(nastavit će se)

MOJ DRAGI "NEPRIJATELJ" ACHILE

U jesen 1942. situacija je na europskim bojišnicama još uvijek neizvjesna. Nagli i uspješni prodor Nijemaca bio je zaustavljen, a Saveznici su pripremali sveopći protuudar. Nažalost, žrtava mnogo i na jednoj i na drugoj strani, kako vojnika, tako i građanstva. Ubojiti zrakoplovi prekrili su europsko nebo.

U mojem mjestu već više od godinu dana stacionirani su talijanski vojnici, oveća postrojba domobrana i neznatan broj ustaša. Posebno su bučni Talijani kojih je najviše. Ubrzo su se udomačili i stupili u prisne odnose s domaćim stanovništvom. Posebno bacaju oči na djevojke, i ne može se reći da nisu imali uspjeha, a to je izazivalo ljubomoru kako kod domaćih stanovnika, tako i domobrana.

Jedne noći zbio se dogadjaj koji je nadaleko odjeknuo i koji će se dugo pamtit. Skupina domaćih mladića potpomognuta mjesnim ustaškim tabornikom smislili plan osvete. Noću uhvate par djevojaka koje su među talijanskim vojnicima našle svoje nove poznanike i to javno iskazivale, te ih ošišaju, štono se kaže, "do gole kože". No, ni Talijani nisu mirovali, te već sljedeće noći uhvate ustaškog tabornika i takodjer ga ošišaju. I tako mjestom puče bruka, ali se već nakon nekog vremena sve smiri, a mladi se i dalje nastave družiti bez obzira na odoru. A da druženje nije ostalo samo na trenutnim simpatijama, vidjelo se to nakon rata, jer su neke od djevojaka našle svoj novi dom u Italiji, a ostao je tu i tamo poneki potomak koji nikad nije doznao za oca.

Oko Božića iste godine počeše se mjestu približavati prve partizanske izvidnice, ali još uvijek nije postojao razlog za uzbunu. Tu i tamo poneki bi vlak naišao na minu, što bi isti dan bilo popravljeno. Ipak su poduzete neke mjere opreza, tako da su noću na teren izvan mjesta odlazile izvidnice, ali borbenih okršaja nije bilo. Stanovništvo okolnih sela primjećivalo je noću manje grupice naoružanih ljudi, koje su se za sada kretale podalje od kuća. Na ulasku i izlasku iz mjesta postavljene su danoće straže, koje su uglavnom kon-

Piše:

Josip POLJAK

trolirale rijetka vozila. Stanovništvo kretanje nije bilo ograničeno, a talijanski vojnici nisu smjeli napuštati svoje boravište bez oružja.

Nedjeljom poslije podne mladi su održavali svoj ples, tzv. "čajanku". Bilo je čudno gledati mlade talijanske vojnike kako plešu s djevojkama s puškom preko ramena, jer se od nje nisu smjeli odvajati. No, već prije mraka plesna dvorana bi opustjela, iako još nije bio na snazi redarstveni sat (coprifuoco).

Nažalost, prividni mir počeo se postupno remetiti, pogotovo kad se doznao da su partizani u susjednim selima počeli prisilno mobilizirati mladiće u svoje redove. U mjestu osvanuše i prvi letci kojima se poziva na otpor okupatoru. Svaki takav letak trebalo je uništiti ili ga predati najbližoj redarstvenoj postaji. Odnos talijanskih vojnih vlasti s ustašama bio je samo prividno dobar. Superiorni Talijani pokazivali su svoj prezir prema svemu što ovi posljedni čine, pa je tako jednog jutra preko čitavog zida mjesne škole, u kojoj su bili smješteni Talijani, osvanuo veliki natpis: IMITATI FORSE - UGUAGLIATI MAI! (oponašati možda - isti nikada!), koji je tu stajao sve do kapitulacije Italije.

Vremenom provjera kretanja na ulazu i izlazu u mjesto bila je sve stroža. Mjesnom župniku čija je crkva bila izvan mjesta bi zapovijedeno da obrede i sprovode obavi ranije, kako bi se vjernici još za dana vratili kući.

Negdje u proljeće 1943. manja skupina partizana preobučena u građanska odijela noću upade u kuću jednog ustaškog funkcionera i odvede ga. Tada počnu prva uhićenja osumnjičenih osoba, ali ih nakon sašlušanja pustiše, s tim da im se zabranjuje napuštanje mjesta, a osim toga dužni su se svakog dana javljati redarstvenoj postaji.

Moja se kuća nalazila svega stotinjak metara od žice, tako da sam za odlazak

u školu morao imati propusnicu ovjerenu od talijanskih vojnih vlasti (tzv. lasciapassare). No, čim bi me stražar uočio, mahnuo bi rukom da slobodno prodjem, pa makar to bilo i za vrijeme redarstvenog sata.

Jedne večeri tek što se spustio mrak, vraćao sam se iz škole i, pozdravivši, htio sam kao i obično proći, ali me stražar strogo zaustavi i upravo neprijateljski prozbori: "Lasciapassare!". Bio je to mlad gotovo golobradi mladić, bez ikakva čina, zakrabuljen u visoki ovratnik kabanice s puškom uperenom prema meni. Protrnem od straha i pružim mu propusnicu, a on je gotovo istrgne iz moje ruke, površno pogleda i oštro reče: "Partigiano!" Odgovorim mu da nisam partizan, a on ne čekajući da završim, upravo s mržnjom procijedi: "Tutti voi siete partigiani! Tutti!" Vrati propusnicu, podigne brklju ne gledajući me i dresne - "Via!" (Odlazi!). Žurno, upravo trčećim korakom, podjem naprijed, ne usudivši se ni okrenuti!

Sutradan na povratku iz škole sa strahom sam se približavao žici, strahujući hoće li na straži biti ON. Ali već iz daleka ugledam drugog stražara, koji mi pristojno uzvrati na pozdrav i kao obično dade znak rukom da mogu slobodno proći. Od tada sam uvijek približavajući se žici strahovao da će naići na NJEGA.

Poteškoća je bivalo svakim danom sve više, naročito u opskrbi životnim namirnicama. Doduše, mladi su i dalje izlazili na poslijepodnevne šetnje, nisu još izostale ni popularne čajanke, a ples s naoružanim talijanskim vojnicima nije više privlačio ničiju pažnju. Ni ceremonijal svakodnevnog podizanja i spuštanja zastave nije bio ništa novo, jedino bi oni koji su se u tom trenutku zatekli u blizini, načas zastali, ne toliko iz poštovanja, koliko iz straha od eventualnih neprilik, jer rat je rat! Na šetnji i na plesu bilo je sve manje domaćih mladića, jer odlazak na bojište bio je sve češći, a dolazile su tu i tamo tužne vijesti o gubitku najdražih, jer rat je odnosio svoje žrtve.

Kad sam već zaboravio na onaj neugodni susret sa stražarom, jedne

večeri na povratku iz škole, na moje iznenadjenje, ugledam NJEGA. Protrnem i na trenutak zastanem, dvoumeći da li proći ili se vratiti. Okrenem se tražeći je li ide još tko iza mene, ali kako je već bilo kasno, nigdje nikoga. Odlučim poći naprijed glumeći hrabrost. Pozdravim ga i drhtavom rukom pružim mu "lasciapassare". On je niti ne pogleda, podigne oči i mirno upita: "Studente?" Dobivši potvrđan odgovor, podigne brklju i više nego ljubazno reče: "Avanti? Buona notte!" (Naprijed! Laku noć!).

Kod sljedećeg susreta htio je malo sa mnom porazgovarati, ali je moje vrlo slabo poznavanje talijanskog jezika to sputavalo.

Koliko sam donekle mogao razumjeti, i on je bio učenik srednje škole, ali ju je nakon nekog vremena morao prekinuti i sudbina ga preko njegove volje bacila ovamo. Želio je postati učitelj, ali druge okolnosti su to sprječile, no nadu još uvijek nije izgubio.

Jedno poslijepodne sretrem ga na ulici, zaustavi me i predloži da malo sjednemo i popričamo. Pristanem, sjedosmo u parku na klupu. On me upita za ime. Kažem da sam Josip ili u talijanskom Giuseppe.

- Ah, Peppino! I ja imam brata koji se tako zove. Kako lijepo ime! - A ja sam Achile!

I sada moj Achile otvorí dušu, a u očima mu bliješti sjaj. Teško sam pratitio tijek misli, a on se trudio, pomažući se mimikom i gestama da ga što bolje razumijem.

- Znaš, oprosti mi radi onog ispada kod prvog našeg susreta kad sam bio na straži. Prilikom dolaska u vašu zemlju savjetovano nam je da budemo krajnje oprezni, jer je kod vas velika netrpeljivost prema Talijanima koje smatraste fašistima. Ali, dragi moj Peppino, ja kao i nitko od mojih nisam fašist niti me ta ideologija privlači. Rodom sam s krajnjeg juga Italije, zapravo s otočića Pantelleria, 60 km od afričke obale nadomak Sicilije. Otac mi je bio ribar i donekle smo pristojno živjeli, ali nastrada u jednoj oluji, a majka, nemajući sredstava za život, preseli se na Siciliju u gradić Mazzera del Vallo, gdje je imala ujaka svećenika, koji je bio prefekt u biskup-

skom sjemeništu. Tu se ona i zaposli, a mene upišu u licej s namjerom da postanem svećenik, jer je to bila obiteljska tradicija. No, pri kraju školovanja ja sam odlučio biti učitelj. To je ogorčilo ujaka i ne htjede me više pomagati, a majka nije imala sredstava da mi to omogući i tako ja nakon kraće vojne izobrazbe dospjeh ovamo. Do sada sam imao sreću da nisam sudjelovao u većim ratnim okršajima."

Od tada smo se češće susretali, a on je pomno pazio kad će se vraćati iz škole, prateći me do stražarnice na kraju mjesta. Jednom sam mu predložio da me posjeti, jer se moja kuća nalazi, doduše izvan žice, ali svega stotinjak metara, pa nema opasnosti od partizana. On je to rado prihvatio, ali je to ovisilo o još nekim okolnostima. Trebalo je to biti kad je bio na straži njegov prijatelj Paolo, jer je njima bilo strogo zabranjeno napuštati mjesto.

Bilo je to na Josipovo, na moj imendan. Za ručkom obiteljska atmosfera, a njega je sve to podsjećalo na toplinu roditeljskog doma dok je još otac bio živ. Na odlasku nije mogao sakriti suze, pogotovo kad mu je moja majka u ruku tutnula smotuljak u kojem su bile slastice i još neke sitnice. Ispratio sam ga do stražarnice, a na rastanku me zagrio: "Grazie, Peppino, molto grazie, e arrivederci domani!" (Hvala Peppino, mnogo hvala i dovidjenja sutra!)

U medjuvremenu stižu vijesti da su se 11. lipnja 1943. na njegovu rodnu Pantelleriju iskricali Saveznici, a mjesec dana kasnije i na Siciliju, čime je bila prekinuta svaka veza s njegovom obitelji. Koliko god ga je to pogodilo, ipak s u duši veselio da je to kraj rata, a ujedno i kraj fašizma.

U opkoljenom mjestu sve stroža kontrola izlaska i ulaska. I naši susreti bivali su sve rjeđi. Vidjali smo se jedino kad je bio na straži ili on ili njegov prijatelj Paolo. Sada je i on češće odlazio po zadatku van mjesta, a nisu ga mimošli ni borbeni okršaji.

Jedne noći nadomak mjesta odjekivala je snažna paljba, a već sljedećeg jutra stiže vijest da je u tom okršaju izginula čitava talijanska izvidnica od osam vojnika. I, zaista, na mjesnom groblju bi iskopano osam grobnih

raka. Vjerski obred vodit će talijanski vojni duhovnik uz asistenciju našega mjesnog župnika.

Vraćajući se iz škole, kraj stražarnice dočeka me Paolo, zagrli me i plaćući zajeca: "Nema više našeg Achila, poginuo je noćas, i upravo se sada spremam pokop". Protrnem, ne odgovorim ništa i požurim kući kako bih na vrijeme stigao na pogreb.

Nakon pogrebnog ceremonijala pričekam da se svi razidju. Šutke gledam u grobni humak i ne vjerujem da tu leži moj dragi "neprijatelj" Achile. "Addio, mio caro amico!". (Zbogom, moj dragi prijatelju!). To je sve što sam mogao prošaptati.

Nekoliko godina nakon rata iznenadilo me pismo iz Italije. Pisano nevjestim rukopisom. Bilo je to pismo Achileve majke koja od mene traži informaciju u vezi ekshumacije posmrtnih ostataka njezina sina koga želi prenijeti u njegov rodni kraj. Danima sam razmišljao kako reći istinu ili se nehumano oglušiti, budući da joj u tome nitko više ne može pomoći.

Nisam joj odgovorio. Sprječila me u tome odluka Ministarstva unutrašnjih poslova Federalne države Hrvatske broj 2.811/45 od 6. srpnja 1945. upućena svim narodnim odborima u Hrvatskoj, koja govori o uklanjanju vojničkih grobalja okupatora. Medju ostalim u toj odluci piše: "**Treba izbrisati svaki trag zloduha fašističke vladavine, tako je potrebno i da se sruvne sa zemljom svi vanjski znakovi, po kojima bi se razaznalo mjesto, gdje su se dizala takova groblja.**" - Ministar V. Krstulović.

Mnogo godina kasnije, kad su već počela turistička putovanja, zaputih se na put na Siciliju. U biskupskom liceju u gradiću Mazzara del Vallo nekoć davno doista je radila spremačica Paola Annamaria Gordone, koja je imala dva sina. Jedan je nestao u ratu, a drugi se nakon majčine smrti preselio u Pantelleriju i tamo osnovao obitelj. Dadoše mi njegovu adresu, ali nisam pošao. Ne želim otvarati stare rane, jer su isuviše bolne.

ISPLATE NAKNADE U 2003. GODINI

Kao i prošle tako je i ove godine Vlada u proračunu odredila 45,5 milijuna kuna za isplatu štete bivšim političkim zatvorenicima. Za pojedinca to je velik iznos, ali hoćete li vi, poštovani štioče, doći na red pitanje je na koje se ne može dati odgovor. On ovisi o tome koliko je naših supatnika umrlo a nije dobilo isplatu prije nego vi dođete na red. Tužno, ali znano kako ova vlada vlada!

U prošloj godini iz Proračunskog iznosa od 45,5 milijuna isplaćena je druga rata svim živim političkim uznicima, a onim između nas koji su još bili živi, a rođeni do uključno 1920. godine i treća i četvrta rata. Njima je dakle sve isplaćeno, ali njih i nije bilo tako puno, jer su Titovi komunistički partizani kod odluke za "13. bataljon" uzeli u obzir sve koji su rođeni prije 1926. godine, a samo olakotne okolnosti spasile su im glavu. Tako je puno veći broj onih koji su rođeni iza 1926. godine.

Vlada namjerava nastaviti isplatu po dosadašnjem receptu, tj. ostatak (drugi i treći rat) isplatiti svim živim političkim uznicima počevši s onima koji su rođeni 1921. godine pa redom prema mlađim dok doteke novca. A kako daleko mogu stići znatiće se na koncu godine, jer pregled o tome tko je živ Vlada nema, a tko će doživjeti ne zna još ni sv. Petar.

Mnogi od nas, koji nisu poslali Administrativnoj komisiji preslik svoje štedne knjižice, koju su trebali otvoriti kod Hrvatske Poštanske Banke, smatraju se umrlima. Zato provjerite jeste li poslali taj preslik i pošaljite ga. Podsetite i svoje poznanike bivše supatnike, koji nisu naši predplatnici, da i oni to učine.

Da nas nade ne ponesu brže od isplate, potrebno je reći da će Vlada za isplatu dati svaki mjesec samo jednu dvanaestinu (1/12) od 45,5 milijuna, a to je 3,8 milijuna.

Za godišta 1921. do 1924. jedna je rata iznosila 22.744.491 kuna, a da su oni još svi danas živi trebalo bi za njihovu isplatu treće i četvrte rate još jednom toliko, dakle tih 45,5 milijuna onda si možemo zamisliti da na koncu godine isplata ne će doći do 30-tog godišta kako se to čuje.

K tome treba još imati u vidu da ni sve udovice nisu dobile još prvu ratu, pa bi bio red da one najstarije, a posebno one koje su bile u braku kad je muž bio na robiji, konačno dođu do druge rate.

Eto, tako se možemo nadati da će do konca godine možda isplata doći do 25-tog godišta živom političkom zatvoreniku i svakoj udovici, bar jedna rata.

Za nas nema velikog radovanja, ali se zato Vlada raduje svakom našem smrtnom oglasu, a nama ostaje nuda da se naša djeca (čija je prava Vlada poništila), unuci i prijatelji sjete njenog dobročinstva kad bude vrijeme izbora!

Jure Knežović

HRVATI KATOLICI ZAPADNOGA I ISTOČNOG OBREDA POBIJENI U BERKU

U selu Berak, jugoistočno od Vinkovaca, uoči Domovinskog rata su živjele

Piše:

Milan RADIĆ-ILAS

tolički vjernici mahom žive u Zagrebu.

Za vrijeme

velikosrpske agresije 1991. **ubijeno** je 20 Hrvata rimokatolika (Kata Gavranović, Pero Gavranović, Jozo Mrkonjić, Ivica Orel, Ivica Potočki, Ljubica Potočki, Antun Gavranović, Ivan Gavranović, Ljubica Gavranović, Mato Gavranović, Marko Kujundžić, Ana Magić, Mato Mijatović, Đuro Mitrović, Ljubica Mitrović, Stipo Mitrović, Zlatko Mitrović, Željko Orel, Luce Tomić i Mato Tomić) i 8 Hrvata grkokatolika (Ana Čučić, Pero Gvozdanović, Tomica Gvozdanović, Nadica Juratovac, Janko Latković, Zora Latković, Tomo Jelenić, Milan Kovačević). Još uvijek se **traži** 13 Hrvata rimokatolika (Rozalija Blaž, Edvina Ilanić, Ivan Ilanić, Josip Krošnjar, Jakob Kujundžić, Marin Kujundžić, Josip Majdanček, Marijan Marinčić, Marin Mitrović, Slavko Mitrović, Bartol Penavić, Tomo Pršlja) i četiri Hrvata grkokatolika (Milan Jelenić, Damir Kovačević, Milan Latković, Ilija Boi).

Berčani u obrani Komletinaca

KAD SUDI IVAN FUMIĆ

(Fumić je usred Zagreba pisao presude na srpskom jeziku)

VOJNI SUD U ZAGREBU
I.K. br. 199/72.
Dana 4. IX 1972.

U IME NARODA!

Vojni sud u Zagrebu, u veću sastavljenom od sudsije ppukovnika pravne službe Fumić Mr. Ivana, kao predsednika veća, te sudsija: porotnika poručnika Gregec ing. Vinka i zastavnika Jovović Zdravka, kao članova veća, uz sudelovanje Vojvodić Nevenke, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv PEJIĆ RADOMIRA, vojnika zbog krivičnog dela iz čl. 118. st. 1. KZ, optuženog optužnicom Vojnog tužioca pri VP 7250 Zagreb i VP. br. 160/72. od 11. IV 1972., održao je dana 4. septembra 1972. glavni javni pretres u prisustvu optuženog i njegovih branioca: poručnika pravne službe Veseličić Milana i advokata Gnjidić Ernesta, te zastupnika optužbe ppukovnika pravne službe Alinčić Milana, pa je istog dana doneo i u prisustvu stranaka objavio sledeću

PRESUDU

Opt. PEJIĆ RADOMIR, vojnik VP 2480/5 Ljubljana, sin Mile i Dušanke r. Kolar, rođen 29. IV 1952. u Čapljini, sa boravištem u Prijedoru, ul. Maršala Tita br. 60, Hrvat, državljanin SFRJ, završio osam razreda osnovne škole i 3 godine ŠUP, automehaničar, neoženjen, bez imovine, neosudjivan, u JNA od 29. IX 1971., u pritvoru od 21. II 1972.,

kriv je

Što je u vremenu od 9. do 15. januara 1972. u prostorijama VP 2480 Ljubljana, u razgovoru sa nekoliko starešina i vojnika zlonamerno i neistinito prikazivao društveno političke prilike u zemlji, time što je 9. I na rapportu kod kapetana Lipnik Alojza, u prisutnosti vodnika Paunović Tomislava i vojnika Mihalić Ivana, dana 10. I u razgovoru sa poručnikom Jurić Milom, dana 11. I na rapportu kod majora Kusević Stjepana i 15. I 1972. u razgovoru sa vojnikom Spasić Zoranom izjavio:

a/ da mu se današnje uredjenje Jugoslavije ne svidja, da su S. Kučer i P. Pirker i M. Tripalo bili u pravu da su pravilno radili i pokušali rešiti probleme i odlazak radnika u inozemstvo i u svemu bili humani i radili za dobrotit Hrvatskog naroda, da se moraju

ponovno vratiti, a on da čvrsto стоји на njihovoј strani i na strani studenata, jer se oni bore za narod, za humanu stvar, a smanjivanje ovih rukovodioča smatra atakom na demokratiju i humanije odnose, dok štrajk studenata u Zagrebu smatra progresivnim, čime je učinio krivično delo neprijateljske propagande iz čl. 118. st. 1. KZ,

pa ga sud, na osnovu čl. 118. stav 1. KZ i člana 28. KZ

osudjuje
na KAZNU STROGOG
ZATVORA u trajanju od 2 /dve/ godine.

Na osnovu čl. 45. st. 1. KZ u izrečenu kaznu uračunava mu se vreme prove-

deno u pritvoru od 21. II 1972. pa dalje.

Na osnovu čl. 91. st. 4. ZKP oslobadja se od dužnosti naknade troškova krivičnog postupka u iznosu od 3.395,20 dinara.

Zapisničar:	Predsednik veća:
Vojvodić Nevenka	ppukovnik
	pravne službe
	Fumić Mr. Ivan

PRAVNA POUKA:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 8 /osam/ dana od dana primítka pismenog otprevalja iste. Žalba se dostavlja u 2 jednaka primerka ovom суду за Vrhovni vojni sud Beograd, preporučenom pošiljkom putem pošte.

VOJNI SUD U ZAGREBU
I.K. br. 199/72.
Dana 4. IX 1972.

U I M E N A D O N A

Vojni sud u Zagrebu, u veću sastavljenom od sudsije ppukovnika pravne službe Fumić Mr. Ivana, kao predsednika veća, te sudsija: poručnika Gregec ing. Vinka i zastavnika Jovović Zdravka, kao članova veća, uz sudelovanje Vojvodić Nevenke, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv PEJIĆ RADOMIRA, vojnika za bog krivičnog dela iz čl. 118. st. 1. KZ, optuženog optužnicom Vojnog tužioca pri VP 7250 Zagreb i VP. br. 160/72. od 11. IV 1972., održao je dana 4. septembra 1972. glavni javni pretres u prisutstvu optuženog i njegovih branioca: poručnika pravne službe Veseličić Milana i advokata Gnjidić Ernesta, te zastupnika optužbe ppukovnika pravne službe Alinčić Milana, pa je istog dana doneo i u prisustvu stranaka objavio sledeću

P R E S U D A

Cpt. PEJIĆ RADOMIR, vojnik VP 2480/5 Ljubljana, sin Mile i Dušanke r. Kolar, rođen 29.IV 1952. u Čapljini, sa boravištem u Prijedoru, ul. Maršala Tita br. 60, Hrvat, državljanin SFRJ, završio osam razreda osnovne škole i 3 godine ŠUP, automehaničar, neoženjen, bez imovine, neosudjivan, u JNA od 29.IX 1971., u pritvoru od 21. II 1972..

Zapisničar:
Vojvodić Nevenka

Predsednik veća:
ppukovnik pravne službe
Fumić Mr. Ivan

PRAVNA POUKA:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 8 /osam/ dana od dana primítka pismenog otprevalja iste. Žalba se dostavlja u 2 jednaka primerka ovom суду za Vrhovni vojni sud Beograd, preporučenom pošiljkom putem pošte.

PRILOZI ZA BIOGRAFSKI LEKSIKON HRVATSKIH POLITIČKIH UZNIKA (XI.)

679. BRUELIĆ, Katica (Ivan) - rođ. 28.04.1933. u Jelenju. Osuđ. 1953. presudom Okružnog suda Sežana po KZ čl. 303. na 1 god. zatvora.

680. BRUKETA, Damira (Žarko) - rođ. 01.01.1953. u Crikvenici. Osuđ. 1974. presudom Okr. suda Nova Gorica po čl. 118/3 na 1 god. zatvora.

681. BRUMEC, Draga (Florijan) - rođ. 16.02.1927. u Ludenici. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.3. na 2 god. zatvora.

682. BRUMEC, Kata (Živko) - rođ. 01.01.1900. u Ludenici. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.3. na 2 god. zatvora.

683. BRZICA, Marijana (Adam) - rođ. 05.05.1923. u Senju. Osuđ. 1946. presudom Okružnog suda Za Okrug Primorski Sušak po ZPND čl. 9. st. 1. na 13 mjes. zatvora.

684. BRZIĆ, Milka (Tomo) - rođ. 09.10.1921. u Zadru. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Zadar po ZPND čl. 9. t. 1. na 2 god. zatvora.

685. BUCIĆ, Cecilia (Ivan) - rođ. 05.02.1912. u Cikava. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda za Grad Zagreb po ZPND čl. 3. t. 3. i 6. na 20 mjes. zatvora.

686. BUČEVIĆ, Marija (Mijo) - rođ. 01.01.1923., Utare Donje. Osuđ. 1945. presudom Div. vojnog suda Split po ZPND čl.11. na 4 god. zatvora.

687. BUČKOVSKI, Eugenija (Jakob) - rođ. 27.07.1911. u Rijeku. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Rijeka po ZPND čl. 3. t. 14. na 10 mjes. zatvora.

688. BUDIĆ, Mijo (Marijan) - rođ. 15.09.1926. u Zavlimu. Osuđ. 1972. presudom Okr. suda Osijek po čl. 174 i 119/3 na 10 mjes. zatvora.

689. BUDIMIR, Ana (Mate) - rođ. 01.01.1926. u Maljkovu. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Srednje Dalmacije po ZPND čl. 3. t. 14. na 8 god. zatvora.

690. BUDIMIR, Ljubica (Dane) - rođ. 01.01.1920. u Zrmanji, Gračac. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 11. na 1 god. zatvora.

691. BUDIŠ, Ivka (Franjo) - rođ. 10.01.1926. u Krapini. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Varaždin po ZPND čl.3.t.14. na 7 god. zatvora.

692. BUDOJEVIĆ, Bara (Blaž) - rođ. 29.05.1914. u Derešani. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda Zagreb po ZPND čl.3.t.14. na 1 god. zatvora.

693. BUJ, Miroslav (Božo) - rođ. 20.05.1935. u Splitu. Osuđ. 21.03.1959. presudom Kotarskog suda Split po KZ čl. 303. st. 1. t. 2. na 8 mjes.18 dana zatvora.

694. BUJANOVIĆ, Anka (Franjo) - rođ. 22.02.1924. u Logaru. Osuđ. 1956. presudom Kotarskog suda Zagreb po KZ čl. 303. na 1 god. i 1 mjes. zatvora.

695. BUJAŠ, Linardo (Ante) - rođ. 01.01.1904. u Šibensku. Osuđ. 1949. presudom Okružnog suda Split po ZPND čl.9. na 2 god. i 6 mjes. zatvora.

Priredio:

Jure KNEZOVIĆ

696. BUKAL, Jana (Franjo) - rođ. 27.12.1901. u Droševcu. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.14. na 20 god. zatvora.

697. BUKOVAC, Danica (Josip) - rođ. 06.11.1907. u Budančevici. Osuđ. 1947. presudom Div. Vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. na 3 god. zatvora.

698. BUKOVČAN, Bara (Ivan) - rođ. 25.05.1902. u Koprivnici. Osuđ. 1946. presudom Okružnoga narodnog suda u Bjelovaru po ZPND čl.3.t.3. na 2 god. zatvora.

699. BUKVIĆ, Manda (Tomo) - rođ. 10.11.1922. u D. Varoši. Osuđ. 1954. presudom Okružnog suda Sl. Požega po ZPND čl. 100. i čl. 117. KZ na 18 mjes. zatvora.

700. BULAT, Dragica (Ivan) - rođ. 21.11.1921. u Brlekovi. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 13. i 14. na 15 god. zatvora.

701. BULIĆ, Marica (Kazimir) - rođ. 20.08.1929. u Palačkovcima, Prnjavor. Osuđ. 1946. po ZPND čl. 3. t. 3. na 7 god. zatvora.

702. BULJAN, Ana (Petar) - rođ. 01.01.1900. u Zagrebu. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Grada Zagreba po ZPND čl.3.t.14. na 2 god. zatvora.

703. BULJETA, Julka (Antun) - rođ. 14.02.1910. u Jablancu, Slunj. Osuđ. 1946. presudom Okružnog suda Zagreb po ZPND čl.3.t.8 i 4.,čl.9,t.2, na 4 god. zatvora.

704. BUNČEC, Marija (Ivan) - rođ. 13.10.1901. u Petrovaradinu. Osuđ. 1946. presudom Okružnog suda Sl. Brod po ZPND čl. 6. na 6 mjes. zatvora.

705. BUNTAK, Kata (Tomo) - rođ. 07.07.1908. u Paki. Osuđ. 1947. presudom Okr.suda Varaždin po ZKPNO čl.3.t.14. na 5 god. zatvora.

706. BUNJEVAC, Eva (Đuro) - rođ. 26.12.1892. u Bašincima. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Sl. Brod po ZPND čl.3.t.14. na 6 mjes. zatvora.

707. BUNJEVAC, Milka (Josip) - rođ. 01.01.1919. u Mrčaju. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Sisak po ZPND čl. 3. t. 14. na 5 god. zatvora.

708. BURA, Perka (Todor) - rođ. 01.01.1928. u Vinkovcima. Osuđ.1952. presudom Kot.suda Slovengradec po čl. 303. na 10 mjes. zatvora.

709. BURG, Marija (Mato) - rođ. 06.10.1902. u Aljmašu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Osijek po UVS čl. 14. na 4 god. zatvora.

710. BURIĆ, Paulina (Mijo) - rođ. 05.03.1926. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 8. t. 1. na kaznu zatvora.

711. BURTOVIĆ, URICA () - rođ. 18.03.1929. u Milni, Brač. Osuđ. 1948. presudom Okr. suda Split po ZPND čl. 9. na 18 mjes. zatvora.

712. BUSAK, Jana (Tomo) - rođ. 01.01.1904. u Štefanki, Vrginmost. Osuđ. 07.07.1949. presudom Okr. suda Karlovac po ZPND čl.3.t.14. na 1 god. zatvora.

713. BUSEK, Kata (Tomo) - rođ. 01.01.1898. u Štefanki, Vrginmost. Osuđ. 02.07.1949. presudom Okr. suda Karlovac po ZPND čl. 3. t. 3. na 1 god. zatvora.

714. BUŠNJA, Slava (Rudolf) - rođ. 20.11.1914. u Voći Donjoj, Ivanec. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda 9.Div.KNOJ-a po ZPND čl.1.t.2. na 12 god. zatvora.

715. BUTARAC, Ružica (Mate) - rođ. 17.10.1927. u Zagrebu. Osuđ. 15.06.1946. presudom Div. Voj. suda Osijek po ZPND čl. li. na 1 god. zatvora.

716. BUTKOVIĆ, Božena (Marko) - rođ. 01.01.1921. u Ogulinu. Osuđ. 26.05.1945. presudom Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 14. na 10 god. zatvora.

717. BUTKOVIĆ, Katica (Josip) - rođ. 12.03.1914. u Starom Gradu. Osuđ. 13.11.1947. presudom Okružnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 8, 14, 2. I 3. na 1 god. zatvora.

718. BUTKOVIĆ, Mara (Mijo) - rođ. 28.02.1913. u Ogulinu. Osuđ. 09.10.1946. presudom O.S. Karlovac po ZPND čl.3.t.14. na 18 mjes. zatvora.

719. BUTKOVIĆ, Marijana (Luka) - rođ. 03.03.1925. u Bjelovaru. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda Bjelovar po ZPND čl.2,3.t.8. na 12 god. zatvora.

720. BUTKOVIĆ, Nevenka (Blaž) - rođ. 09.10.1924. u Gospiću. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda 4. vojne oblasti Sisak po UVS čl.14. na 5 god. zatvora.

721. BUTKOVIĆ, Reza (Mile) - rođ. 15.11.1925. u Sibinju. Osuđ. 1945. presudom Vrhovnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 7. i čl.11. na 2 god. zatvora.

722. BUTKOVIĆ, Štefanija (Josip) - rođ. 23.12.1921. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda u Zagrebu po ZPND čl. 11. na 4 god. zatvora.

723. BUTORAC, Marijana (Jure) - rođ. 16.07.1901. u Zagrebu. Osuđ. 1947. presudom Div. vojnog suda Zagreb po ZPND čl.3.t.8. na 14 god. zatvora.

724. BUTURAC, Ana (Josip) - rođ. 01.01.1908. Osuđ. presudom Suda za zaštitu nacionalne časti Srba i Hrvata po čl.2.t.4. Odluke na 3 god. zatvora.

725. BUZAR, Ivan (Ilija) - rođ. 01.01.1959. u Drnišu. Osuđ. 1981. presudom Okr. suda Šibenik po KZJ čl. 157. na 5 mjes. zatvora.

726. BUŽAN, Marija (Mate) - rođ. 22.03.1926. u Perci, Buzet. Osuđ. 1949. presudom Okružnog suda Pula zbog ilegalnog prijelaza granice na 15 god. zatvora.

727. CAPAN, Zorka (Josip) - rođ. 29.11.1924. u Varaždinu. Osuđ. 1945. presudom Voj. suda Kotara Grada Zagreba zbog članstva u Ustaškoj mladeži (UVS čl.14.) na 1 god. zatvora.

728. CAPARA, Ana (Franjo) - rođ. 12.04.1911. u Hlebinama, Koprivnica. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Kotara Bjelovar po ZPND čl. 7. i 11. na 2 god. zatvora.

729. CAPARI, Etelka (Josip) - rođ. 05.08.1926. u Kokincu, Bjelovar. Osuđ. 1949. presudom suda u Bjelovar po ZPND čl.3.t.3. na 12 god. zatvora.

730. CAPO, Anica (Pavo) - rođ. 31.12.1923. u Novome Petrovu Polju. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl.3.t.14. na 1 god. zatvora.

731. CAR, Anka (Stjepan) - rođ. 15.06.1923. u Dugoj Resi. Osuđ. 1945. presudom Okružnoga narodnog suda Karlovac po ZPND čl. 11. U SV. 13. t. 3. na 1 god. zatvora.

732. CAREVIĆ, Ana (Nikola) - rođ. 10.06.1897. u Cukovcu. Osuđ. 1948. presudom Okružnog suda Varaždin po ZPND čl.3.t.14. na 5 god. zatvora.

733. CAREVIĆ, Ivanka (Jure) - rođ. 01.01.1918. u Zagreb. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 14. na 1 god. i 6 mjes. zatvora.

734. CAZIN, Anka (Jurica) - rođ. 15.04.1910. u Karlovcu. Osuđ. 1946. presudom Okružnog suda Karlovac po ZPND čl.3.t.14. na 6 god. zatvora.

735. CENIĆ, Smilja (Antun) - rođ. 01.01.1929. u Vinkovcima. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Sl. Brod po ZPND čl.3.t.14. na 6 mjes. zatvora.

736. CEPETIĆ, Magda (Stjepan) - rođ. 01.01.1908. u Novom Virju. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. na 18 mjes. zatvora.

737. CERJAK, Josipa (Molem) - rođ. 10.11.1901. u Zagrebu. Osuđ. 1949. presudom Okružnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 14. na 2 god. zatvora.

738. CEROVSKI, Florentina (Ambrozije) - rođ. 08.09.1914. u Draganovcima, Koprivnica. Osuđ. 1945. presudom po ZPND čl. 11. na 10 god. zatvora.

739. CERTA, Ana (Šimun) - rođ. 01.01.1926. u Divjevcima, Split. Osuđ. 1948. presudom Okr. suda Split za opće djelo iz KZ. čl. 62. na 1 god.i 6 mjes. zatvora.

740. CIBANOVIĆ, Dragica (Pero) - rođ. 05.04.1926. u Alilovci, Požega. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Osijek po ZPND čl. 11. na 1 god. zatvora.

741. CICO, Olga (Ivan) - rođ. 23.11.1923. u Bos. Šamcu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Požega po ZPND čl. 9. i 11. na 18 mjes. zatvora.

742. CIGLENEČKI, Jalža (Ivan) - rođ. 28.09.1906. u Lovreće. Osuđ. 1947. presudom Vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. na 5 god. zatvora.

743. CIGLENEČKI, Nada (Albin) - rođ. 01.08.1927. u Krap. Toplicama. Osuđ. 1947. presudom Vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. na 2 god. zatvora.

744. CIHLAR, Valerija (Maks) - rođ. 21.11.1902. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 14. na 15 god. zatvora.

745. CIKAĆ, Zlata (Stjepan) - rođ. 05.04.1925. u Bjelovaru. Osuđ. 1946. presudom Okr. suda Bjelovar zbog izazivanja neraspoloženja protiv narodne vlasti na 6 god. zatvora.

746. CINDRIĆ, Anka (Stipe) - rođ. 01.01.1928. u Kralji. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Karlovac po ZPND čl. 3. t. 14. i 7. na 4 god. zatvora.

747. CINDRIĆ, Jeka (Stipe) - rođ. 01.01.1906. u Trnovočići, Slunj. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Karlovac po ZPND čl.3.t.14,7. na 3 god. zatvora.

748. CINDRIĆ, Kata (Stipe) - rođ. 15.05.1922. u Kralji. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Karlovac po ZPND čl.3.t.14. na 6 god. zatvora.

749. CINDRIĆ, Ružica (Josip) - rođ. 15.02.1913. u Osijeku. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl. 3.t.3. na 6 god. zatvora.

750. CINDRO, Ksenija (Mihovil) - rođ. 28.12.1912. u Splitu. Osuđ. 1945. presudom Suda za zašt.nac. časti radi umjetničke surad.s neprijateljem na 4 god. zatvora.

751. CINDRO, Ljubica (Pavle) - rođ. 01.01.1900. u Splitu. Osuđ. 1945. presudom suda Za zašt. nac. časti Sred.Dalmacije po čl.2.t.9.i 1. na 8 god. zatvora.

752. CINDRO, Mira (Mimovil) - rođ. 01.01.1923. u Splitu. Osuđ. 11.06.1945. presudom Nar. Okr. suda Dalmacije po Zak.o zašt.nac.časti čl.2.t.3, na 6 god. zatvora.

753. CINGULA, Katica (Stjepan) - rođ. 01.01.1894. u Grabovcu. Osuđ. 1946. presudom Okružnoga narodnog suda Zagreb po ZPND čl.3.t.3. na 2 god. zatvora.

754. CINZEK, Marija (Josip) - rođ. 19.04.1923. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Kotara Zagreb. po ZPND čl. 9. t. 1. i čl. 11. na 3 god. zatvora.

755. CIPRIĆ, Ljubica (Nikola) - rođ. 01.01.1925. u Ljubuškom. Osuđ. 1948. presudom Okr. suda Sl. Brod po ZPND čl. 3. t. 7. na 1 god. zatvora.

756. CIPRIĆ, Marija (Josip) - rođ. 01.01.1920. u Lonji. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Daruvar po ZPND čl.3.t.3. na 5 god. zatvora.

757. CIZERLIN, Ljerka (Albin) - rođ. 21.04.1926. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 11. na 2 god. zatvora.

758. COLJAK, Tereza (Antun) - rođ. 01.01.1906. u Ravanskoj Kaprili. Osuđ. 1947. presudom Div. vojnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.14. na 3 god. zatvora.

759. CONJAK, Manda (Mile) - rođ. 24.09.1924. u Saborskom. Osuđ. 1947. presudom Okr.suda Karlovac po ZPND čl. 3. t. 14. na 5 god. zatvora.

760. CRNAK, Kata (Martin) - rođ. 12.10.1924. u Burbici. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Bjelovar po čl. 3. t. 14. na 3 god. zatvora.

761. CRNČIĆ, Barica (Stjepan) - rođ. 01.01.1926. u Paki, Novi Marof. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 11. na 4 god. zatvora.

762. CRNČIĆ, Dora (Janko) - rođ. 06.01.1919. u Vinarcu, Bjelovar. Osuđ. 1947. presudom Okružnog Narodnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.7.i 14. na 3 god. zatvora.

763. CRNEK, Eva (Martin) - rođ. 01.01.1919. u Burbe, Bjelovar. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t.14 na 10 god. zatvora.

764. CRNKO, Marija (Tomo) - rođ. 11.06.1993. u Vinici, Varaždin. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. i čl. 8. st. 2. na 5 god. zatvora.

765. CRNKOVIĆ, Ana (Ivan) - rođ. 21.03.1921. u Mosinu Selu, Daruvar. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Daruvar po ZPND čl. 3. t. 14. na 14 mjes. zatvora.

766. CRNKOVIĆ, Bara (Stjepan) - rođ. 19.03.1921. u Lukovu. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Bjelovar po čl. VEZA S KRIŽARIMA na 8 mjes. zatvora.

767. CRNKOVIĆ, Dragica (Tomo) - rođ. 01.01.1928. u Sl. Brod. Osuđ. 1945. presudom Okr. Nar. suda Brod po ZPND čl. 9. t. 1. na 15 god. zatvora.

768. CRNKOVIĆ, Eda (Josip) - rođ. 18.06.1934. u Kuti. Osuđ. 1952. presudom Okružnog suda II Maribor po KZ čl. 303. st. 1. na 8 mjes. zatvora.

769. CRNKOVIĆ, Jelica (Stjepan) - rođ. 28.01.1915. u Višnjici. Osuđ. 1947. presudom Divizijski Vojnog suda Bjelovar po čl. 3. t. 4. na 6 god. zatvora.

770. CRNJAK, Blanka (Franjo) - rođ. 23.04.1930. u Karlovcu. Osuđ. 1954. presudom Okružnog suda Zabreb zbog neprijateljske propagande na 10 mjes. zatvora.

771. CRNJAK, Drasica (Mato) - rođ. 18.07.1930. u Garešnici. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 14. na 1 god. zatvora.

772. CRNJAK, Kata (Andro) - rod. 18.03.1882. u Bolči. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.14. na 1 god. zatvora.

773. CRNJAK, Mara (Nikola) - rođ. 01.01.1895. u Garešnici. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 14. na 1 god. zatvora.

774. CRNJAK, Sofija (Jakob) - rođ. 24.04.1891. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 14. na 3 god. zatvora.

775. CUCULIĆ, Josipa (Albert) - rođ. 15.08.1927. u Skrljevu, Rijeka. Osuđ. 05.05.1952. presudom Kotarskog suda Rijeka po KZ čl. 303 na 1 god. i 2 mjes. zatvora.

776. CVANIĆ, Zdenka (Nikola) - rod. 22.08.1903. u Vinkovcima. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Osijek po UVS čl.13. na 7 god. zatvora.

777. CVEK, Milka (Ivan) - rođ. 08.02.1923. u Trnovcu. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Bjelovar po ZPND čl.3.t.14. na 10 god. zatvora.

778. CVETAN, Ema (Ivan) - rođ. 16.01.1929. u Lovrenjskoj Dragi. Osuđ. 1953. presudom Okružnog suda Rijeka po KZ čl. 303. st. 1.i 2. na 8 mjes. zatvora.

779. CVETKOVIĆ, Vera (Pavao) - rođ. 22.07.1927. u Osijeku. Osuđ. 1945. presudom suda Nac. Časti H i S po čl.2.t.9. na 6 mjes. zatvora.

780. CVETLAR, Vera (Stjepan) - rođ. 14.10.1926. u Donjoj Zelini, Sv. Ivan Zelina. Osuđ. 1954. presudom Kotarskog suda Radovljica po KZ čl. 303. st. 1 na 7 mjes. zatvora.

781. CVETNIĆ, Branka (Franjo) - rođ. 01.01.1908. u Ogulinu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Ogulin V. Pod. po UVS čl.14. na 2 god. zatvora.

782. CVETOVEC, Mara (Petar) - rođ. 23.05.1902. u Burbecu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Vojne oblasti Zagreb po UVS čl.14. na 10 god. zatvora.

783. CVITANOVIĆ, Vida (Franjo) - rođ. 01.01.1910. u Kostanjevcima. Osuđ. 1948. presudom Kotorski suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 3. na 11 mjes. zatvora.

784. CVITKOVIĆ, Anka (Mijo) - rođ. 01.01.1919. u Švici, Otočac. Osuđ. 1947. presudom Div. vojnog suda u Kninu po ZPND čl. 3. t. 14. na 3 god. zatvora.

785. CVITKOVIĆ, Bara (Lovro) - rođ. 25.10.1897. u Labevcu, Karlovac. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl.3.t.14. na 1 god. zatvora.

786. CVJETINOVIĆ, Dragica (Josip) - rođ. 31.10.1907. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda za Grad Zagreb po ZPND čl.3.t.3. na 3 god. zatvora.

787. ČAČIĆ, Tilda (Šino) - rođ. 15.12.1925. u Vinkovcima. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl. 11. na 2 god. zatvora.

788. ČAČIĆ, Zora (Ivan) - rođ. 05.02.1894. u Zagreb. Osuđ. 1945. presudom Komande Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 14, na 18 mjes. zatvora.

789. ČALETA, Karitoza (Jakob) - rođ. 23.09.1919. u Kabelići, Sinj. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Osijek po UVS čl. 14 na 6 god. zatvora.

790. ČALJKUŠIĆ, Anda (Ante) - rođ. 01.01.1919. u Opencima-Lovreć, Imotski. Osuđ. 1948. presudom Okr. suda Split po ZPND čl. 3. t. 14. na 1 god. i 6 mjes. zatvora.

791. ČAMIĆ, Ankica (Tomo) - rođ. 01.01.1927. u Gospicu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda 4. Vojne oblasti zbog pomaganja ustaša na 4 god. zatvora.

792. ČANIĆ, Andelka (Milan) - rođ. 01.01.1927. u Gospicu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Gospic po UVS čl.14. na 4 god. zatvora.

793. ČANIĆ, Elza (Ivan) - rođ. 01.01.1927. u Sl. Brodu, Osuđ. 1945. presudom ONS Sl. Brod po ZPND čl.9.t.1. na 15 god. zatvora.

794. ČANIĆ, Vera (Nikola) - rođ. 01.01.1926. u Vrhovinama. Osuđ. 1950. presudom Vojnog suda Split po ZPND čl. 3. t. 3. na 3 god. i 3 mjes. zatvora.

795. ČANTOŠ, Nada (Franjo) - rođ. 20.08.1920. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 9, t. 1 i 2. čl. 11. na 3 god. zatvora.

796. ČARUBDŽIĆ, Marija (Adam) - rođ. 10.03.1898. u Vukovaru. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Osijek po ZPND čl.3.t.3, na 1 god. zatvora.

797. ČAVČIĆ, LJUBICA (Mišo) - rođ. 01.01.1922. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po UVS čl. 13. i 14, na 2 god. zatvora.

798. ČAVKA, Ankica (Paša) - rođ. 01.01.1891. u Smokvicama, Drniš. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Split po ZPND čl.11. na 4 god. zatvora.

799. ČEAK, Kata (Antun) - rođ. 01.01.1899. u Petrinji. Osuđ. 1947. presudom Okružnog suda Sisak po ZPND čl. 3. t. 14. na 5 god. zatvora.

800. ČENGIĆ, Ivan (Jure) - rođ. 01.01.1928. u Gramočniku. Osuđ. 1974. presudom Opć. suda Sl. Brod po 119/3 na 4 mjes. zatvora.

801. ČENGIĆ, Katica (Marko) - rođ. 26.04.1923. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 8, t. 1. čl. 11. na 7 god. zatvora.

802. ČENGIĆ, Manda (Ivan) - rođ. 01.01.1916. u Zagrebu. Osuđ. 1946. presudom Div. vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 11 na 1 god. zatvora.

803. ČERNIK, Milba (Ivan) - rođ. 01.01.1892. u Županji. Osuđ. 1945. presudom Osnovnog suda za zaštitu nar. časti Hrvata i Srba po čl. 2. t. 1. na 1 god. zatvora.

804. ČEŠKOVIĆ, Ivanka (Ivan) - rođ. 15.09.1922. u Karlovcu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda VIII Udarne

Divizije JA po ZPND čl. 8.1.1,2., čl. 13.t.1. na 1 god. zatvora.

805. ČEŠKOVIĆ, Nada (Ivan) - rođ. 27.11.1927. u Karlovac. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda VIII Udarne Divizije JA po ZPND čl. 8.1.1,2., čl. 13.t.1. na 1 god. zatvora.

806. ČIZMAZIJA, Edviga (Andrija) - rođ. 28.12.1919. u Osijeku. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Osijek po UVS čl. 14, na 6 mjes. zatvora.

807. ČLEKOVIĆ, Marija (Fridrih) - rođ. 02.12.1913. u Novoj Crkvi, Celje. Osuđ. 1950. presudom Okr. suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 7. na 3 god. zatvora.

808. ČOLAKOVAC, Marta (Josip) - rođ. 13.06.1924. u Gradištu. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl. 3. t. 14. na 2 god. zatvora.

809. ČOLAKOVIĆ, Katica (Ivan) - rođ. 18.10.1927. u Vinkovcima. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Sl. Brod po ZPND čl. 3, t. 14. na 2 god. i 6 mjes. zatvora.

810. ČOLAKOVIĆ, Marica (Antun) - rođ. 20.02.1927. u Vinkovcima. Osuđ. 1947. presudom Okr. suda Sl. Brod po ZPND čl. 3. t. 14, na 2 god. i 6 mjes. zatvora.

811. ČOLIK, Rozika (Stjepan) - rođ. 28.12.1925. u Vukovaru. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl.9.st.2. na 1 god. zatvora.

812. ČONJEVAC, Neda (Ladislav) - rođ. 20.09.1921. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Div. vojnog suda Zagreb po ZPND čl. 3. t. 7, čl. 11. na 18 mjes. zatvora.

813. ČOP, Ankica (Matija) - rođ. 19.02.1924. u Velikom Rastovcu. Osuđ. 1946. presudom Div. Vojnog suda Osijek po ZPND čl.3.t.3. na 12 god. zatvora.

814. ČORIĆ, Ilija (Milan) - rođ. 11.03.1925. u Zagrebu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Zagreb po čl.3.t.8, čl.3.t.7. na 13 god. zatvora.

815. ČOSTIĆ, Fani (Josip) - rođ. 01.01.1912. u Puli. Osuđ. 1949. presudom Kotorskog suda Pula po ZPND čl. 3. t. 3, na 3 god. zatvora.

816. ČOTI, Agneza (Franje) - rođ. 22.08.1922. u Laslovu. Osuđ. 1946. presudom Okružnog Narodnog suda Osijek po ZPND čl.3. t.4. na 14 mjes. zatvora.

817. ČOTI, Marija (Martin) - rođ. 01.01.1911. u Cetingradu. Osuđ. 1948. presudom Vojnog suda Osijek po UVS čl. 14. na 18 mjes. zatvora.

818. ČOVIĆ, Ljerka (Stjepan) - rođ. 16.05.1894. u Lovinčcu. Osuđ. 1948. presudom Okružnog suda Zagreb po ZPND čl. 10. na 1 god. zatvora.

819. ČRETNJIĆ, Bara (Stjepan) - rođ. 16.04.1919. u Čreti, Varaždin. Osuđ. 1947. presudom Vojnog suda Bjelovar po ZPND čl. 3. t. 14. na 1 god. zatvora.

820. ČRNJA, Marija (Ivan) - rođ. 08.12.1910. u Jakopovcu. Osuđ. 1945. presudom Vojnog suda Vojne Oblasti Zagreb po čl.14. na 15 god. zatvora.

(nastaviti će se)

IZLOŽBA ISELJENIČKOG TISKA

Slijedeći jednu dobru tradiciju o prikazu iseljeničkog tiska započetu 1989., Nacionalna i sveučilišna knjižnica se krajem prošle godine predstavila petom izložbom koja pripada spomenutom

Pi{e}:

Zorka ZANE

obradili publikacije u uvaženom časopisu "Croatia press", zatim Jakša Kušan, Jure G. Prpić, Ante Ciliga, Josip Aleksić, Boris Petrovchich, Bogdan Radica, Ivan Džeba, Ivan Miletić, Viktor Makar, Marko Sinović, Milan Blažeković, Adam S. Eterovich, Branimir Anzulović i dr.

Četvrta izložba predstavlja "Stoljeće hrvatske knjige u iseljeništvu, 1900 - 2000", iz studenog 2001., s izloženih 276 najznačajnijih knjiga, pa je druga iz te serije ova izložba periodike.

Iako je predstavljen tek dio (doduše veći), naše znanje o izdavačkoj djelatnosti Hrvata izvan svojih etničkih i državnih granica znatno se proširilo i upotpunilo.

Iz predočenog materijala lako je zaključiti da je i ta značajna aktivnost prolazila svoje faze koje se mogu podijeliti na dva osnovna dijela. Prvoj pripadaju glasila i kalendari iz doba dok su na{ i iseljenici jo{ uvijek podanici Austrougarske Monarhije. Njihova osnovna zna~ajka je odre|ena ~uvanjem sje}anja

HRVATSKA REVIIJA

LA REVISTA CROATA

GODIŠNJE PRVO — AÑO PRIMERO

1951

Urednici - redactores

ANTUN BONIFACIĆ

VINKO NIKOLIĆ

BUENOS AIRES, 1951

Imprenta "DORREGO", Dorrego 1102, Buenos Aires, Argentina

GÜTEBORG, VELJAČA 1973 BROJ 1. godina 3.

HRVATSKI RADNIK

KROATISKA ARBETAREN
KROATISCHE ARBEITER
THE CROAT WORKERTRAVAILLEUR CROATE
TRABALHADOR CROATA
OBRERO CROATAOTAC DOMOVINE DR. ANTE STARČEVIĆ
STO I PEDESETA GODISNICA RODJEWA

"HRVATSKI RADNIK"-pišu i izdaju hrvatski radnici!!! Cijena: 0,50US-dolar,
25DM, 2,50kr, 25FF. ostale sjenile u odgovarajućoj valutni. Ručopisi se ne vradaju-puštarina
plađena u gotovini.

na rodni kraj koji tada jo{ nije shva}en kao jasna državno-teritorijalna jedinica. Njihov sadržaj odre|uju dakle dvije teme: prva je vjerska (izdava~i su župe), a druga zavi~ajna. I dok oko konfesionalnog odre|enja i nema suvi{e problema, jer je vjerski identitet odre|en katolicizmom (tada se nije, uostalom kao ni danas suvi{e razbijala glava oko pitanja može li Hrvat, osobito onaj kojeg se smatra "dobrim", biti i pripadnik neke druge konfesije), pri odre|enju i ome|enu tla po~ele su neprilike koje mnogi nisu dugo uspjeli shvatiti a kamo ih logi~no i u politi~kom smislu produktivno rije{iti. Bilo je to doba *lanzmanstva*, pa su tako imena pokrajina predstavljala identitet pojedinaca. Ovaj kampanilizam bio je djelomice shvatljiv jer malo je tko od tih na{ih pionira stranstvovanja i glodanja tvrdoga iseljeni~kog kru{ca bio spreman vjerovati da mu austrougarska putovnica odre|uje nacionalno podrijetlo i emocionalnu pripadnost koja je tada bila jasno ome|ena tek jezikom i djelomice vjerskom pripadno{ju. To je razdoblje možda jo{ i danas najbolje odre|eno nekim pjesmama **Silvija Strahimira Kranj~evi}a**.

Odbijajući ovakvo odre|enje name~ala se potreba da se nađe neko drugo

bliže, logično pravom stanju stvari. Izlaz je otvoren u prihvatanju južnoslavenske ideje koja je rezultirala isprva idealistički shvaćenim jugoslavenstvom, koje je isparilo onog trenutka kada se jedna idealizacija pretvorila u zbilju.

Ovo otrežnjenje bilo je vrlo važno ali ne i za sve koji su spomenuto ideju zagovarali bezbolno, pogotovo kada je šestosiječanska diktatura postala domovinska zbilja.

Poslije pucnjeva u Marseilleu dio ekonomskе emigracije prihvata novu političku realnost, što se može pratiti na stranicama mnogih izloženih časopisa. Ranija nacionalna neodređenost često određena pokrajinskom pripadnošću i idejom da smo si *lanmani* nečeg o

čijem se imenu nije jednostavno dogovoriti, počinje se oblikovati na novi način. Ekonomsko siromaštvo koje je Hrvate natjeralo na put u daleke i uglavnom samo na papiru obećane zemlje, tražilo je nove definicije. Odjednom su pojedinci i cijele skupine shvatili, da pitanje izbjeglišta nije tek puko gospodarsko i materijalno pitanje, nego da je riječ o problematici u čijem se nazivniku najčešće kriju problemi vezani uz politički položaj Hrvata i Hrvatske u okvirima novonastale Jugoslavije. Mislimi na rodni kraj postaje mnogo komplikiranije, jer zahtijeva neka nova određenja među kojima ono ideološko i nije najbeznačajnije.

Od smrtnog ranjavanja **Stjepana Radića** u Skupštini i čina odmazde u Marseillesu nastaje novo razdoblje koje u redove

emigracije uvodi nove podjele, ali otkriva realnu mogućnost da hrvatski iseljenik može utjecati na stanje u domovini ne samo svojim novčanim pošiljkama nego i pomaganjem onih koji se s postojećim stanjem u "starom kraju" nisu politički mirili.

Tako se malo po malo na stranicama tih glasila otkrivaju ideje sindikalizma i zahtjeva da se socijalna pravda ne dijeli kao milost nego da predstavlja temeljno ljudsko pravo. Gledano kroz oči ideoloških formacija koje su bile slične onima u domovini, valja reći da su lijevi i desni vrlo često zauzimali vrlo slične pozicije, iako nije nikada uspostavljena prava koalicija. Tako uoči drugog svjetskog rata američki Hrvati potpomažu izdavanje jedne eminentne političke knjige **Mile Budaka** a kanadski tiskaju knjigu **Augusta Cesarca**, dakle autora koji su u domovini tada nepoželjne osobe, oba su na leđima imali sudbinu političkih uznika.

Nažalost, ove misli nije bilo moguće posve provjeriti konkretnim tekstovima, jer je riječ o izložbi na kojoj se djela mogu vidjeti ali ne i čitati, međutim, bili bismo sretniji da su ovaj posao već uradili, a nisu obavili hrvatski povjesničari.

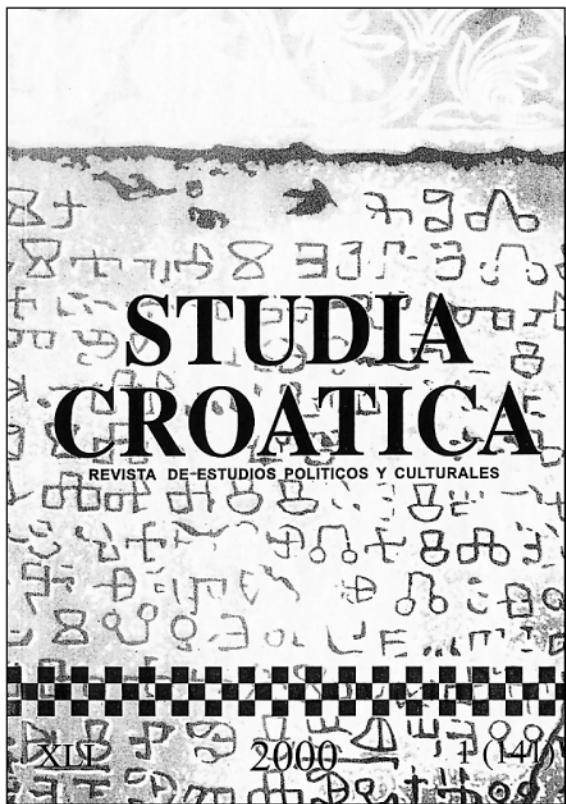
JOURNAL OF

CROATIAN STUDIES

INDEX

VOLUMES I-XXX (1960-1989)

ANNUAL REVIEW OF THE CROATIAN ACADEMY OF AMERICA, INC.
NEW YORK, NY

Treća etapa povijesti hrvatskog izbjegličkog tiska počinje krajem rata i bujanjem političke emigracije, masovnim izbjeglištvom Hrvata, koji su spašavali gole živote i koja se odjednom pretvorila i u socijalnu emigraciju, pa su tijekom godina mnogi od eminentnih političara ne samo mijenjali svoje pozicije, nego su i tražeći bolje uvjete djelovanja mijenjali ne samo države nego i kontinente na kojima su živjeli i društveno djelovali. To je razdoblje najbogatije publicističkom djelatnošću i čitavo to vrijeme još uvijek dominiraju tzv. konvencionalni izvori, a među njima na prvom su mjestu periodične publikacije, časopisi i drugi izvori, jer su oni bili jedan od najvažnijih izvora saopćenja informacija.

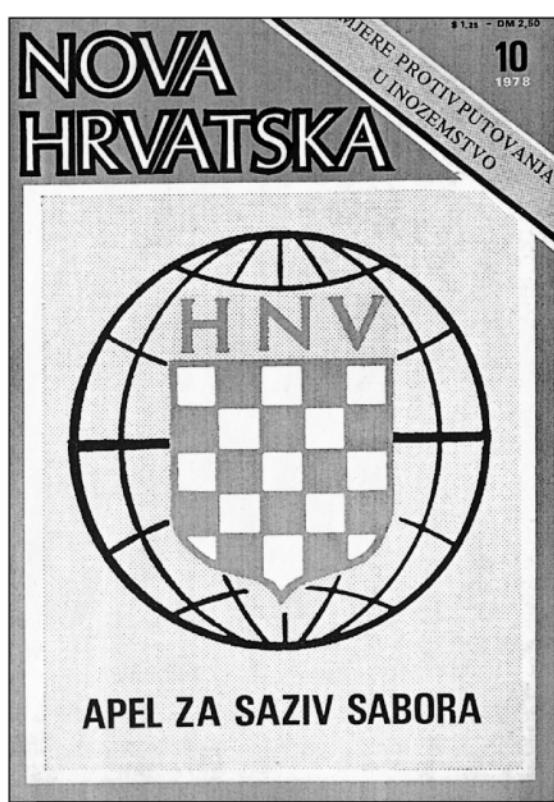
Pojavila se **Hrvatska revija** (urednici **Antun Bonifačić** i **Vinko Nikolić**), koja izlazi od 1951. do 1990. **Novu Hrvatsku** stvorio je **Jakša Kušan**; sa skupinom mladih izbjeglica pokrenuo je 1959. taj nezavisni mjesecnik, koji je od 1974. izlazio kao dvotjednik o čemu je objavio i knjigu "Bitka za Novu Hrvatsku" (2000.). Djelovala je **Danica**, niz gla-

sila katoličkih misija i župa, **Journal of Croatian Studies** (ed. J. Jareb i K. Mirth), kao i niz drugih prikazanih u katalogu. Otpriklje na od 400 naslova primjenjeni su kriteriji kao i kod izložbe knjiga; nastojalo se da na izložbi budu zastupljene periodične publikacije sa svih kontinenata, a neki časopisi predstavljeni su kao kuriozitet, s obzirom na mjesto gdje su nastali.

Očekujemo najavljeni katalog cijelokupnog fonda hrvatske iseljeničke periodike.

Možda koju treba reći i o budućnosti hrvatskog tiska u dijaspori. Ona nije nimalo obećavajuća. Internet i satelitska TV omogućavaju bolju obaviještenost o zbivanjima u "starom kraju", ali istodobno će nažalost sve manje vijesti o njima dopirati u Hrvatsku.

I na kraju, ovu izložbu doživljavam kao izazov koji su bibliotekari prihvatali i realizirali, a sada je obveza na leđima povjesničara, da proučavaju i obrazlažu, no prema onome što su do sada uradili na tom području ne vjerujem da su još za takvu obvezu spremni.

POSTILLON D'AMOUR

*Često tako na papiru
napišem krišom tvoje ime.
Za čas kroz maštu kô vodoskoci
iskoče za te skrite rime.*

*Sve ti iskažem, sav se otvorim
- mladi utopljenik na anatomskom
stolu.
Kad netko pridje papir izgužvam
i opet sam bezdan u svome bolu.*

TOMISLAV PEĆARINA
1948.

U MENI I U TEBI

*U meni i u tebi
u nâmi čověk spí
svěma nân srce krčo
kry krez žèle protěče
i dán ēsti svěče.*

*Áriju díšemo ēstu
mlíko máterino smo cěcali
sřza je gôrka
u tvômu i mômu řku
vríme nân svěma křpo
jâmu dumbňku.*

*Svít je môj i tvôj
i súnce i zvídé i měsec
i nčbo prcz krája
i no město di se
môre i nčbo dótîcu
svěma Bôg nân je dâ sręču.*

*... a tî nčsritni žběru
prevrší si svrkú měru
gříš tůju věru
i pějěš r̄misto vîna
kry crljenu svěma.*

*Sěti se i ti češ křj i já
mrtvo tîlo běti
u mrzlon grňbu sánjâti.*

*Pâ ča ti sve to triba?,
ka če nân dňsta běti
dvâ gnjila pajôla
lumín, upáljená svíča
u grňbu dumiděca
i zvûn mrtvi ča brčca.*

*Čověče prâh si
i prâh češ nřvik běti.*

**Tomislav Maričić
Kuključanin**

KRILNIK JURE FRANCETIĆ U SPOMEN 60. OBLJETNICE SMRTI

Braniteljska udruga Uzdanica 90 potaknula je obilježavanje junačke smrti najopjevajnjega hrvatskog borca za slobodu u 20. stoljeću, pukovnika Hrvatskih oružanih snaga **Jure Francetića**, koja se zbila na dan 27. prosinca 1942.. Pozivu su se odazvale i druge udruge između kojih ističemo Hrvatski obrambeni red i Hrvatsko društvo političkih zatvorenika. Na Mirogoju je bilo groblje palih hrvatskih branitelja koje su po nalogu Komunističke partije, koji nosi podpis **Vicka Krstulovića**, preorale komunističke horde i posadile drveće. Godinama dolaze poštovatelji i rodbina na taj tužni dio Mirogoja i oko stabala izraslih iz ustaških kostiju omotavaju hrvatske trobojnice i pale svijeće. Danas je tamo položen vjenac i cvijeće u spomen na hrvatskog viteza kojemu se za grob ne zna.

Predsjednik Uzdanice 90, **Anto Jurendić**, istaknuvši da je Jure bio samo hrvatski vojnik u službi obrane svoga naroda od četništva i bezbožnoga komunizma, te da se o tome hrvatskom časniku u okružju Uzdanice 90 govorio samo najbolje, obratio se skupu sljedećim riječima:

"I dok je drugim velikim narodima normalno da čuvaju uspomenu na svoje vojnike, kao npr. njemački narod na generala Erwina Rommela i druge, dotle hrvatski narod ne zna ni groba svojih časnika, kojih se i danas, nakon tolikih desetljeća, plaše izdanci neprijatelja

Piše:

Jure KNEZOVIĆ

hrvatskog naroda. Ako igdje ima značenje vojnički obredni pozdrav pokojnicima kada kličemo 's nama su', ond to ima zasigurno u ovom slučaju. Zaista, hrvatski vojnik i branitelj Jure Francetić - s nama je! S nama je to više kada promišljamo o sudbinama nas dragovoljaca Domovinskog rata. Da je kojim slučajem neprijatelj uspio 1991. srušiti hrvatsku državu, ni za naše se grobove ne bi znalo.

A tko je hrvatski vojnik Jure Francetić? Sin je kršne Like rođen 3. srpnja 1912. u Prozoru kod Otočca. Čista hrvatska kořenika. Ispit zrelosti položio je na Gradskoj višoj realnoj gimnaziji u Karlovcu 1931. godine. Pravni fakultet upisuje u Zagrebu 1932. godine, ali mu 'Sud za zaštitu države', zbog njegova nacionalnoga rada na fakultetu, ne dopušta završiti studij. Biva interniran, zatvaran i na koncu mora bježati u inozemstvo. U travnju 1933. u logoru Borgotaro (Italija) polaže ustašku prisegu na vjernost Bogu, hrvatskom narodu i Poglavniku. Nakon toga polaže vojnički ispit pred vojničkim povjerenstvom ustaša emigranata a pred predsjedateljem pukovnikom **Duićem**, te postaje vojni izobrazitelj ustaša-emigranata u logoru Janka Puszta u Madžarskoj.

Obuhvaćen kraljevskom amnestijom hrvatskih emigranata vraća se 1937. u Domovinu i nastavlja studij. Ponovno slični problemi s diktatorskom državom, ponovno interniranje u Liku i poziv u kraljevsku vojsku, gdje zbog svog znanja dobiva čin pričuvnog časnika, koji mu nakon odsluženja vojske, poradi nastavka njegova rada na nacionalnom polju, oduzimaju. U Zagrebu je primio mjesto upravitelja sanatorija Merkur gdje se dugo ne zadržava, jer je opet interniran na 3 godine izvan Zagreba. Boravi u svojoj rodnoj Lici, odakle ga vojne vlasti pozivaju da se javi 'komandi' u Beograd. S putnom kartom u 'komandu', naslutivši što mu se spremia, od Zagreba nastavlja put prema Austriji gdje se sklonio u Grazu i tu dočekao dan slobode 10. travnja 1941. i proglašenje Nezavisne Države Hrvatske.

Ratni put. Po obnovi hrvatske države biva ustaški nadporučnik Jure Francetić imenovan povjerenikom za Bosnu. Tada u Sarajevu ustrojava prvu bojnu od kršnih hrvatskih mladića - dragovoljaca, koja će kasnije postati temeljem 'Crne legije'. Srbi su i u to vrijeme činili strašna zvjerstva nad nezaštićenim hrvatskim narodom, posebno u istočnoj Bosni. On shvaća povjesni trenutak i poziva sve poštene momke da stanu uza nj. Iz istočne Bosne i Sarajeva hrle mladići. Počinje obuka i vojnička izobrazba. U jednome državnom skladištu pronalazi dovoljno tkanine, ali samo crne boje, od čega im kroji vojne odore. Tako su po tim odorama dobili u narodu naziv 'crnci', a od neprijatelja u znak poštovanja 'Crna legija'.

Kreću preko Romanije prema rijeci Drini. Potiskuju neprijatelje i unose kaos među njih. Izbivši na povjesnu granicu, protjeruju neprijatelja preko Drine, te razdjeljnice istočne i zapadne civilizacije i uljudbe. U ovome vojnom pohodu, tada već satnik Francetić, sa samo 1200 hrvatskih vojnika ali dobro uvježbanih i psihofizički spremnih za sve napore, suvremenom taktilom gerilskog ratovanja koju je tako dobro izučio u logorima u emigraciji, porazio je četničke i komunističke snage, te stavio pod nadzor istočnu hrvatsku granicu. Visoka vojnička stega, moral i poštjenje bile su odlike svakog dragovoljca u 'Legiji', a odanost i geslo 'Svi za jednoga - jedan za sve' te zapovijed 'Za mnom', bile su

Anto Jurendić, predsjednik udruge "Uzdanica 90"

okosnica djelovanja ovih vojnika, koji su zadobili vojničko poštovanje i neprijatelja.

Nakon toga, tijekom 1941. biva promaknut u čin bojnika, dopukovnika, a zbog zalaganja i rezultata u Bosni odred-bom Poglavnika od 24. lipnja 1942. promaknut je u čin pukovnika. Mjesec dana kasnije imenovan je zapovjednikom stajačih djelatnih sdrugova Ustaške vojnica.

Predsjednik HDPZ-a polaže buket ruža

Pogibija. Početkom prosinca 1942. pukovnik Francetić pozvan je u Zagreb gdje dobiva zapovijed da preuzme zapovjedništvo nad postrojbama HOS-a u Lici. U izvršenje svoje vojničke dužnosti kreće pukovnik Francetić 22. prosinca 1942. zrakoplovom. Zbog kvara zrakoplova, kojim je upravljao zastavnik **Mijo Abičić**, morali su prizemljiti u blizini sela Močila kod Slunja, gdje su se tada nalazili partizani, koji su ovaj manevar uočili. Žurno onesposobljavaju zrakoplov te kreću prema obližnjoj šumi. Locirani od veće skupine partizana bivaju napadnuti. Zastavnik Abičić biva ranjen. Jure mu priskače u pomoć te i sam biva ranjen u trbu. Ipak, štedeći svaki metak brane se zasipani vatrom iz šume. Kad je potrošen i posljednji metak, pukovnik Francetić onesposobljava svoju strojnicu i samokres.

Vidjevši da su hrvatski časnici ranjeni i bez streljiva, partizani zajedno s novo-pridošlim seljacima opkoljavaju ih. Napadnuti od gomile, ranjeni i bez

mogućnosti obrane, zadobivaju teške rane, a sam Jure oko pet udaraca sjekirom. Kada netko od partizana shvaća da se radi o visokom časniku i prepoznaće Juru, odvoze ih, onako izranjenje i izudarane u Slunj, gdje im rane podvezuju. U župni dvor smješteni su 23. prosinca, gdje Jure povremeno dolazi k svijesti. Čuvši razgovor partizanskih oficira kako nastoje zalječiti da bi ga razmijenili za sve zarobljene komuniste, noću sam trga svoje povoje. Umro je iskrvarivši 27. prosinca 1942. Sutradan je tijelo pukovnika Jure Francetića stavljeno u lijes i odvezeno u nepoznatom smjeru.

Odlikanja. Za borbe i učinak u istočnoj Hrvatskoj odlikovan je 10. travnja 1943. Zlatnom kolajnom Poglavnika Ante Pavelića, za hrabrost s pravom na naslov Viteza, a također posthumno dodijeljen mu je čin: krilnik Hrvatskih oružanih snaga. Krilnik - Vitez Jure Francetić s nama je!"

Nazočni su prihvatali vojnički pozdrav i složno odgovorili: S nama je!

Bože, kolike žrtve podnosi hrvatski narod, a za grob im se ne zna. Ni ovim junacima iz čijih kostiju i mesa iznikoša ova stabla ne zna se imena, a imena sigurno stoje zapisana i pohranjena. Nad njima je prekršeno međunarodno pravo i svi običaji civiliziranog čovječanstva, a to duhovne nasljednike komunističkih hordi ne uzbuduje, nego javno proglašavaju i Juru i ostale borce za Nezavisnu Državu Hrvatsku zločincima i to nekažnjeno čine neprestano.

Predsjednik HOR-a Branimir Petener podsjetio je biranim riječima na časnu uspomenu viteza Jure Francetića, završivši riječima: "Mučeniče, viteže Zdruga i Bratstva, počivaj u miru Božjem pa s Neba Gospodnjeg bdij nad Hrvatskom i nad svima, koji Ti se djelom pridružuju!"

Predsjednik HDPZ-a istakao je da suprotno optužbama zagriženih komunista tipa **Ninića**, svjedočanstvo našeg člana **fra Kozine** iz zatvora u Stolcu, govori kako su Juru Francetića u istočnoj Bosni, zbog njegove pravednosti, i četnici poštivali. Tako je jedan četnik na odsluženju svoje kazne s našem fra Kozinom govorio da bi Jure Francetić, dok je bio u istočnoj Bosni, vratio oteto i muslimanu i Srbinu, pa da je on tamo ostao ne bi njima trebao ni **Draža** ni **Tito**. Zašto neprijatelji hrvatske samostojnosti nisu u mogućnosti objektivno govoriti čak ni o žrtvama?

Kamion

Trkom iz općinske zgrade.

Kamion

bez cerade.

Prepun ljudi.

Žene

i muškarci.

Sjede na klipi.

Zora rudi.

Tijelom

prolaze

žmarci.

*Pogled sjajni
i tupi.*

Žena u rupcu.

*Oči joj plave
gleda*

u mene

bez nade.

*Na livadi
trave*

u rosi.

*Češalj
u bujnoj kosi.*

*Kamion
stane.*

*Stražari
gone.*

Uskrs.

*Zvona
zvone.*

*Na livadi
cvjetnoj
bez riječi.*

*Stražari
bulje u prazno.*

*Parabela
u ruci.*

*I tako sat
u muci*

Hoće li nas?

*Podiže mama
glavu*

i kaže - neće!

*A livada rosna miri i
cvate...*

I opet se kreće.

Višnja Sever

PREDĆIRILOMETODSKO PODRIJETLO GLAGOLJICE I GLAGOLJSKOGA BOGOSLUŽJA (22.)

HRVATSKA JERONIMSKA PREDAJA

Godine 1933. javio se B. P. (BARE POPARIĆ) svojim člankom **Glagolski spomenici medjašnji stupci hrvatske narodnosti objavljenim u Hrvatskoj smotri.** Dokazujući da Istra pripada Hrvatskoj, on piše:

"Odkad su naši oci došli u ove zemlje kao Arijanci, oni nisu prestali da slave Boga na svojem narodnom jeziku. Jerbo, kad su se naši oci odrekli Arijanstva, rimska je Stolica njima ostavila narodni jezik u crkvi, propisavši im tek rimski obred. Naši oci, imajući i svoje narodno pismo, glagolicu, ispisali su tim slovima svoje liturgične knjige, koje su kao najveće svetinje čuvali. Rimu je bilo do toga, da privede naše oce katolicizmu, pa stoga nije htio da izaziva osjetljivost naroda našega u pitanju liturgičnoga jezika. Eto razloga, zašto se u arhivima rimskim ne nalazi nikakva isprava niti glede prelaza naših predaka na katolicizam, niti glede dozvole Svetе Stolice za našu narodnu liturgiju. Sve su to obavili tiho vjerovjesnici, baš onako, kako su našim ocima ostavili netaknute poganske običaje 'badnjaka' i kriesova u ljetnoj suncostaji, kojima su tek oduzeli poganski karakter, namijenivši badnjak slavi Porodjenja Spasiteljeva, a ljetne kriesove slavi Ivana Krstitelja, koji je samo na taj način postao narodni naš Svetac. Usput spominjemo, da se je sve to zbilo koju stotinu godina **prije ss. Ćirila i Metoda.** - Kao i svim zemljama, koje je hrvatski narod naselio, tako i u Istri i spomenutim kvarnerskim otočima, glagolsko-rimska liturgija održala se je tijekom niza stoljeća, a to nam svjedoče nebrojeni pisani na pergameni i u kamenu urezani dokazi. **Ni jedna logika ne može dopustiti, da krajevi u kojima se je glagolica čuvala i sačuvala, i u crkvi i u javno-pravnim ispravama, da ti krajevi mogu pripadati narodu kojega drugoga jezika"** (Hrvatska smotra, I./br. 3., travanj 1933., str. 127.-128.).

Takodjer u **Hrvatskoj smotri** (VI./br. 7.-8., srpanj - kolovoz 1938., str. 337-356.) Bare Poparić je pod punim svojim imenom i prezimenom objavio svoju najvažniju razpravu **O postanku glagolskoga pisma.** "Znanost nije mo-

Piše:

Mato MARČINKO

gla utvrditi", piše on, "da je hrvatski narod bio u bilo kakvom odnosu sa svetom Solunskom Braćom, moravskim Apoštolima, Ćirilom i Metodom. Ipak, bit će tomu kakvih sedam ili osam dece-nija, uprlo se je sa stanovite strane, iz svih sila, da se dokaže kako i Hrvati du-guju svoje pokrštenje, dakle svoju kul-turu, baš tim svetim vjerovjesnicima, kojima se dapače pripisuje izum i glagolske azbuke, kojom su ti vjerovjesnici odmah napisali i prijevode sveti knjiga. - Ta je tvrdnja bila mnogima ugodna, i kao da nije nikomu smetalo, što kod Hrvata ne postoje nikakve uspomene, koje bi takvu tvrdnju opravdale; što u hrvatskim zemljama, sve do polovice prošloga stoljeća (XIX. st.), nije postojala ne samo crkva, već ni kapelica, dapače ni oltar posvećen Moravskim Apostolima, te što narod naš nije nikad pripisivao Svetoj Solunskoj Braći, ili jednom od njih, izum glagol-skih pismena, akoprem se je to pismo održalo **samo** kod Hrvata, i to ne samo u svetim knjigama već i u društvenim us-tanovama. Ali, za onima, koji su prvi utvrdili, da su glagolicu izumili Moravski Apostoli, poveli su se mnogi, malo ili ništa razmišljajući o osnovnosti tako zamašne tvrdnje" (str. 337.).

Tvrđnja o Solunskoj Braći kao izu-miteljima glagolice iskonstruirana je iz nekih vijesti sadržanih u legendi o Svetoj Braći. "Od naših se je ljudi jedva koji usmjelio da izjavi, da se djelovanje svete solunske Braće nas Hrvata nikako ne tiče, budući da su naši oci bili kršteni davno prije nego li su Solunska Braća počela da djeluju u Moravi; ali opet, nisu se nikako našla dvojica Hrvata, koji bi odlučno istakli, kako spada u carstvo priča, pukih priča, ono što nekoje od tih legendi, jedna po drugoj, pripovijedaju o postanku glagolske azbuke, pripisujući dapače taj postanak Božjemu čudu, dok s priznanjem, ako itko, to naša sveta katolička Crkva pos-tupa vrlo oprezno, i onda, dad su ta

čudesa očita, pogotovo kad izgledaju snažna" (str. 337).

Razčlanjujući legende o Ćirilu i Me-todu, Bare Poparić dolazi do ovih zaključaka "s pomoću zdrava razuma, dakle na svjetlu logike":

1. **Legenda italicica**, nastala odmah nakon smrti Ćirila i Metoda, veli samo to, da je Ćiril preveo u jezik Moravljan Evandjelje. "O azbuci glagolskoj, i njezinom postanku nema ni spomena."

2. **Legenda Moravica**, napisana pet stotina godina nakon smrti Ćirila i Metoda (oko 1380.), veli, da su Ćiril i Metod preveli iz grčkoga i latinskoga mnogo toga, napose, da su u "slavenskom" jeziku uveli kanonske časove i Mise. "Ali, već ova legenda ne spominje uopće glagolsko pismo, kamo li da bi njegov izum pripisivali sv. Solunskoj Braći."

3. **Legenda Bohemica**, češka legenda ili legenda o sv. Ljudmili, nastala je takodjer polovicom XIV. st., dakle i ona oko pet stotina godina nakon smrti Ćirila i Metoda. "Tu se **priviput** veli za sv. Ćirila, da kad je našao (pronašao, izumio) nova pismena (investisquo novis apicibus sive literis), da je preveo stari i novi Zavjet, i razno drugo iz grčkoga i latinskoga na jezik slavenski.

4. **Panonska legenda**, uglavnom se bavi sv. Metodom. "U njoj stoji, ni više ni manje, već da je 'Bog Filozofu, (Sv. Ćirilu) objavio slavensku azbuku, i da je on odmah, pošto je udesio azbuku i složio govor (jezik) poduzeo put u Moravsku'. U toj je legendi navedeno i **toboznje** pismo Pape Hadrijana, upravljeno knezu Rastislavu (koji je već bio umro) i knezu Kocelu, da kod Mise treba čitati poslanicu i evandjelje najprije latinski (romanice) pa slavenski." Poparić sumnja u autentičnost toga pisma. U legendi se tvrdi, veli Poparić, da je Metod "preveo čitavo Svetu Pismo, osim knjige Makabejaca, iz grčkoga na slavenski jezik (**in Slovenicam**) i to za samih šest mjeseci, točno: od početka ožujka do dvadesetšestog dana listopada!"

5. **Bugarska legenda** nalazi se u životopisu bugarskoga biskupa Klementa. "Tu se veli, da su Ćiril i Metod izumili slavenska pismena i da su preveli Bogom nadahnute knjige iz grčkoga na bugarski jezik."

Ne treba pobijati ove legende, kaže Poparić, jer je "njihovo pripovijedanje bez svakoga oslona".

"Sveti Jeronim trebao je kakvih dvadeset godina da prevede iz hebrejskoga na latinski samo knjige Staroga Zavjeta, a čitavu godinu dana da revidira knjige Novoga Zavjeta, tako zvanu Italu, dok se onaj prvi prijevod zove Vulgata, bit će na čistu o tom, da li su sv. Ćiril i Metod, uza sve ostale misijonarske brige, mogli da prevedu u same tri godine makar i same poslanice, kamo li psalme i druge svete knjige u novi liturgički jezik, za koji - vele legende - sv. Ćiril bijaše tek izumio azbuku, u kojoj su se trebala da dobro izvježbaju najprije dva sveta Brata, pa da u njoj vježbaju druge, prije i poslije polaska u Moravsku. - Ono što nam u tom pogledu pričaju nekoje legende, jedva da je prikladno za djecu."

"Sveta Braća mogla su dobiti sv. knjige, glagolicom napisane, samo od Hrvata, koji su sačuvali u svojem Rimskom Misalu glagolicu čitavi jedan milenij, koje se nisu odrekli" (str. 345.). (...) "Logika nam imperativno nalaže da priznamo, da su pokršteni Hrvati morali imati i liturgiju, i da je ta bila rimska, ali liturgični njihov jezik, da nije bio latinski. Jer da je u ono doba bio uveden kod Hrvata latinski kao liturgijski jezik, ne bi taj jezik bila maknula ničija volja i nijedna sila, kamo li pojave dvojice čednih istočnih monaha gore na sjeveru, u Moravskoj zemlji, s kojom ni tada, kao ni kasnije, Hrvati nisu podržavali nikakvih veza... Prolaz Svetе Braće našim teritorijem ne bijaše doista podesan čas za nikakav prozelitizam (= vatrena zanesenost za novoprimaljenom vjerom) kod Hrvata, najmanje pak da se izvedu nekakve korjenite promjene u crkvi Hrvata. Rim na promjenu liturgičkog jezika ne bi nikako bio pristao" (str. 346.).

"Konservativnost Svetе Stolice afirmirala se više puta ne samo u pitanju liturgičnoga jezika, već i u pitanju glagolskih pismena u svetim knjigama, i to baš kod nas Hrvata." Godine 1882. svećenstvo biskupije splitsko-makarske spomenicom je zamolilo Svetu Stolicu, da se u glagoljskom Rimskom Misalu glagoljska slova zamijene latinskim. Spomenicu je podpisao i don Frane Bulić. Nakon duga oklijevanja, Sveti Stolica je privolu dala tek god. 1927.

(nastavit će se)

DUBRAVKU SLAVIĆ U SPOMEN!

Volio je ljude, a živio za Boga...

Iznenada, 14. prosinca 2002., umro je naš dragi prijatelj i sin političkog zatvorenika, djelatnog branitelja u Domovinskom ratu i bivšeg tajnika HDPZ-a od 1995. do 1997., gospodina Branka Slavića.

Poštovani Dubravko Slavić vrlo je često prigodom naših okupljanja u prostorijama HDPZ na Krešimirovu trgu br. 3 svojom vedrinom i muzikalnim umijećem podizao vedro raspoloženje i dao poseban "Štimung" duha rodoljubnoj pjesmi i vedrini. On, mladi čovjek, osjetio je titraj naše duše bivših političkih zatvorenika. Zbog toga nije čudo što je svojim instrumentom vodio naše srce i dao intonaciju potisnute pjesme iz naše mladosti. Zanosno se orila pjesma "Ustani, Bane", "Još Hrvatska nij' propala", "Oj, ti vilo Velebita", a najveći je gromoglasnik odjekivao na: "Evo zore, evo dana, evo dana, evo Jure i Bobana..." Mislim da niti jedan nazočni naš član nije odolio da se ne uhvati u kolo i zagrli u času oduševljenje u tim trenutcima.

Tako je vedrina mladog profesora Dubravka Slavića zagrijala naša srca i pokrenula nekadajuću mladenačku energiju. To su bili časovi ugodnih sjećanja iz naše mladosti. On je potakao svijest i snagu izdržljivosti i zahvale što smo dočekali svoju Hrvatsku! Naravno, za njegovu izgrađenost zasluzni su njegovi roditelji. Otac, bivši politički zatvorenik i majka, tiha patnica i uzorna vjernica, supruga nade koja je u vjeri usmjerila sina Dubravka da odabere put ljubavi za Vjeru i Dom!

Dubravko je rastao u obiteljskom ozračju ljubavi i žrtve. Za životni poziv odabrao je rad s mladima. Završio je Pedagošku akademiju, a diplomirao je na Filozofskom fakultetu.

Kaja PEREKOVIC

Dubravko Slavić

tetu. Po završetku studija, zbog političkih okolnosti, jer mu je otac bio politički zatvorenik ne može dobiti zaposlenje u Zagrebu, već mu je prvo radno mjesto bilo u Petrinji. Iz Petrinje prelazi na rad u školu u Desiniću. Zadnje radno mjesto ima kao ravnatelj u Zdravstvenom učilištu u Medvedgradskoj ulici u Zagrebu.

S radnog mesta u subotu, 14. prosinca 2002. prevezen je jer mu je pozlilo, hitno u bolnicu Sv. Duh.

Srce, koje je tako velikodušno kučalo, nije dalje izdržalo, pa je u nedjelju, 15. prosinca zatajilo.

ŽIVIO JE ZA BOGA, A VOLIO JE LJUDE! Zbog toga, neumorno je radio u Pokretu za život i obitelj, ali glavna preokupacija i životna djelatnost zbog velike ljubavi prema Mariji bila je organizacija "Marijina legija" gdje je bio dugogodišnji predsjednik. Koliko je ovaj mladi vitez vjere bio obljužen, potvrđuje prisustvo na pogrebu njegovih poštovalaca. Čak je 9 svećenika vodilo sprovod, a u ime biskupskog zbora oproštajno pismo poslao je biskup Mrzljak. Pjevački zbor je odabranim pjesmama ispratio dragog Dubravka u krilo zemlje koju je toliko ljubio. Svetu misu zadušnicu u crkvi Krista Kralja predvodio je msg. Stanko Vitković. Crkva je bila dupkom puna njegovih prijatelja i članova Marijine legije.

Veliku zahvalnost za časove radosti koje nam je priredio i darovao u Društvu hrvatskih političkih zatvorenika u ime članova Društva, koji i nisu prisustvovali pogrebu, izričem kao bivša predsjednica i u vrijeme dok je Branko Slavić bio naš tajnik. Neka mu je laka hrvatska gruda. Počivao u miru Božjem!

U SPOMEN KATI BRKLJAČIĆ

U Trnovcu kraj Gospića umrla je 14. rujna 2002. Kata Brkljačić rođena Pavelić, članica HDPZ Podružnice Gospić.

Rodila se u Trnovcu 28. lipnja 1922. Partizanska zločinačka vlast, među inima, optužila je i nju "da je podržavala grupu izdajnika, pomagala im u prikupljanju pomoći za ustaše, širila alarmantne vijesti, prikrivala odmetnike, hrnila ih i bila im kurir".

Vojni sud XI, korpusne vojne oblasti J. A. Sud. Br. 40/45. od 3. kolovoza 1945. osudio ju je na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 3 godine i gubitak građanske časti u trajanju od 2 godine.

Ova presuda preinačena je rješenjem Vojnog suda J. A. broj: 2550/45. od 26. kolovoza 1945. na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 2 godine i gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od 1 godine.

Proganjali su ju i ponižavali, ali je nisu uspjeli slomiti. Neizmjerno je voljela svoj hrvatski narod i svoju Hrvatsku. Iscrpljena dugogodišnjom bolest, po staram običaju, spremila je odjeću u kojoj je željela da ju sahrane. Uz odjeću spremila je i hrvatski barjak s prvim bijelim poljem u grbu. Pred smrt, predosjećajući da je došlo vrijeme odlaska u vječnost, zamolila je muža i sina da joj odar prekriju tim barjakom.

Živjela je tiho, samozatajno i ovim zadnjim činom posvjedočila svoju ljubav prema Domu i Narodu i ukazala svima nama, da Domovini kao majci treba davati, a ne od nje uzimati, za razliku od ovih brojnih silnika koji urlaju o svom hrvatstvu, a u isto vrijeme bestidno nemilice pljačkaju Hrvatsku.

Velika si, Kate, u svojoj skromnosti. Neka Ti dragi Bog dade miran počinak. Počivaj u miru u sjeni našeg Velebita.

Ivan Vukić

SUZE BABE JURKE IZ SELINA

Tek nedavno sam doznao da je preminula Jurka Jurlina, baba Jurka kako je sama sebe rado nazivala. Umrla je u 92-oj godini života.

Onaj tko ju nije poznavao, uzdahnut će da je doživjela duboku starost. Onaj tko ju je poznavao, još bolje; čuo njezinu životnu priču, zapitat će se mogu li nekoga progoni i životne nedaće očvrsnuti, ako ga već tjelesno i duševno nisu uspjeli dokrajčiti.

Rodila se 20. travnja 1910. u Selinama, kod Starigrada-Paklenice.

1946. godine presudom Divizijskog suda u Kninu (broj: 10/46) na šest godina zatvora s prinudnim radom i gubitkom pojedinih građanskih prava, osuđena je radi krivičnog djela "pomaganje odmetnika održanjem veze, hranom i obavještavanjem" - pomagala je hrvatske vojниke koji su se tih sudobnosnih ratnih godina nalazili i borili na Velebitu.

Ipak, 1947. kazna je nešto ublažena: tri godine zatvora s prinudnim radom i gubitak političkih i, kako su rekli, pojedinih građanskih prava.

Svoje je odrobijala od 19. prosinca 1945. do 19. prosinca 1948.

Sjećajući se svog stradanja, robijanja u ženskom zatvoru u Slavonskoj Požegi, zaplakala bi proključi i svoju nesretnu mladost i svoju sudbinu. Pričala je kako su zatvorenice same sebi davale hrabrosti pjevajući hrvatske narodne pjesme i tako iskazivale svoj otpor prema tamničarima.

Nikad se nije udavala, živjela je sama u svojim Selinama, živeći u krajnjoj bijedi i siromaštvu, na pretvrdom kamenu podno Velebita.

Tek je kraće vrijeme prije svoje smrti proboravila u Domu za starije osobe u Zadru, pa je barem kraj svog života provela dostoјno čovjeka.

Bruno Zorić

U SPOMEN

IVAN GRILEC

1920.-2002.

Laka mu bila hrvatska zemlja.

HDPZ

- podružnica Sisačko-moslavačka

U SPOMEN

STJEPAN FIJAN

1927.-2002.

Laka mu bila hrvatska zemlja.

HDPZ

- podružnica Sisačko-mislavačka

U SPOMEN

MARIJA KRUHOVIĆ

1922.-2002.

Laka joj bila hrvatska zemlja.

HDPZ

- podružnica Sisačko-moslavačka

U SPOMEN

CVJETKO ŠEGOTA

preminuo u 83. godini života.

Laka mu bila hrvatska zemlja.

IN THIS ISSUE

Serbia and Montenegro attacked Croatia in 1991. Following a three-month siege, Croatian defence forces were compelled to retreat from Vukovar, a town on the eastern border of the Republic of Croatia on the banks of the Danube River. Serb forces and the Yugoslav army occupied the town singing songs of praise to **Slobodan Milosevic**: "Slobodan, send us the salad, we have the meat, we'll slaughter Croats!". The aggressor caused horrendous destruction to the town and once they took it over they killed a huge number of civilians including the wounded in Vukovar Hospital. Two hundred victims were buried in Ovcara, several kilometres out of town. This atrocity took place before the eyes of the international community that silently stood by and observed. International observers did not react nor the International Committee of the Red Cross. Following such horrific crimes and several years of occupation, pressure is now being placed on Croatia to normalise relations with Serbia and Montenegro. Croats are nevertheless fearful that the true objective of this pres-

sure is not only to normalise relations but to forcefully create a new Yugoslav or Balkan state. And all this is taking place while in Belgrade the Croatian flag is being burnt (as seen on the front cover of this issue), and while Vukovar itself – a Croat town – has shop windows that bear signs such as “Croats banned”!

The greater Serbian aggression against Bosnia-Herzegovina was brought to an end with the Dayton Peace Accord. Even though it stopped the war the truce was not able to bring about peace due to its unjust provisions. The Serbs were granted almost half of Bosnia-Herzegovina, which they have virtually ethnically cleansed in the meantime. The remainder of Bosnia-Herzegovina was used to set up a Croat-Muslim federation. Due to its compactness and exposition to continual dictates by foreign governors, relations between the Croats and Bosnian Muslims are still not at a satisfactory level. This sort of situation is such that the smallest minority in Bosnia-Herzegovina, the

Croats, are suffering the most. Virtually halved during the war, Croats are rapidly immigrating and not only to Croatia but to other European countries and abroad. This tendency is being deteriorated by numerous serious incidents most recently. In December 2002, Christian symbols were vandalised in several towns where Croats live. Radical supporters of an Islamic Bosnia-Herzegovina oppose Christmas and New Year. On Christmas Eve, three refugee Croats were killed near Konjic in northern Herzegovina. The murderer justified his act with religious and national motives, i.e. hate against Christians and Croats. If the international community does not act quickly in such a turn of events, the situation could deteriorate with unforeseeable repercussions.

* * *

The coalition government headed by reformed Communists has once again in the State Budget for 2003 not foreseen any significant funding to assist former Croatian political prisoners. This is just the continuation of the Communist oppression against those who think differently. The same government adopted a specific resolution by which it retracted funding for any research of victims of World War II and the post-war period. Their intentions are obvious: reformed Communists wish to cover up their own bloody traces. The interpolation by MP **Marija Bajt** about World War II victims and the rights of former political prisoners was smoothly passed over by the majority in the Croatian Sabor.

The Croatian Wall of Pain demolished by British soldiers

IN DIESEM HEFT

Serben und Montenegro haben 1991 Kroatien überfallen. Nach dreimonatiger Belagerung mußte die kroatische Verteidigung Vukovar, die Stadt am Ufer der Donau an der östlichen Grenze der Republik Kroatien, verlassen. Serbische Einheiten und die Jugoslawische Armee sangen während des Einzuges in die Stadt, ein Lied zu **Slobodan Milošević**: "Slobodan, sende uns Salate, Fleisch wird es geben, wir killen Kroaten!". Der Aggressor hat die Stadt schrecklich zerstört und nach ihrer Besetzung viele Zivilisten und Verwundete aus dem Städtischen Krankenhaus umgebracht. Auf der Ovčara, einige Kilometer von der Stadt entfernt, haben sie zweihundert davon in eine Abfallgrube verscharrt. Dieses Verbrechen geschah vor den Augen der Internationalen Gemeinschaft, die allem schweigend zusah. Es reagierten weder internationale Beobachter noch das Komitee des Internationalen Roten Kreuzes. Nach solchen Verbrechen und mehrjährigen Besatzung wird ein Zwang auf den kroatischen Staat der sog. Normalisierung der Beziehungen zu Serben und Montenegro verübt. Die Kroaten befürchten, dass das Ziel dieses Zwanges nicht die Normalisierung der Beziehungen, sondern Erzwingung einer neuen Bildung des Südslawischen oder Balkanischen Staates ist. Und alldies geschah zur Zeit, wo in Belgrad (wie auf der Titelseite ersichtlich ist) die kroatische Fahne öffentlich verbrannt wird und während in der kroatischen Stadt Vukovar an Schaufelsternen und Türen Graffiti "*Für Kroaten verboten!*" erscheinen.

* * *

Die großserbische Aggression auf Bosnien und Herzegowina wurde mit dem Vertrag von Dayton beendet. Trotz Beendigung des Krieges konnte der Friedensvertrag wegen

seiner ungerechten Beschlüsse keinen Frieden schaffen. Die Serben bekamen fast die Hälfte von Bosnien und Herzegowina, die sie zwischenzeitlich gänzlich ethnisch gesäubert haben. Im übrigen Teil wurde eine kroatisch-moslemische Föderation

Ovčara bei Vukovar: Internationale Gemeinschaft sah während serbischer Verbrechen an den Kroaten schweigend zu

geschaffen. Wegen Aussetzung zu unendlichen Diktaten von internationalen Gouverneuren und Bedrängnis auf kleinem Gebiet, sind die Beziehungen zwischen Kroaten und moslem-Bosniaken nicht zufriedenstellend. In dieser Situation tragen die Kroaten, als die kleinste Volksgemeinschaft in Bosnien und Herzegowina, grössten Schaden. Im Laufe des Krieges halbiert, wandern Kroaten nicht nur in die Republik

Kroatien sondern nach Europa und Übersee aus. Diese Tendenz beschleunigen in letzter Zeit zahlreiche schwere Zwischenfälle. Im Laufe des Dezember 2002 wurden an mehreren Orten christliche Symbole in den von Kroaten besiedelten Gebieten, zerstört. Die radikalen Befürworter der Islamisierung Bosnien und Herzegowina's lehnen sich gegen Feiern von Weihnachten und des Neuen Jahres auf. Am Heiligabend wurden in Nord-Herzegowina drei kroatische Rückkehrer aus der Vertreibung umgebracht. Der Mörder begründete seine Untat mit religiösen und nationalen Gründen, mit dem Hass auf Christentum und Kroaten. Sollte die internationale Gemeinschaft diese Entwicklung nicht rasch und richtig stoppen, besteht die Gefahr der Verschärfung der Beziehungen mit unübersehbaren Folgen.

* * *

Die Koalitionsregierung, angeführt mit reformierten Kommunisten, hat auch im Budget für das Jahr 2003 keine Mittel zur Hilfe der ehemaligen politischen Häftlinge vorgesehen. Damit setzen die Kommunisten ihre Politik der Verfolgung anders Denkender fort. Die Gleiche Regierung hat, entgegen ausdrücklichem Beschluss des Kroatischen Sabor (Parlament) die Mittel zur Erforschung der Opfer des Zweiten Weltkrieges und der Nachkriegszeit zurückgehalten. Das Ziel ist offensichtlich: Reformierte Kommunisten wollen ihre eigenen Blutspuren verdecken. Eine Interpellation der Abgeordneten **Marija Bajt** über Kriegsopfer und Rechte ehemalige politischer Häftlinge wies die parlamentarische Mehrheit der Regierung im Sabor glatt ab.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
URED
MINISTRA ZA OSLOBLJENJE KRAJEVE

Broj: 1350/1944.

Predmet: Otvaranje pučkih škola
i pomoćnih.

GLAVARSTVO GRADJANSKE UPRAVE

-Odjelu za Školstvo-

S P L I T.

Svako selo na području toga Glavarstva još nema svoju pučku školu. Krivnja tomu leži, naravski, u djelovanju raznih protuhrvatskih režima, koji su imali za cilj, da oslabe hrvatski narod u svakom pogledu, a osobito u nacionalnom.

Budući da je velika važnost pučke škole u svakom pogledu, a u prvom redu u nacionalnom, o čemu ne treba tražiti mnogo riječi, to se preporuča naslovu, da na temelju st.1. §1. naredbe od 31. siječnja 1942. br.461 - Z - 1942 otvari pučku školu u svakom selu, gdje je još nema a pomoćnu pučku školu pak u onom selu, koje predaleko od škole, naravski, ako za to ima propisani uvjet t.j. 20 neškolane djece /Z. O. od 13. kolovoza 1941. br.CCXLV-316-2./

U slučaju pomanjkanja učitelja nek se imenuju za te škole pomoćni učiteljina temelju st.3. gore navedene naredbe, a u smislu Z.O. od 1.rujna 1941. br.CCLXXXIV - 1265-Z.p.-1941.

Kao što svako selo ima svoju crkvu veliku ili malu tako mora i svako selo imati svoju pučku školu ili pomoćnu pučku školu. Uz tjelesnu hranu treba soksom pučanstvu pružati i duhovnu hranu, a tu daje u prvom redu pučka škola. Radi toga pučkom školstvu mora se danas posvećivati. osobita briga.

ZA DOM SPREMNI !

u Zagrebu, 4. XI. 1944.

Ministar: Dr.

/Dr. Edo Bulat/

Uk. 2546

ODLUKA

o utvrđivanju zločina okupatora i njihovih pomagača

ZLOČINAC:

Prezime i Ime: Jurak Ljudevit
Približna starost: oko 50 god.
Narodnost: Hrvat
Jedinica, zvanični položaj i čin: profesor univerza u Zagrebu

Mjesto stalnog boravišta: Zagreb, Gundulićeva 20.

Posljednje boravište: Zagreb

Ostali lični podaci:

ZRTVE ZLOČINA (OŠTEĆENICI):

(sa ličnim podacima)

KRATAK OPIS I KVALIFIKACIJA ZLOČINA:

Sveučilišni profesor Ljudevit Jurak bio je članom t.zv. Međunarodnog povjerenstva o nalazima u Vinici, koje je imalo zadatek da mušovni pukolj u Vinici pripiše prijateljskoj Sovjetskoj Rusiji. te je nakon tog u "Hrvatskom narodu" od 25 VII 1943 br. 790 str. 3 napisao članak "Skeptični grobovi u Vinici. Razmatranje o nalazima u Vinici prigodom rada Međunarodnog povjerenstva", i u tom članku publicirao fotografiju tendencioznog karaktera vršeci pri tom svjesno i zlonamjerno propagandu protiv prijateljske Sovjetske Rusije, a po tom posredno i protiv interesa našeg naroda. Time je počinio zločin iz čl. 13 Uredbe o vojnim sudovima od 5 maja 1944.